

Nigel Williams Atheïsme & humor

Verplichte
geboortebeperring?

Van de redactie / 3

Plakkaat

The good, the bad and the ugly / 4

Actua

Serie (deel 2): Antivaccinatieactivisme / 5

Vrouwen en humanisme / 9

August Vermeylen en de vernederlandsing van de Gentse universiteit / 12

Wereldkids / 16

geDAGt

Crisisdagboek (aflevering 7) / 19

Vraagstuk

Interview met Nigel Williams / 22

Forum

Zichtbaar anders! / 29

Goesting in een beeldboek / 29

De steen in de kikkerpoel

Verplichte geboortebepierking: ethisch verantwoord? / 30

Cultuur

Zelf(in)Beeld / 32

Podium

Breek uit jezelf / 36

Hoe sterk is de eenzame zanger / 38

Column

Bongoterreur / 41

Boekenrevue

The Secular Outlook. Paul Cliteur / 42

Film

Belgische prijsbeesten met sociaal engagement / 44

Poëstille

Oliedood / 46

Coda

Like a virgin (Madonna, allebei) / 47

Nieuwsbrief / 48

Colofon / 59

Womb-man

Beste lezer,

Een man met een baarmoeder. Vaak wordt gedacht dat dit de etymologische verklaring van het Engelse *woman* is. Maar we weten wel beter: vrouwen zijn meer dan een variatie op mannen. En de taal – hier nu eens geen kruiwagen voor patriarchale structuren en overtuigingen – weerspiegelt dit. *Woman* komt van het Oud-Engelse *wifman*, een samentrekking van *man* – wat mens betekent – en *wif*, het Oud-Engelse woord voor vrouw.

Nu, voor genderbewustzijn moeten we het Kanaal niet over: op 11 november viert België Vrouwendag. Geen overbodige luxe, want er is werkaan de winkel. Zo heeft onderzoek aangetoond dat armoede een geslacht heeft: vrouwen belanden makkelijker onder de armoedegrens dan mannen, ook in dit land.

Het novembernummer van De Geus bevat naar aanleiding van deze 39ste Vrouwendag uitzonderlijk veel vrouwenpower. Katrien Van Hecke licht in Actua de strijdpunten van de nieuwbakken werkgroep Vrijzinnige Vrouwen toe. Stand-upcomedian Nigel Williams legt in een

monkelend interview uit hoe dat nu precies zit, vrouwen en humor. In Poëstille serveert Renaat Ramon u een aangrijpend en actueel gedicht van Lucienne Stassaert.

Kan fotografie de katalysator zijn van persoonlijke en maatschappelijke veranderingsprocessen en zo ouder wordende vrouwen emanciperen? Dit onderzoekt *Zelf(in)Beeld*, het veelzijdige project rond de instrumentele fotografie van Hilde Braet. In Cultuur worden de resultaten uitvoerig belicht, als voorsmaakje op het colloquium van 27 november en de bijhorende tentoonstelling.

Moeder, waarom vaccineren wij? SKEPP-auteurs Luc Bonneux en Wim Betz geven in de Actuarubriek van dit nummer antwoord en leggen de vinger op de wonde van het antivaccinatieactivisme. Is een verplichte geboortebeperving moreel te verantwoorden als wapen tegen de bevolkingsexplosie? In De steen in de kikkerpoel geven Patrick Loobuyck en Jan-Pieter Everaerts duiding bij dit actuele debat. En Jean Paul Van Bendegem lanceert in een even prangende als humoristische Coda een futuristische manier om de samenleving te feminiseren.

De nieuwsbrief van dit nummer oogt op zijn zachtst gezegd rubensiaans. Hier een kleine greep uit de volle novemberagenda van de Oost-Vlaamse vrijzinnigheid.

Mis vooral op zaterdag 27 november de vierde atheïstische trefdag van het Humanistisch Verbond Gent niet. Nigel Williams, Jean Paul Van Bendegem en Paul Cliteur sluiten die dag in het International Convention Center Ghent (ICC) een huwelijk tussen atheïsme en humor. Nog in Gent – maar dan in het Geuzenhuis – wordt op 7 november een zondagse rommelmarkt met veiling gehouden ten voordele van Wereldkids. Op pagina 16 van dit nummer vindt u meer uitleg over dit initiatief en over hoe u spullen kan doneren.

Traditiegetrouw houdt Feniks begin november een vrijzinnig-humanistische herdenkingsplechtigheid – op 1 november in Sint-Niklaas en Lochristi en de dag nadien in Gent. Lukas Vander Taelen schreef naar aanleiding van de dood van zijn zus zijn gedachten neer over de onvermijdelijkheid van de dood, ons onvermogen hiermee om te gaan en zijn confrontatie met euthanasie. Op 18 (Eeklo) en 26 november (Zottegem) leest hij voor uit *Waar ben je nu? Afscheid van mijn zus Anna*.

Op zaterdag 20 november gaat in de Gentse Zebrastraat de Dag van De Maakbare Mens over bio-ethiek door. Nog nooit een wetenschapscafé meegemaakt? Dit is uw kans. Diezelfde dag reikt het vrijdenkersgenootschap 't Zal Wel Gaan de Geuzenprijs uit aan Etienne Vermeersch en Erwin Mortier. En wie zot is van lezen kan vanaf 25 november terecht in de leesclub van Kunst in het Geuzenhuis.

Mannen meer dan welkom – wat had u gedacht? #

The good, the bad and the ugly

In de nasleep van het openen van de beerputten van katholieke internaten, scholen, kerken en andere moreel hoogstaande instellingen, hoort men terug wat vaker de roep om het definitief afschaffen van de financiering van erediensten. Als men seksueel aan kinderen raakt, zo geraken we in België stil aan gewoon, haalt men op het gebied van de moraal steeds weer alles uit de kast. Eris helaas sinds het ontstaan van de katholieke kerk en het instellen van het priesterlijk ambt al altijd massaal seksueel misbruik geweest. In dit opzicht is de plotse ontdopingsgekte enerzijds een teken van historische amnesie (*too little, too late*), maar anderzijds ook een duidelijk signaal van een terechte, diepe morele verbijstering.

Aan de grond van het seksueel misbruik in christelijke kerken ligt enerzijds een volstrekt perverse visie op seksualiteit en anderzijds een ongebreidelde concentratie van macht, zowel persoonlijk als structureel. Via maatschappelijke secularisering en seksuele voorlichting zijn we de strijd tegen het eerste aan het winnen, maar de macht van de kerk is slechts oppervlakkig afgenomen en door het Belgische financieringssysteem gebetonneerd tot het einde der dagen. Het massale seksuele misbruik op alle echelons, het toedekken ervan en het collectief schuldig verzuim, alsook de doofpotoperaties allerhande die ingeslepen zitten in de kerkelijke structuren, maken van de rooms-katholieke kerk dan ook een *criminele organisatie*.

De vraag is dan simpel: moet de overheid dit soort organisaties nog verder financieren? In vrijzinnige termen, moet de overheid *tout court* nog godsdiensten financieren, want het is altijd wel iets met die godsdiensten. Of men steunt katholieke pederasten, of men steunt moslimextremisten, of men steunt protestantse fundamentalisten of men steunt joodse fascistten. Kortom, deze 9/11 van de katholieke kerk

geeft een extra argumentatie – ‘niet met mijn belastinggeld’ – om het huidige Napoleontisch betoelagingsstelsel radicaal te slopen en iets totaal anders uit te denken. *The bad guy* hebben we dus al gehad.

Sommige vrijzinnige zielen zien meteen alle heil in een meer democratische en gelijkwaardigere financiering van levensbeschouwingen, namelijk kerkbelasting.

Met dit systeem zou er een rechtvaardigere en meer democratische controle zijn op de betoelaging van erediensten en het breed sociale nut van religies en levensbeschouwingen zou behouden blijven. Bij dit laatste kan men zich nu net veel vragen stellen. Wat is het sociale nut van een religie als haar bedienaren seksuele *perverten* zijn, als haar moraliteitsopvatting haaks staat op de heersende burgerlijke moraal en als de hiërarchische oversten afgrondig hypocriet zijn en criminele feiten toedekken. Wat is het sociale nut van de islam om mensen te doen geloven dat homo's onmenselijke zijn of dat een mannelijke machocultuur evenwaardig is aan een cultuur op basis van gelijkheid?

Wie voor kerkbelasting is, is voor een door de overheid georganiseerd financieringssysteem dat bestaande godsdiensten de kans geeft om belastinggeld naar zich toe te trekken. Ook hier ondersteunt de overheid, weliswaar democratisch, criminele organisaties die betaald worden door de belastingbetaler. Zou men het niet volstrekt immoreel vinden dat op de lijst van de rechthebbenden op kerkbelasting mafiaorganisaties of mensensmokkelaars zouden staan? Waarom dan niet dezelfde morele verontwaardiging over de katholieke kerk? Daarbij komt nog dat in de praktijk zowel in de Duitse *Kirchensteuer* als in het Italiaanse systeem de heersende erediensten momenteel financieel goed boeren en profiteren van een conservatieve kritiekloze onderstroom van gelovigen.

Kerkbelasting is democratischer maar maatschappelijk niet minder *immoreel*, omdat ze steun verleent aan criminele organisaties bij het verkrijgen van inkomsten. *The ugly guy* hebben we ook gehad.

Hoe meer beer, gier en aal er naar boven komen in de katholieke praktijk, hoe meer ik overtuigd geraak dat godsdiensten op geen enkele manier door de staat mogen worden erkend, gesteund of betoelaagd. Dit leidt ons feilloos tot het model van de Franse *laïcité*.

In de wet van 1905 wordt met slechts één zin de strikte scheiding tussen staat en eredienst gestipuleerd: ‘*La République ne reconnaît, ne salarie ni subventionne aucun culte. {...}*’ (De Republiek erkent, bekostigt noch subsidieert enige eredienst. {...}). Wel garandeert dezelfde wet gewetensvrijheid en het recht op het uitoefenen en organiseren van elke religie. Dit laatste moet dan gebeuren op eigen kracht door middel van grootschalige collectes – via radio, tv, pers –, offergaven, andersoortige bijdragen en legaten.

Bottom line hier is dat de staat op geen enkele manier erkenning, steun of subsidies verleent aan welke godsdienst, eredienst of levensbeschouwing ook en dus op geen enkele manier medeplichtig kan zijn aan welke wanpraktijk ook – pedofilie, terrorisme, indoctrinatie, onderdrukking enzovoort. Natuurlijk zal dan ook de gestructureerde vrijzinnigheid worden drooggelegd en zal men zijn eigen bonen moeten doppen. Maar misschien is dit wel het morele offer dat we ooit zullen moeten leveren om naar een echte lekenstaat te evolueren. Helaas zitten vaak in eigen rangen de grootste tegenstanders, ook wat betreft een mooi vrijzinnig ideaal als een strikt doorgevoerde *laïcité*. #

Philippe Juliam

Antivaccinatieactivisme

©UNICEF / Jim Holmes

De onzin is de wereld nog niet uit. Vandaar dat De Geus SKEPP uitnodigde een reeks artikelen te leveren die pseudowetenschap en allerlei beweringen over het bovennatuurlijke en paranormale te lijfgaan. In deze tweede aflevering stellen Wim Betzen en Luc Bonneux het antivaccinatieactivisme aan de kaak. Zoals u weet uit de vorige aflevering is Wim Betz emeritus diensthoofd van het centrum voor huisartsenopleiding aan de Vrije Universiteit Brussel. Hij is stichtend lid en voorzitter van SKEPP. Luc Bonneux is arts-epidemioloog, geïnteresseerd in algemeen volksgezondheidsbeleid.

Bijna overal worden zoveel mogelijk mensen gevaccineerd tegen een reeks ziekten veroorzaakt door bacteriën en virussen. In België is enkel de inenting tegen kinderverlamming (poliomyelitis) bij wet verplicht. Alle andere gebeuren op vrijwillige basis. Pokkenvaccinatie was verplicht, maar zorgde ervoor dat de pokken, een van de grootste plagen die de mensheid ooit heeft

gekend, nu geheel uitgeroeid zijn. Pokkenvaccinatie is nu overbodig. Dankzij vaccinatie is ongeveer 90 procent van de westerse bevolking ingeënt tegen een aantal 'vaccinabele aandoeningen', zoals kinderverlamming, kinkhoest, rode hond en mazelen. Deze ziekten kunnen bijzonder ernstig of dodelijk verlopen. Omdat ze dankzij vaccinatie geheel of bijna geheel zijn verdwenen, zijn de mensen echter vergeten wat

een ravage ze kunnen aanrichten.

De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) tracht nu ook poliomyelitis uit te roeien. Daaraan stierven in 1988 wereldwijd nog 350 000 kinderen. In 2007 waren dat er minder dan 2000: een daling met 99 procent. Voor ieder sterfgeval zijn er vijf kinderen die overleven met een blijvende handicap. Sinds 2002 heeft de WHO 124 landen poliovrij verklaard. Er blijven nog haarden in Nigeria, India, Afghanistan en Pakistan. De WHO schat dat er sinds de campagne 5 miljoen mindervalmen zijn.

Toch beweren sommigen nog steeds dat vaccineren onnodig en zelfs gevaarlijk is. Zij

SERIE (DEEL 2)

keren zich tegen alle vaccins. Vaccinatie tegen tetanus raden ze af, tenzij voor 'welbepaalde groepen'. De tetanusbacil is echter alomtegenwoordig in vuil en stof. Ondanks de beste zorgen overlijdt nog 1 op de 3 besmetten. Het is een vreselijke doodssrijd met hevige, onophoudelijke spierkrampen.

Vaccinatie tegen difterie (kroep) raden deze mensen ook af, want 'het komt enkel nog voor in de derde wereld en is behandelbaar'. Helaas weten de Russen dat niet. Na de ineenstorting van de vaccinatieprogramma's telde Rusland in 1998 alleen al 200 000 gevallen van difterie, met 5000 doden tot gevolg. Bij kinderen jonger dan vijf loopt de sterfte op tot 5 procent. Kinkhoest: niet vaccineren, want 'het gevaar van het vaccin is groter dan dat van de ziekte'. Kinkhoest bij jonge kinderen is echter ook in België nog steeds levensbedreigend: de taaie slijmen kunnen de kleine luchtwegen onherroepelijk verstopen. Wereldwijd sterven honderdduizenden kinderen aan kinkhoest. 'De hoest van honderd dagen' put hen uit, door lange hoestbuien die eindigen in braken. Ondervoeding maakt het extra gevaarlijk.

Mazelen vinden deze mensen een 'gewone' kinderziekte. Jaarlijks sterven er toch nog 350 000 kinderen aan (2006). De ziekte geeft een middenoorontsteking bij 1 op de 10, longontsteking bij 1 op de 20, hersenaantasting (encefalitis met doofheid, epilepsie of mentale retardatie tot gevolg) bij 1 op de 1000. 1 op de 500 kinderen met mazelen kan sterven in het rijke Westen. Indien slecht gevoed, loopt dat op tot 10 procent. Waar de voeding arm is aan vitamine A, is mazelen de grootste oorzaak van verworven blindheid bij kinderen. In niet-gevaccineerde Afrikaanse dorpen kan het tot één derde van de jonge kinderen blind of gehandicapt maken of doden.

Arts-epidemioloog Luc Bonneux

Soms hebben antivaccinatiegroepen wel een punt. Er zijn voldoende aanwijzingen van ernstige manipulatie door industriële belangengroepen, wat leidde tot bestellingen van waanzinnige aantallen ongeteste vaccins tegen de 'Mexicaanse griep', een pandemische maar uitzonderlijk goedaardige griep. Vaccinatie was niet gevaarlijk – er zijn geen bewijzen van schadelijke gevolgen – maar wel overbodig. Bij het herbekijken van de bewijsvoering voor de meer 'klassieke' griepvaccinatie bij bejaarden, valt die vaccinatie ook door de mand. De Cochrane-collaboratie, ietwat oneerbiedig te omschrijven als het Vaticaan van de *Evidence Based Medicine*, is hierover ongebruikelijk scherp. Men heeft een onrecht beeld opgehangen van de werkzaamheid van griepvaccinatie door manipulatie en selectieve citatie van voordelige studies. Dat is betreurenswaardig, want bijzonder schadelijk voor het vertrouwen van het publiek. Deze geschiedenis bewijst echter ook het grote, zelfzuiverende vermogen van de op wetenschappelijke principes gebaseerde geneeskunde. Artsen lopen niet aan het handje van de industrie. Medische wetenschappers hebben de

Wim Betz, emeritus diensthoofd van het centrum voor huisartsenopleiding aan de Vrije Universiteit Brussel

vaccinindustrie, die miljarden omzet, behoorlijk in het verweer gedrongen, louter door de kracht van wetenschap. Onvermijdelijk zal er meer en beter onderzoek worden opgezet over en met het influenzavaccin.

Drijfveren

De antivaccinatiebeweging is internationaal en ontstond in 1866 in Groot-Brittannië, als verzet tegen pokkenvaccinatie. Toch zijn de pokken, een van de grootste gruwelen allertijden, door vaccinatie uitgeroeid. De beweging bestaat nog steeds. Groot-Brittannië kende al meerdere zware epidemieën door de lage vaccinatiegraad van zijn bevolking, met meer dan 100 000 kinkhoestgevallen en 36 doden in 1978. Nu zijn de mazelen weer in opmars. In België is er de Vereniging voor Vaccinatievrijheid, de Zelfhulpgroep Vaccinatieschade en de vzw Preventie Vaccinatieschade. Nederland heeft de Nederlandse Vereniging Kritisch Prikken (NVKP). Hun boodschap luidt dat inenten onnodig en gevaarlijk is, en dat de reguliere gezondheidszorg dit verzwijgt. Meestal is de

drijvende kracht een homeopaat die beweert dat die ziekten niet door virussen of bacteriën ontstaan. Die laatste zouden slechts een gevolg zijn van de ziekte. De grote ontdekkingen van Pasteur en Koch negeren zij.

Religieuze fundamentalisten vormen een andere antivaccinatiekern. Volgens hen mag je niet handelen tegen Gods wil. In Nederland werd die christengemeenschap meermaals zwaar getroffen. Het gaat immers om een kleine, geïsoleerde groep zonder 'kudde-immuniteit'. In 1992 liepen 59 personen verlamming op, uitsluitend niet-gevaccineerden. In 2000 volgde een mazelenepidemie: 2811 gevallen, 64 ziekenhuisopnamen, 418 ernstige thuis behandelde complicaties en 3 doden, waaronder een zeventienjarige jongen. Ze brachten die mazelen ook over naar hun Canadese geloofsgenoten. In 2004 en 2005 werden ze getroffen door een epidemie van rubella (rode hond), met een doodgeboren baby en enkele ernstig gehandicapten (doof, blind) als gevolg.

Ook islamfundamentalisten verzetten zich. In Pakistan stijgt het aantal poliogevallen sterk, na een campagne in sommige *madrassa's* en moskeeën. VN-gezondheidswerkers, die vaccinaties aanraden, krijgen doodsb bedreigingen. Ook in Nigeria hebben fundamentalistische mollahs bereikt dat er sinds 2003 weer haarden van polio opflakkeren. Nigeria is een olieland die er niet in slaagt het ontwikkelingsniveau van haar burgers op te krikken. Het grote wantrouwen tegen een onbetrouwbare en corrupte overheid vloeit over naar de 'westerse bondgenoot' die de vaccinatiecampagnes financiert. De opflakkingen van polio riskeren zich echter uit te breiden naar tientallen Afrikaanse landen die al poliovrij waren. Fundamentalisten verspreiden het gerucht dat vaccins een duivelscomplot zijn

van westerse landen om aids te verspreiden, hun kinderen steriel te maken of te vermoorden. Met de islam heeft dit feitelijk weinig te zien. Saoedi-Arabië eist bijvoorbeeld van Mekabedevaarders een certificaat van vaccinatie tegen meningitis, zo niet krijgen ze geen visum.

Een belangrijke groep antivaccinatieactivisten vinden we onder de alternatieve genezers: homeopaten, chiropractors, osteopaten, antroposofen en naturopaten. Zij geloven dat vaccinatie ingaat 'tegen de natuur'. Dat is zo: moedertje natuur doodt één kind op twee voor de volwassenheid; de natuurlijke levensverwachting is niet veel hoger dan dertig jaar. Zij hebben een afkeer van wetenschappelijke geneeskunde, die zij (verkeerdelijk) allopathie noemen. De farmaceutische industrie is voor hen de grote boosdoener en moordenaar van kinderen. Vooraanstaande homeopaten, waaronder George Vithoulkas en Tom Mareels, verkondigen dat een kind flink ziek moet worden om later heel gezond te kunnen zijn. Kinderen die blind zijn door mazelen, halfverwoeste longen hebben door kinkhoest of verlamd zijn door polio, groeien nochtans niet zo goed. En ook recent onderzoek toont het tegendeel: de toenemende levensverwachting ontstaat deels door lagere infectiedruk op jonge leeftijd. Veroudering wordt mee veroorzaakt door onze eigen afweer: als die hoog wordt 'ingesteld' op jonge leeftijd, leven we minder lang. Zeventigjarige Afrikanen, blootgesteld aan veel malaria, lijken stokoud in vergelijking met Europeanen van dezelfde leeftijd.

Nogal wat 'alterneuten' dreigen met ingebeeelde of overdreven gevaren van vaccins: 'van een lichte huidirritatie tot zware complicaties die tot de dood kunnen leiden.' Ze raden mazelen- of windpokkenparty's aan. Sommige ouders houden dan feestjes om hun kinderen te laten besmetten door zieke kindjes. Die kin-

deren verspreiden dan het gevaarlijke, niet-verzwakte virus. Als ze iemand besmetten die om goede redenen niet gevaccineerd is of geen weerstand heeft, komt die in levensgevaar. De bekende viroloog Marc Van Ranst noemt de mazelenparty's 'totaal onverantwoord' en 'even laakbaar als slagen en verwondingen'.

Volgens hun eigen publicaties is ongeveer de helft van de chiropractors tegenstander van kindervaccinaties en raden ze die actief af. De International Chiropractors Association promoot en verkoopt een leugenachtig boek van Viera Scheibner, *Vaccination: 100 Years of Orthodox Research Shows that Vaccines Represent a Medical Assault on the Immune System*. Volgens hen is vaccineren massamoord. Vaccins zijn overbodig, want chiropractors kunnen het immuunsysteem 'optimaal maken' door de ruggenwervels te kraken.

Beweringen over de negatieve gevolgen

Antivaccinatieactivisten vernoemen zowat de hele medische encyclopedie, met wiegendood en autisme op kop. De wereldwijde wiegendoodepidemie werd echter vooral veroorzaakt door baby's op de buik te leggen. Daarnaast was er de studie van Andrew Wakefield in 1998 in *The Lancet*, waaruit een verband moest blijken tussen het MMR-vaccin (mazelen, bof, rubella) en autisme. Die studie is later herroepen. De auteur werd veroordeeld wegens onethisch en zelfs frauduleus gedrag, financiële belangenvermenging en omkoperij, maar het kwaad was geschied. Vooral in de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk daalde de vaccinatiegraad sterk. De gevolgen voor kinderen zijn in 2010 nog altijd dra-

SERIE (DEEL 2)

matisch. Antivaccinatieactivisten blijven die bedrieglijke studie echter aanhalen. Voor hen is Wakefield een held en martelaar in de strijd tegen het establishment en Big Pharma. Zij maken vaak reclame voor nepbehandelingen tegen autisme, zoals homeopathie, voedings-supplementen en chelatie. Totaal zinloos, maar wel lucratief.

Enorm veel onderzoeksgeld is verspild aan studies die telkens weer aantoonde dat er geen verband is met autisme. Dat ging ten koste van het zoeken naar de ware oorzaak en een echte behandeling voor de aandoening. Toch blijven activisten beweren dat vaccins autisme veroorzaken. Hun beweringen over de rol van kwik (thimerosal) zijn weerlegd – er zit trouwens geen kwik in. Dan is het weer aluminium, maar dat zit er evenmin in, dan weer de frequentie. Men negeert de overtuigende aanwijzingen dat autisme een (deels) genetische aandoening is.

Kernverhaal is altijd de complottheorie: 'De wetenschap doet alsof haar neus bloedt en ontkent halsstarrig elk verband met vaccinatie.' Dat is een lasterlijke aantijging tegen honderdduizenden wetenschappers en artsen die zelf ook moeders en vaders zijn. Als dokters aan het nut van vaccinatie zouden twijfelen, dan lieten ze hun kinderen niet vaccineren. Ze doen het echter meer dan anderen. Wereldwijd heeft men die alarmerende berichten over mogelijke gevaren trouwens ernstig genomen en grondig onderzocht. In meerdere landen werden speciale instituten opgericht om data te verzamelen. De Verenigde Staten hebben sinds 1990 het Vaccine Safety Datalink Project (VSD), dat jaarlijks de medische gegevens van meer dan 5,5 miljoen mensen verzamelt en in totaal 9 miljoen mensen volgt via hun *managed care organizations*. Omdat alle ge-

De kinderziekten waartegen vaccinatie wordt aanbevolen, kunnen verminken of doden. Er is geen aanwijsbare reden waarom het doormaken van ernstige ziekten positief zou zijn voor kinderen.

vens in de database opgenomen worden, ook als ze niets met vaccins te maken hebben, kan men elke afwijking tussen al dan niet gevaccineerden opsporen. Men vond geen enkel ernstig gevaar, ook geen wiegendood. Canada heeft via de kindershospitalen eveneens een reeks programma's lopen om elk mogelijk incident te registreren. Er zijn ook nog het Vaccine Adverse Event Reporting System (VAERS) en het Clinical Immunization Safety Assessment (CISA), om elke mogelijke nevenwerking te registreren. Hun publicaties zijn toegankelijk op het internet.

Wat moet de leek nu geloven?

De kinderziekten waartegen vaccinatie wordt aanbevolen, kunnen verminken of doden. Er is geen aanwijsbare reden waarom het doormaken van ernstige ziekten positief zou zijn voor kinderen. Zij hebben geen baat bij doofheid, blindheid of verlamming. Kinderen die gezond opgroeien, worden groter en leven langer.

De huidige vaccins kunnen nevenwerkingen hebben, maar die zijn uitzonderlijk en zelden

gevaarlijk. Het gevaar van de ziekte is altijd veel groter. Niet alle vaccins zijn noodzakelijk of voor iedereen aan te raden, maar daarvoor worden *evidence based* richtlijnen verstrekt. Die worden gemaakt door ouders die zelf ook kinderen hebben. Medische beslissingen blijven mensenwerk, maar historisch zijn er zelden vergissingen gebeurd met vaccinaties. De uitroeiing van de pokken was een onwaarschijnlijk menselijk succes. Helaas blijft de uitroeiing van kinderverlamming steken, mede door antivaccinatiedwaasheid, maar in elk geval is deze ziekte al gereduceerd tot minder dan 1 procent van wat ze vroeger was: een schepper van verminkte bedelaars. Mazelen- en kinkhoestvaccinatie deed de kindersterfte enorm dalen. De griepvaccinatie staat momenteel wel sterk ter discussie, niet vanwege enig gevaar, wel omdat onduidelijk is of ze haar geld waard is.

Men vaccineert niet enkel om het eigen kind te beschermen, maar ook hen die wegens verminderde immuniteit niet kunnen of mogen gevaccineerd worden. Die personen zullen als eersten overlijden bij een epidemie of als ze in contact komen met iemand die 'natuurlijk' ziek is geweest en zo drager en verspreider is geworden van het echte virus.

Het moge duidelijk wezen: de hetze tegen vaccinatie is levensgevaarlijk. Vandaar ook deze concrete aanbeveling: als uw kind letsel heeft opgelopen door een vermijdbare kinderziekte, aarzel niet om klacht in te dienen en een schadevergoeding te eisen van de alternatieve arts die u vaccinatie heeft afgeraden. Een advies om iets niet te doen, is evengoed een advies. Dwazen moeten de verantwoordelijkheid opnemen voor hun dwaasheid. #

Wim Betz en Luc Bonneux

Vrouwen en humanisme

Eind september werd in de schoot van de Humanistisch-Vrijzinnige Vereniging Oost-Vlaanderen een beweging opgericht die focust op vrouwen- en genderthema's. Katrien Van Hecke, mede-oprichtster van deze Vrijzinnige Vrouwen, werpt u hieronder alvast enkele onderwerpen voor de voeten waarin zij hun tanden zullen zetten.

Universaliteit

Alleen café zonder bier

In sommige kringen is het bon ton om lacherig te doen over de idealen van de Verlichting en ze als achterhaald voor te stellen. Nochtans zijn het de ideeën van de Verlichting die het pad hebben geëffend voor gelijke rechten voor vrouwen.

Gaan we even terug in de geschiedenis en zoeken we naar invloedrijke vrouwen. Neem er een vergrootglas bij – je zal er weinig vinden en geschiedenisboeken zijn bovendien karig met uitleg. Het valt op dat die enkele invloedrijke vrouwen voor hun opleiding en positie afhankelijk waren van vader of geliefde. De eerste bij naam gekende auteur is een vrouw. Enhedu-anna. Ze bekleedde de belangrijkste politieke en religieuze functie in de stad Ur, zo'n 4250 jaar geleden. Opmerkelijk zal je zeggen. Inderdaad, maar alleen omdat haar vader, koning Sargon, haar de macht had toevertrouwd. Christine de Pisan (14de-15de eeuw), Diane de Poitiers (16de eeuw), Virginia Woolf (begin 20ste eeuw) zijn klinkende namen geworden dankzij eigen verdienste én de goodwill van vader of partner.

Zolang de burgerlijke macht van individuen niet door wetten geïnstitutionaliseerd is, kunnen individuen niet op eigen drive aan de

Katrien Van Hecke is jeugdauteur. In haar boek Ahatani en het geheim van het oudste verhaal (Lannoo, 2010) speelt Enheduanna, de eerste bij naam gekende auteur, een hoofdrol.

bak komen. Een humanistische samenleving zonder de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens is als een café zonder bier. De Universele Verklaring (1948) is gebaseerd op de beginselen van de Verlichting!

Mayonaise

Zijn de Verlichtingsideeën intussen achterhaald? Sommige zaken zijn als mayonaise: als de ingrediënten zijn zoals ze moeten zijn, pakt ze altijd. Houden zo, dat recept. Zo ook met de Verlichtingsideeën, ze blijven universeel en tijdloos. Uit het recente boek *Arabische dageraad. Een reis tussen glamour en fatwa* van de Belgische journalist Jorn De Cock blijkt dat de jonge facebookende populatie in het Midden-Oosten snakt naar emancipatorische hervormingen.

Verliezen we niet uit het oog dat men in 57 islamitische landen weigert de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens te erkennen. Men gaat er voor de Islamitische Verklaring van de Rechten van de Mens. Bij deze laatste mag geen enkele wet in tegenspraak zijn met de islamitische sharia. De vrouw komt er in deze rechtspraak met volgehouden regelmaat bekaaid van af.

Daarom is het belangrijk om vierkant achter de universaliteit van de humanistische rechten zelfbeschikking en gelijkwaardigheid te blijven staan.

Hoe kan je als vrouw en humanist stoïcijns blijven relativeren bij gruwelijke praktijken als kindhuwelijken, genitale verminkingen, eremoorden? De Britse krant *The Independent* maakte onlangs gewag van jaarlijks 20 000 eremoorden, met hoofdzakelijk vrouwelijke slachtoffers. Omdat ze de kledingvoorschriften niet volgden, een *uithuwelijking* weiger-

Playmobilversie van Freddy Mercury in de videoclip *I Want to Break Free*. Katrien Van Hecke: 'Als de nieuwe man niet vanzelf uit zijn schaduw treedt, zullen we hem een duwtje in de rug moeten geven.'

den, werden vrouwen levend begraven. Eer is het enige wat een man heeft, gavenaders ter verdediging aan. Ocharme.

Dit zijn uiteraard uitdagingen voor het nieuwe VN-agentschap voor Vrouwen. Maar zelf kunnen we ook mayonaise maken! Het is zaak om de evoluties in eigen land in het oog te houden. Ook in België vragen sommige orthodoxe moslims om delen van de sharia toe te laten in het rechtssysteem. *No way!*

Voorts kunnen we verenigingen als Iran Solidarity, die tegen steniging ageren, steunen. Of lid worden van R.A.P.P.E.L, een vereniging die waakt over de scheiding van kerken staat. Elke godsdienst wordt op een of andere manier als instrument van onderdrukking tegen vrouwen ingezet. Scheiding van kerken staat, daar hebben vrouwen enkel baat bij. Surfeens naar

www.le-rappel.be.

De Nederlandstalige wederhelft van deze vereniging is in volle oprichting, geïnteresseerden kunnen zich richten tot: ann@annbrusseel.be.

Het vingertje?

Cultuurrelativisten hebben een punt als ze waarschuwen voor het paternalistische vingertje en een superioriteitsgevoel. Maar kijken we eens verder dan onze neus lang is. Onderdrukte mensen hebben hun uitdrukkingsvermogens nauwelijks kunnen ontwikkelen. Een leven lang is niet naar hen geluisterd. Soms moeten er mensen als Peter Adriaenssens opstaan om bijvoorbeeld slachtoffers van seksueel misbruik een stem te geven. Zo is het ook met vrouwen die onderdrukt worden door de godsdienst waarmee ze opgegroeid zijn.

Franca Treur, bejubelde Nederlandse auteur van *Dorsvloer vol confetti*, over een meisje dat opgroeit in een streng gereformeerd boerengezin in Zeeland, stelt het zo: 'Zeker in plattelandsgemeenschappen zijn vrouwen nog verschrikkelijk afhankelijk van hun mannen. Ze worden nooit ergens in betrokken. Het is moeilijk om je aan dat soort patronen te onttrekken omdat je ermee groot wordt. Bij moslima's zie je hetzelfde: die dragen dan zogezegd vrijwillig een hoofddoek, maar dat is ook omdat ze binnen hun gemeenschap iemand willen zijn die gewaardeerd wordt.'

Karin Heremans geeft een gelijkaardige boodschap mee in haar boek *Een tip van de sluier*.

Van superioriteitsgevoel is geen sprake, wel van bezorgdheid voor een open humane samenleving zonder schijnheiligheid. Kosmopolitische openheid hebben Europeanen trouwens leren kennen aan de islamitische hoven in Bagdad en Cordoba! Alweer een millennium geleden.

Huis-, tuin- en keukenmiddeltjes

Mannen vleugels geven

Ondanks de institutionalisering van vrouwenrechten hapert onze mentaliteit nog. Elisabeth Badinter, Frans feministe en filosoof, wijt het feit dat vrouwen ondervertegenwoordigd zijn in de politiek en bedrijfsstop, niet aan vrouwonvriendelijke opvattingen in de samenleving, maar aan de traditionele rolpatronen thuis. Zolang mannen niet méér de mouwen opstropen voor de was, de plas en de kinderopas, lukt het veel vrouwen niet om in het bedrijfsleven of de politiek voluit te gaan.

Een recente studie toont aan dat ook de jongste generatie vrouwen nog het leeuwendeel van de huishoudelijke taken op zich neemt. Conclusie? Als de nieuwe man niet vanzelf uit zijn schaduw treedt, zullen we hem een duwtje in de rug moeten geven. Voor iedere vrouw die wil dat haar partner de zorg van het huishouden deelt, is er een zeer humanistische taak weggelegd: de ontkleuring van de man! Een hemd in de plooi strijken, de was kleurtje bij kleurtje leggen, heus, zo moeilijk is het niet. Ook vrouwen schroeien al eens een gluurgaatje bij het strijken of creëren een nieuw kleurenpalet onderbreken. Beginnersfouten, daar moeten we allemaal door. Mannen! Zodra jullie het huishoudvak onder de knie hebben, zal je zelfredzaamheid je vleugels geven, zal je van je vrijheid snoepen. En wij vrouwen, verlost van de huishoudstress, wenden nooit meer hoofdpijn voor, om de eenvoudige reden dat we er nooit meer hebben.

Geen vliegen afvangen

Een humanistische uitdaging voor vrouwen is misschien ook wel onderlinge solidariteit. We weten allemaal hoe kattig vrouwen tegenover elkaar kunnen zijn. Daar kunnen we bewuster mee omgaan. Waarom zouden we niet solidair zijn in onze strijd voor meer kansen? Laten we onze knappere zussen het licht in de ogen gunnen, elkaars projecten niet inpikken, elkaar niet aandoen wat we de mannen verwijten. Kortom, we mogen elkaar geen vliegen afvangen.

Lady Gaga

Machismo is van alle culturen. Positieve discriminatie op dit punt is gewoon uit den boze. Machogedrag van een niet-blanke man is even erg als van een blanke man. Mannen erop aanspreken blijft de boodschap.

Westerse beeldvorming van de vrouw neemt soms hilarische vormen aan. Op een zondagmorgen – er was geen vuiltje aan de lucht – hoor ik media-icoon Rik Torfs op Klara in het programma *Zot van Elsschot* zeggen: 'Kan een vrouw knapper zijn dan als een stervend paard?' Hij bedoelde: is een vrouw niet op haar mooist in complete overgave, in totale emotionele verbondenheid met haar man (al is die een zak!). Patriarchaal ingestelde mensen idealiseren de zich opofferende houding van vrouwen en gaan – wellicht huiverend – voorbij aan de creatieve en seksuele energieën van vrouwen. Vergeten godinnen als Inanna, Ishtar, Astarte droegen die inhouden. Daarom, hip hoi voor nieuwe iconen als Madonna en Lady Gaga! #

Katrien Van Hecke

Geprikkeld door dit artikel? Treed toe tot de Vrijzinnige Vrouwen! Meer info op pagina 50 van dit nummer.

August Vermeylen en de verneder van de Gentse universiteit

Mijlpalen uit een gemeenschappelijke geschiedenis

De Gentse universiteit herdenkt dit academiejaar 2010-2011 August Vermeylen, de eerste rector van de vernederlandsde universiteit. De Brusselse literator, kunsthistoricus, socialist en flamingant was in het licht van de traditie een atypische rector die er evenwel in slaagde de Gentse universiteit door een zeer woelige overgangperiode te leiden. Zelfnoemde Vermeylen zijn aanstelling tot rector in 1930 'een onzeggelijk geluk': een droom uit zijn jeugdijaren was werkelijkheid geworden. Het leven van Vermeylen en de strijd om de vernederlandsing zijn dan ook volledig met elkaar verweven en laten zich vertellen in een handvol mijlpalen.

1895

Kritiek der Vlaamse Beweging en het Referendum van 't Zal Wel Gaan

August Vermeylen (1872 - 1945) groeit op in een Vlaams gezin, omringd door Vlaamse leraars en medestudenten. Als student aan de Université Libre de Bruxelles (ULB) participeert hij in Vlaamse studentengenootschappen en laat zich onderdompelen in de intellectuele stromingen van het Europese fin de siècle. Vermeylen is een van de voortrekkers van het tijdschrift Van Nu en Straks, een avant-gardeblad met radicale ideeën over cultuur, politiek en literatuur. In 1895 opent August Vermeylen de nieuwe reeks van het tijdschrift met het manifest 'Kritiek der Vlaamse Beweging'. Daarin bewondert Vermeylen het streven en de volharding van een vorige generatie flaminganten, maar verwijt hun tegelijkertijd een bekrompen nationalisme en een in zichzelf gekeerd cultureel isolement. Voor de kosmopoliet Vermeylen past die geborneerdheid niet langer bij de moderne tijden.

Vermeylen detecteert in zijn manifest een tweede probleem: het samenvallen van taalstrijd en Vlaamse Beweging. Volgens Vermeylen moet de Vlaamse Beweging in een ruimer perspectief van sociale ontvoogding geplaatst worden. De taalkwestie geldt volgens hem slechts als opmaat voor een omvangrijkere culturele heropleving van het 'arme Vlaanderen'.

August Vermeylen, spiegelbeeld © M. Leiseroff – archief Letterenhuis, Antwerpen

Op hetzelfde moment dat Vermeylen zijn eerste manifest publiceert, organiseren de Geuzen en Klauwaerts van het Taalminnend Studentengenootschap 't Zal Wel Gaan in Gent een referendum over een Vlaamse universiteit. Enkele studenten en hoogleraren beginnen er voorzichtig het Frans als voertaal van de universiteit in vraag te stellen, vanuit de overtuiging dat de Vlamingen een Nederlandstalige culturele elite nodig hebben die hen kan leiden in de economische en intellectuele emancipatiestrijd. Deze cultuurflaminganten zitten duidelijk op dezelfde lijn als Vermeylen. Slechts enkele van de zeventien geleerden die op de vraag van 't Zal Wel Gaan antwoorden, wijzen hoger onderwijs in de moedertaal radicaal af, maar er is absoluut geen eensgezindheid over de manier waarop de Vlaamse universiteit moet verwezenlijkt worden. Het referendum wekt veel opschudding en voor het eerst buigt ook de Franse pers zich over het vraagstuk van de vervlaamsing. Een lachwekkend voorstel, zo luidt hun oordeel.

Desalniettemin vergroot de actie van 't Zal Wel Gaan het forum voor de vernederlandsing en staat het debat enkele maanden later op de agenda van het drieëntwintigste Nederlandsch Taal en Letterkundig Congres. Daar wordt een Hoogeschoolcommissie samengesteld die onder leiding van voorzitter Max Roose en verslaggever Julius Mac Leod, beiden kopstukken uit de Vlaamse Beweging, de kwestie zal onderzoeken. Op 30 mei 1897 verschijnt het verslag van de Hoogeschoolcommissie. Het is een 'theoretische zege' waar de mogelijkheid en noodzaak van een Vlaamse universiteit krachtig en op wetenschappelijke grond worden aangetoond. Het verslag van de Hoogeschoolcommissie is het startsein voor de propagandamachine van de vernederlandsing van de Gentse universiteit. Twee jaar later promoveert Vermeylen aan de Brusselse universiteit met een primeur: zijn proefschrift over de renaissance-dichter jonker Jan van der Noot is het eerste Nederlandstalige proefschrift dat er wordt verdedigd. Met dit statement groeit zijn faam binnen de Vlaamse Beweging nog meer.

1911

Drie kraaiende hanen

'Dames en heren, wij zijn de drie kraaiende hanen die ons volk wakker zullen maken.' Met deze verklaring op 8 oktober 1910 staan de socialist Camille Huysmans, de katholiek Frans Van Cauwelaert en de liberaal Louis Franck op als de eensgezinde politieke strijders voor de vernederlandsing van de Gentse universiteit. De Vlaamsgezinde volksvertegenwoordigers gaan samen op kruistocht langs Vlaamse steden en gemeenten om hun taaleisen kracht bij te zetten. Driehonderd twintig meetings later hebben ze een monsterpetitionnement verzameld met 100 000 handtekeningen en de steunbetuiging van 500 gemeentebesturen.

erlandsing

VLAMINGEN!

19 FEBRUARI a. zal een heugelijke dag zijn

De schitterende redenaars:

Mr. L. Franck, liberaal Volksvertegenwoordiger voor Antwerpen,
Mr. C. Huysmans, socialistisch Volksvertegenw. voor Brussel,
Mr. Fr. Van Cauwelaert katholiek Volksvert. voor Antwerpen.

zullen dien dag
10 u. 's morgens in den NIEUWEN CIRKUS
spreeken over het levensbelang van ons Volk
Een Vlaamsche Hoogeschool

Op ZONDAG, 5 FEBRUARI, bewees het schitterend gelukt Studentencongres, dat de Vlaamsche jeugd, Hooger Onderwijs wil in eigen taal, dat er studenten zijn voor een Vlaamsche Hoogeschool; dat geen gevaar die van Gent door hare vervlaamsching bedreigt; dat de Gentsche handelaars gerust mogen zijn.

Wie kon daar aan twijfelen toen hij die honderden studenten achter hun kleurrijke vaandels door de straten zag trekken, die hoop, die toekomst van ons Vlaanderenland!

De groote bijval van de tien meetings te Gent, tot hun beklemming bijgewoond door enkele duizende Franskiljons; de niet minder groote bijval van 50 volksvergaderingen op alle punten van het Vlaamsche Land; de beslissingen genomen door politieke organismen van alle partijen; de wenschen uitgebracht door een aantal Vlaamsche gemeenteraden bewijzen aan wie er aan twijfelen mocht, dat het niet eenige heethoofden, bekrompelingen zijn, zooals de franskiljons beweren, die het land in heroering brengen, maar dat gansch een Volk, zelfbewust, wilskrachtig opkomt om zijn recht te eischen.

VLAMINGEN van Gent en het omliggende, allen naar de meeting.

Wij willen wat is recht en winnen wat wij willen!

De Propagandacommissie tot Vervlaamsching van de Gentsche Hoogeschool.

Gent, Drukkerij Plantyn, Korte Koestraat, 5.

Affiche met de aankondiging van het aantreden van de drie kraaiende hanen Huysmans, Franck en Van Cauwelaert in het Nieuwe Cirkus te Gent © Collectie AMVC-Letterenhuis, Antwerpen

De Vlamingen en hun drie woordvoerders boten op taaie weerstand van de verfranse elite in Vlaanderen, de Brusselse burgerij en het episcopaat, die zich alle bedreigd voelen door de Vlaamse taaleisen. Het Franstalige verzet

verenigt zich in de Union pour la défense de la langue française à l'université de Gand. Verschillende hoogleraren worden ingeschakeld in het bestuur van de Union en treden op als spreker tijdens vergaderingen en meetings

tegen de vernederlandsing. Op 24 maart 1911 leggen de drie kraaiende hanen een wetsvoorstel neer dat de geleidelijke invoering van het Nederlands aan de Gentse universiteit plant vanaf 1916-1917. De architect van het wetsvoorstel is Lodewijk de Raet, de voorzitter van de Tweede Hoogeschoolcommissie, die in haar verslag van 1908 een radicalere aanpak voorstelt dan Mac Leod deed in de Eerste Hoogeschoolcommissie in 1897: de Raet benadrukt de economische heropleving die de vervlaamsing van de universiteit met zich moet meebrengen en is daarom voorstander van de vernederlandsing van de succesvolle ingenieursopleiding waar ook veel buitenlandse studenten zich voor inschrijven.

Wanneer het wetsvoorstel-de Raet in 1911 wordt neergelegd, is Vermeylen reeds tien jaar hoogleraar aan de Université Libre de Bruxelles (ULB) en een leidend intellectueel. Als sociaal voelend flamingant zet ook hij zich in voor de campagne voor de vernederlandsing. Hij tekent als een van de eersten in op het Vlaamsche Hoogeschoolfonds en ondersteunt als voorzitter van de Vereniging van Vlaamsche Letterkundigen het wetsvoorstel. In zijn essays uit deze periode bestrijdt Vermeylen de sceptici van de vernederlandsing met hun eigen wapen: de stelling dat het Nederlands niet geschikt is als internationale wetenschappelijke taal. In zijn *Germaanse en Romaanse cultuur in België* (1912) poneert Vermeylen – voor een Noord-Nederlands publiek – de omgekeerde stelling dat het juist de verfransing is die de wetenschapper opsluit in een francofoon landschap. Nederlandstalige wetenschappers, voor wie er meer dan Parijs bestaat, zullen vanuit een taalminderheid zich veel meer openstellen voor de veeltalige Europese wetenschap. Een idee waar Vermeylen ook vandaag nog mee zou scoren.

1916

De Von Bissinguniversiteit en de kater van de Vlaamse Beweging

Als de oorlog uitbreekt is het in het parlement nog steeds niet tot een stemming gekomen over de vernederlandsing. De Duitsers grijpen het ongeduld van de Vlamingen over de vernederlandsing van de universiteit aan om de Belgische tweestrijd aan te wakkeren en een deel van de Vlamingen voor zich te winnen. In het kader van de *Flamenpolitik* kondigt gouverneur-generaal von Bissing op 15 december 1915 de oprichting aan van een Vlaamse Hogeschool onder Duits toezicht. De meerderheid van de Gentse professoren weigert hun medewerking te verlenen aan de 'Von Bissinguniversiteit'. Twee kopstukken uit het hooglerarenkorps, Paul Fredericq en Henri Pirenne, worden omwille van hun verzet tegen de Duitse bezetter en de Vlaamse Hogeschool aangehouden en naar Duitse gevangenkampen overgebracht. Op 24 oktober 1916 vindt de opening plaats van de Vlaamse Hogeschool en rector Hoffman houdt een toespraak over de sociale rol van de universiteit. De pronkerige opening van de Vlaamse Hogeschool wekt ongenoegen op bij de Gentenaars die net geconfronteerd worden met opeisingen.

Als 'Vlaamse Belg' schaart Vermeylen zich aan de kant van de 'passivisten': zijn gehechtheid aan het vaderland in nood staat boven de agenda van de Vlaamse Beweging. In augustus 1915 is hij medeopsteller van een manifest gericht tegen de Duitse *Flamenpolitik*. Politieke medestanders en literaire spitsbroeders als Huysmans, Franck, Herman Teirlinck en Karel van de Woestijne zetten eveneens hun handtekening. Wanneer in december 1916 het besluit valt om de Gentse universiteit te vernederlandsen, staat Vermeylen op de lijst van 38 gezaghebbende Vlamingen die in het zogenaamde 'Auto-Rekwest' van 8 januari

1916 onder het motto 'Geen Vlaamse Hogeschool uit Duitse handen', het terugschroeven van dit besluit eisen.

Al tijdens de oorlog ziet Vermeylen helder in hoe het 'activisme' de hele Vlaamse Beweging in diskrediet brengt. In de opstoot van vaderlandsliefde na de bevrijding kan het niet anders dat zij die meewerkten aan de *Flamenpolitik* aan de schandpaal genageld zullen worden, en met hen het hele Vlaamse eisenprogramma.

Daarom start hij nog tijdens de bezetting met de redactie van een – Franstalige – brochure die over het activisme heen moet aansluiten bij de onbezoelede, vooroorlogse campagne voor de vernederlandsing. Op 10 november 1918, een dag voor de wapenstilstand, schrijft Vermeylen de laatste bladzijde van zijn *Quelques aspects de la question des langues en Belgique* (1918).

Zoals Vermeylen voorspelde, worden de medewerkers en hoogleraren van de Vlaamse Hogeschool zwaar gestraft voor hun collaboratie en zadelt het activisme de Vlaamse Beweging op met een zware kater. Tijdens de openingszitting van de gerestaureerde Franstalige universiteit in 1919 verklaren burgemeester Braun en prorector Schoentjes dat de vernederlandsing van de universiteit een bedreiging voor de nationale orde betekent en ook rector Fredericq heeft meer reserves bij die vernederlandsing dan vóór de oorlog. Onder de – overwegend Nederlandsonkundige of Franssprekende – professoren zelf heerst een quasi unanieme afwijzing van de eisen van de Vlaamse Beweging. Enkel onder de studenten is er een belangrijk contingent dat blijft ijveren voor Nederlandstalig hoger onderwijs en hier voor acties en betogingen op het getouw zet.

1923

Tweetalige universiteit en de aanstelling van Vermeylen in Gent

In het begin van de jaren twintig barst de strijd om de vernederlandsing van de Gentse universiteit in alle hevigheid los. Een nieuw wetsvoorstel van Van Cauwelaert, dat in een geleidelijke vernederlandsing voorziet, had een oplossing kunnen brengen voor het hogeschoolvraagstuk. Goedgekeurd door de Kamer van Volksvertegenwoordigers op 22 december 1922, wordt het voorstel echter door de Senaat verworpen. Na een regeringscrisis komen de politieke partijen in juli 1923 uiteindelijk tot een compromis: het Nederlands wordt de bestuurs taal van de universiteit, voor het onderwijs kunnen de studenten kiezen tussen een Vlaamse en een Franse afdeling, met respectievelijk twee derde Nederlandstalige en één derde Franstalige colleges en vice versa. Dit stelsel wordt het Nolf-systeem genoemd, naar de toenmalige minister van Kunsten en Wetenschappen Pierre Nolf. Op 31 juli 1923 is de gedeeltelijke vernederlandsing van de Gentse universiteit een feit, maar zowel franskiljons als flaminganten zijn ontevreden.

Burgemeester Braun en de francofiële burgerij vrezen het einde van 'Gand français' en richten de Ecole des Hautes Etudes op: voor elke Nederlandstalige cursus krijgen studenten hier een parallelle Franstalige cursus. De Vlaamse studenten noemen de Nolfuniversiteit smalend de 'hoalf-en-hoalf-universiteit' – en boycotten de inschrijvingen in het Nederlandstalige stelsel. Via vlugschriften en brochures wordt studenten afgeraden om zich in het Vlaamse stelsel in te schrijven: dat zou het halfslachtige systeem enkel maar bestendigen. De boycot is een succes: slechts 10 van de 145 nieuwe studenten die zich in oktober 1923 inschrijven, doen dat in de Nederlandstalige afdeling.

Voor Vermeylen, die als gecoöpteerd senator voor de socialisten de wet mee had goedgekeurd, betekent de Nolf-wet zijn aanstelling tot hoogleraar in Gent. De invoering van de tweetaligheid heeft immers als gevolg dat heel wat professoren die het Nederlands niet machtig zijn een vervanger moeten krijgen voor hun Nederlandstalige cursus. Het Koninklijk Besluit van 20 oktober 1923 zal niet minder dan zestien nieuwe benoemingen regelen, de eerste generatie Nederlandstalige hoogleraren, waaronder dus August Vermeylen. Aangezien zijn positie aan de ULB onhoudbaar is geworden, komt zijn aanstelling niets te vroeg: in februari 1923 was hij nog tijdens een college beschimpt en uitgemaakt voor 'sale flamingant'. Al snel breidt Vermeylen zijn docentschap in Gent uit met kunsthistorische vakken. In 1927 wordt hij bevorderd tot gewoon hoogleraar, een jaar later is hij decaan van de faculteit. Hij wordt ook voorzitter van het pas opgerichte Hooger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde (HIKO). De faculteit Letteren en Wijsbegeerte en het aangehechte HIKO tellen met Vermeylen en collega-hoogleraren als Henry van de Velde en Karel van de Woestijne een rist beroemdheden die deze instellingen naam en faam geven.

1930 Vernederlandsing van de Gentse universiteit

Hoewel de straatagitatie grotendeels achterwege blijft, sluimert het ongenoegen over de Nolfuniversiteit. Na de verkiezingsoverwinning van de Vlaams-nationalisten in mei 1929 beseffen de politieke partijen dat de taaleisen van de Vlamingen, en in de eerste plaats de roep om een Vlaamse Hoogeschool, niet langer genegeerd kunnen worden. Kamer en Senaat keuren het voorstel van premier Jaspar

voor de volledige vernederlandsing met grote meerderheid goed. Op 5 april 1930, aan de vooravond van het Belgische eeuwfeest, ondertekent de koning de wet. Na achtereenvolgens het Latijn en het Frans krijgt de Gentse universiteit nu een nieuwe onderwijs- en bestuurs taal: het Nederlands.

Hoewel hij slechts zeven jaar benoemd is in Gent en hij niet als eerste gerangschikt staat in de voordracht van de Academische Raad, kiest de bevoegde minister Maurice Vauthier er toch voor om Vermeylen tot eerste rector van de vernederlandste rijksuniversiteit te benoemen. De aanstelling van de Vlaamse socialist Vermeylen door de Franstalige liberaal Vauthier is een belangrijk politiek signaal en een gebaar naar de flaminganten. Het renomme van Vermeylen en het groot moreel gezag dat hij als Vlaamsgezinde intellectueel genoot, moesten de radicaliserende publieke opinie tot bedaren brengen en de kalmte en rust aan de universiteit herstellen.

Tijdens de historische openingszitting van het academiejaar 1930-1931 is de nieuwe rector ontroerd maar ook ontstemd door het gedrag van de Vlaamse studenten. Die ontsieren de plechtigheid door de Brabançonne te overstemmen met de Vlaamse Leeuw en het Wilhelmus en Vlaamse strijdlieden in te zetten. Het opstootje is slechts een voorsmaakje voor rector Vermeylen: incidenten met Franstalige hoogleraren en tussen Vlaamse en Franstalige studenten blijven schering en inslag. Uit vrees voor studentenrellen schorst Vermeylen in 1931 en 1932 de plechtige opening van het academiejaar. 'Maar wat een wespennest!', zo omschrijft Vermeylen de situatie in Gent.

Naarmate de academiejaren elkaar opvolgen en de strijdlustige studentengeneratie afstu-

deert, keert de rust weer op de Gentse universiteit. Aan het einde van de jaren 1930 is het succes van de vernederlandste universiteit duidelijk: zowel studentenaantallen, kredieten als bouwwerken expanderen. De Nobelprijs voor Geneeskunde voor de Gentse hoogleraar Corneel Heymans in 1938 is de kers op de taart van de vernederlandsing en wordt door tijdgenoten opgevoerd als het ultieme bewijs dat de Gentse wetenschap de taalwissel met brio heeft overleefd.

De vernederlandsing betekent een symbolische doorstart voor de Gentse universiteit en 1930 zal steeds gevierd en geëerd worden naast stichtingsdatum 1817. Vermeylen is opgenomen in het pantheon van de universiteit en kreeg een buste in het rectoraat, een zaal in Het Pand en een studentenhome in het Stalhof. Vandaag, 80 jaar na de start van zijn rectoraat, herdenkt de Universiteit Gent rector Vermeylen en zijn ideeën over taal, cultuur en identiteit met een August Vermeylenjaar.

Op www.UGentMemorie.be, het nieuwe virtuele geheugen van de UGent, kun je de tentoonstelling bezoeken over August Vermeylen en de vernederlandsing en lees je meer over de activiteiten van het August Vermeylenjaar. Ruben Mantels en Hans Vandevoorde schreven naar aanleiding van het August Vermeylenjaar het boek 'Maar wat een wespennest!' – August Vermeylen en de vernederlandsing van de Gentse universiteit (Academia Press, 2010), gratis te verkrijgen via memorie@ugent.be of via 09 331 02 78.

Deze tekst kwam tot stand binnen het kader van UGentMemorie en 'Maar wat een wespennest!'.#

Fien Danniau en Ruben Mantels

Wereldkids

Ja, we doen het!

Eén ding hebben alle kinderen ter wereld gemeen: ze leven op een en dezelfde aarde, het zijn de kinderen van deze aarde. En, het zijn allemaal kinderen!

Wereldkids is een verzamelnaam die staat voor 'alle kinderen van deze wereld'. Deze vereniging engageert zich voor praktische solidariteit en wereldburgerschap, smeedt vriendschapsbanden tussen leerlingen niet-confessionele zedenleer (NCZ) en kinderen die het veel minder goed hebben. Wereldkids bouwt en ijvert mee om kansarme kinderen op weg te helpen naar een hoopvolle toekomst, waarin ze eerst als kind en later als volwassene kansen krijgen.

Maar samen met de universele verbondenheid die onverdeeld weerklinkt in zijn naam, staat Wereldkids voor een door jongeren gestuurd onderwijsproject waarin zij de eerste viool mogen spelen. Er wordt zelfs getracht hen zo vaak mogelijk dirigent te laten zijn.

Even terugkeren...

In 1999 stak een groep onbevange en enthousiaste leraren NCZ de koppen bij elkaar om te toetsen of hun leerlingen vaak enkel met zichzelf bezig waren, of solidariteit wel of niet aan hen besteed was. Hoe sterk eigenbelang aan hen vastkleefde en hen oriënteerde. Of het onbekende echt zo onbemind was.

Deze leerkrachten gingen de uitdaging aan om met hun leerlingen te werken rond waarden als solidariteit, verantwoordelijkheid, betrokken wereldburgerschap. Wereldkids zag het licht voor een mondiaal avontuur met, door, voor, van kinderen. Hun leerkrachten wilden deze reis bovendien ook absoluut met hen mee beleven.

Waar we nu al staan

Wat in de lente van 2000 begon als een waarde-experiment op zoek naar bewustwording bij jongeren, is ondertussen uitgegroeid tot een hoopvol en krachtadig onderwijsproject binnen de cursus NCZ, waarbij een steeds groeiend aantal Vlaamse scholen (samen) werkt aan en rond Wereldkids. Vele honderden leerlingen NCZ en hun leerkrachten zetten zich geëngageerd in voor een groep bijzondere kinderen die leven in bijzonder moeilijke omstandigheden.

Enkel en alleen al de vaststelling, het feit, dat een onderwijsproject NCZ omtrent ontwikkelingssamenwerking haar tweede decennium nog altijd even inspirerend kon aanvaatten, spreekt al bijna tot de verbeelding, maar getuigt vooral van een markante vastberadenheid en een groot doorzettingsvermogen bij alle participanten en betrokkenen.

Op locatie: Mumbai, India

In Mumbai, die miljoenen metropool die nooit slaapt, die door de Indiase dichter en journalist Dom Moreas werd getypeerd als 'een harde, onmogelijke en onvergetelijke plaats', steunt Wereldkids de Salaam Baalak Stichting, een geloofwaardig en respectvol straat- en zwervkinderenproject. De doelstelling van de Stichting is al even onverzettelijk als gecompliceerd: deze kinderen op weg helpen naar een hoopvolle toekomst. Ze opnieuw de hoekstenen van hun leven aanreiken: zelfrespect en zelf-

vertrouwen. Voor Wereldkids betekenen deze kinderen hun verre vrienden voor het leven!

Voor verdere info over dit project in Mumbai: www.wereldkidsonline.be.

Praktisch humanisme: Wereldkids, een schoolvoorbeeld

De leerlingen gaan met een strijdbaar engagement voor de toepassing van de rechten waarop elk kind, waar ook ter wereld, aanspraak moet kunnen maken. En daar waar de vrees leefde dat onze leerlingen in veelvoud eilandjes op zichzelf waren, hebben zij in vele klaslokalen op vele plaatsen in Vlaanderen een verbonden, sociaal bewogen, creatieve en kleurrijke archipel van solidariteit gevormd: dát is Wereldkids.

De belangrijkste eigenschap van Wereldkids maakt tegelijkertijd ook haar sterkte uit: doe het goede om het goede. Sta me toe vier pijlers van Wereldkids even toe te lichten.

Tastbaar

Wereldkids is tastbaar en voelbaar in de cursus NCZ. De belangrijkste ondersteuning is de voortdurende actuele en concrete informa-

Wereldkids bouwt en ijvert mee om kansarme kinderen op weg te helpen naar een hoopvolle toekomst, waarin ze eerst als kind en later als volwassene kansen krijgen.
© Luc Meys

tie die de leerlingen wordt aangeboden. Nog directer werken zij in de klas met overtuiging rond kinderrechten, en vormt Mumbai een directe 'levensechte' instap. Hun enthousiasme is creatief, inventief, artistiek en empathisch tastbaar en voelbaar.

Geregelde pedagogische bijdragen tooien de klaslokalen. Onze posters vormen een bron van culturele en levensbeschouwelijke informatie. Ze zijn zo opgebouwd dat ze direct bruikbaar zijn als lesmateriaal rond kinderrechten en rond India zelf. Bovendien wordt jaarlijks het werkingsverslag van ons werkbezoek aan Mumbai op onze website geplaatst.

Bescheiden en realistisch

Wereldkids is er zich als solidariteitsproject van bewust dat het de wereld niet kan veranderen. Het koestert daarom bescheiden maar doelgerichte aspiraties. Het neemt gedecideerd afstand van de gemakkelijksoplossing dat inzet zinloos is omdat het toch maar

een druppel op een hete plaat betekent. Doorheen de tien voorbije jaren heeft Wereldkids vastgesteld dat haar inspanningen wel degelijk bijdragen tot groeiende kansen voor die zovele straatkinderen. Schoolmateriaal, de uitbouw van sanitair, bedden en bij uitbreiding het inrichten van een slaapplek, het ontwikkelen van een computerklas hebben de mogelijkheden voor deze kinderen versterkt en aangemoedigd.

Belangeloos en onbaatzuchtig

Wereldkids is een samenwerkingsverband van leerlingen NCZ, hun leerkrachten, en bij uitbreiding die vele sympathisanten die actief zijn in empathische verenigingen, organisaties, of zich individueel scharen achter de idealen van Wereldkids.

Wereldkids is wars van persoonlijke belangen, en is een verhaal van schouder aan schouder. Niet een naam is belangrijk, wel waarvoor men staat.

Kindgericht – leerlingcentraal

Wereldkids is ervan overtuigd dat jongeren tot de beste ambassadeurs behoren om op te komen voor waarden als solidariteit, verantwoordelijkheid en wereldburgerschap. De drang, behoefte en overtuiging om dit spontaan, oprecht, en overtuigd te doen is bij hen nog het minst 'aangetast en gekleurd'. Daarom dat Wereldkids een project ambieert te zijn waarin jongeren voor het voetlicht treden.

Kinderen op de barricades

Wereldkids is het project dat de actieve arbeid van zovele leerlingen NCZ uitstraalt én bevestigt. Het draagt via diezelfde jongeren vrijzinnig-humanistische waarden uit. Wereldkids claimt deze waarden als fundament van zijn lotsverbonden opdracht, en houdt zich voor ze

In Mumbai steunt Wereldkids de Salaam Baalak Stichting, een geloofwaardig en respectvol straat- en zwerfkinderenproject. © Luc Meys

naar beste vermogen na te leven. Vrijheid van gedachte, solidariteit, respect voor de mensenrechten, afdwingbaarheid van internationale beginselverklaringen en wetgeving, morele integriteit, autonomie van het individu, recht op en vrijheid van eigen mening kleuren deze waarden met kracht.

De aspiratie van Wereldkids

Straat- en zwerfkinderen in een meedogenloze mensenmassa als Mumbai opnieuw de hoekstenen van hun leven geven. Er zijn makkelijker uitdagingen. De inspanningen die de Stichting zelf levert, maar in veelvoud ook deze die de straatkinderen ginds zelf opbrengen om te kunnen en willen loskomen van de gesel van het schijnbaar onontkoombare, daarvoor buig

ik ootmoedig, en vanuit een tomeloos respect, het hoofd. Evenzo breng ik al meer dan tien jaar hetzelfde respect op voor die ondertussen zoveel jongeren en hun leerkrachten die de levensadem zijn van Wereldkids en er de dienst uitmaken. Ook zeer oprechte dank aan al die afdelingen van de Humanistisch-Vrijzinnige Vereniging (HVV) en de vele vrijwilligers die mee bouwden om de gezamenlijke jaaractiviteit 2009-2010 van Wereldkids en HVV tot een geslaagd eind te brengen.

Wereldkids wil het onderwijsproject zijn van alle leerlingen NCZ! Wij hopen daarom sterk dat die vele leerkrachten NCZ die nog niet de gelegenheid kregen om met Wereldkids kennis te maken, deze mogelijkheid wordt geboden, zodat zij op hun beurt met hun leerlingen Wereldkidsschool kunnen worden. Vooreducatieve informatie: zie kaderstuk. #

Luc Meys, projectcoördinator Wereldkids

Educatieve informatie

- Onze website 'op locatie': www.wereldkidsonline.be.
- Onze interactieve dvd, direct bruikbaar in de lespraktijk voor basisonderwijs en secundair onderwijs. Deze is gratis verkrijgbaar via Luc Meys (luc.mey1@telenet.be).
- Onze pedagogische poster en alle informatie betreffende Wereldkids, ook te verkrijgen via Luc Meys.

Rommelmarkt en veiling in het Geuzenhuis

Om Wereldkids te steunen organiseren het Geuzenhuis en de Humanistisch-Vrijzinnige Vereniging Oost-Vlaanderen op 7 november 2010 een rommelmarkt. Doorlopend van 10 tot 16 uur in het Geuzenhuis, Kantienberg 9, Gent. De leukste zaken worden om 14 uur geveild.

U kan deze actie steunen door spullen (boeken, speelgoed, kledij, prullen enzovoort) te schenken. De opbrengst gaat integraal naar Wereldkids.

Meer info: zie nieuwsbrief pagina 49.

Crisisdagboek

Siurisinek – Turks voor scherpe vlieg – houdt sinds februari 2009 een crisisdagboek bij. In deze rubriek leest u zolang de crisis duurt in enkele dagboekfragmenten over zijn schouder de krantenkoppen mee.

Maandag 6 september 2010

De Morgen: De PS spreekt oorlogstaal – PS-vicepremier Laurette Onkelinx: 'We moeten ons voorbereiden op het einde van België'

De Standaard: Bemiddelaars rekken leven preformatie

Het was vrijdag tweede keer goede keer voor Elio Di Rupo: op 29 augustus werd zijn ontslag nog door de koning geweigerd, op vrijdag 3 september trok hij weer naar de vorst en kreeg zijn zin. En onze koning, tot heden nog altijd die van Walen, Vlamingen en Brusselaars, heeft, na wijs beraad met de zeven partijvoorzitters, weer eens in zijn trukendoos gekeken en de voorzitters van Kamer en Senaat als bemiddelaars aangesteld. 't Is dus nu de beurt aan André Flahaut (PS) en Danny Pieters (N-VA) om de kastanjes uit het vuur te halen.

En zo gaat dat in het leven. Terwijl de een zijn ontslag zelf vraagt, houdt de ander angstvallig vast aan zijn job. Een knap staaltje daarvan geeft de ex-bisschop van Brugge, Roger Vangheluwe.

Het rommelt al meer dan een week sinds De Standaard de opname in handen kreeg van het gesprek dat de neef van de ex-bisschop had met gepensioneerd aartsbisschop Danneels en de toen nog in functie zijnde Vangheluwe. De neef, thans een volwassen man, werd van zijn vijfde tot zijn achttiende misbruikt door de kerkelijke gezagsdrager. Geen mineure feiten zou ik zo zeggen, maar uit de letterlijke weergave van de tape blijkt er geen haar op

het hoofd van beide kerkelijke leiders dat er nog maar aan denkt om ontslagname van de dader als de enige fatsoenlijke oplossing te beschouwen.

Nu, over Godfried Danneels kan veel gezegd worden, maar niet dat hij geen *clever* man is. Wat moet hij nu toch boos zijn op zichzelf omdat hij er zich liet inluizen door het slachtoffer dat blijkbaar ook niet geheel van verstand gespeend is en allicht uit vorige gesprekken leerde dat een klankopname ooit zijn nut zou kunnen bewijzen. In elk geval zijn de kerkelijke strapatsen weer *hot news*. Gisteren lag de hoofdredacteur van De Standaard in het programma De Zevende Dag nog in de clinch met de advocaat van kardinaal Danneels. Die publiceerde vorige week een recht van ant-

woord waarin hij het had over karaktermoord op Danneels.

Trouwens, in de uitzending gisteren verweet meester Fernand Keuleneer De Standaard riooljournalistiek te bedrijven, zo erg zelfs dat Bild-Zeitung nog veel van De Standaard kon leren. En ja, natuurlijk is het zo dat kranten ook graag wat sensatie leveren om hun al dan niet intellectuele lezers te pleziëren. Zelfs de zogenaamde kwaliteitskranten ontsnappen er niet altijd aan, maar dit keer moet toch toegegeven worden: sensatie of niet, de feiten zijn uitermate ernstig. Een kind misbruiken vanaf zijn vijfde is geen bagatel, en dan jarenlang de grote jan uithangen binnen de kerkelijke scene is – om het in gepaste termen uit te drukken – hemeltergend voor het slachtoffer.

© Norbert Van Yperzeele

© Norbert Van Yperzeele

Dinsdag 7 september 2010

De Morgen: Obama pompt 50 miljard in masterplan verkeer – VS-president wil economie aanzwengelen met baanbrekend plan voor mobiliteit

De Standaard: Kernenergie is weer hip

Vandaag wil ik eventjes stilstaan bij de betekenis van het spreekwoord 'spreken is zilver, zwijgen is goud'. In vele gevallen een heel waar woord, soms zelfs een morele plicht. Maar zoals alle waarheden is ook deze heel relatief en kan het tegengestelde ook waar zijn. Dat heeft vandaag een Brugse priester, Geert De Decker, bewezen in een open brief aan kardinaal Danneels, die vandaag in verschillende kranten verschijnt. Daarin roept hij de kardinaal ter verantwoording voor zijn gedrag ten

aanzien van het slachtoffer van ex-bisschop Vangheluwe, want Danneels liet de belangen van het instituut kerk voorgaan op de verdediging van het slachtoffer.

Laat dit nu de eerste rooms-katholieke geestelijke zijn, die deze mening – in het publiek – vertolkt. Want ja, binnenskamers zijn wij allen goed in het doen van straffe uitspraken, dat is zo in alle kringen. Welke islamiet durft het aan om de uitwassen van bepaalde strekkingen binnen de islam publiek aan te klagen? En over eigen kringen zal ik maar best zwijgen zeker?

Donderdag 9 september 2010

De Morgen: Bisdom Brugge vraagt ontslag Vangheluwe – Kerkelijke wereld zet pedofiele bisschop tegen de muur

De Standaard: Meer Belgen gevraagd voor Afghanistan – NAVO wil tegen oktober een antwoord

Het Laatste Nieuws: Vangheluwe moet weg uit Westuleteren

Gisteren meende ik nog dat kardinaal Danneels zich in paniek weerde als een duivel in een wijwatervat. Vandaag moet ik erkennen dat er van een paniecreactie helemaal geen sprake was, en dat het weer om een goed uitgedokterde strategie gaat.

Fase 1 van het meesterlijke plan (de ochtend van 8 september): in de kranten Het Laatste Nieuws en De Standaard en het Vlaamse tijdschrift Knack staat een interview met kardinaal Danneels van twee bladzijden.

Het hele interview heeft de teneur van een kardinaal die zichzelf als slachtoffer beschouwt, slachtoffer van de manipulaties van Vangheluwe, ex-bisschop van Brugge. De laatste vraag die de kardinaal beantwoordt is de volgende: 'Hebt u nu het gevoel dat uw levenswerk is vernietigd door deze zaak?' Zijn antwoord spreekt boekdelen: 'Dat denk ik van niet. Maar het doet wel pijn om gebrandmerkt te worden als leugenaar, omdat je te goed bent geweest. Ik had nooit 'ja' mogen zeggen op de vraag van Roger Vangheluwe, zonder te weten of te vragen wat erachter zat. Maar hij zei dat de familie het vroeg. Ik heb lang geaarzeld, tot het moment zelf. Ik weet nu dat ik toen had moeten zeggen: "Met die uitleg gaat het niet, Roger." Ik wist niet in welk spel ik speelde. Ik ben naïef geweest. Ik heb inschattingfouten gemaakt, ik had het moeten weten, maar dat is geen zonde. Ik weet niet of je daar iemand moet voor veroordelen.'

Fase 2 (nog op 8 september): reactie van Toon Osaer, de woordvoerder van kardinaal Danneels.

Allicht omwille van krantenkoppen als 'De biecht van Danneels' en 'Kardinaal slaat mea culpa' houdt de kardinaal eraan om bij monde van zijn woordvoerder te verduidelijken dat hij geen schuld bekent, want vooraleer je schuld hebt moet je wetens en willens iets verkeerd doen – en dat was in deze niet het geval, zo laat hij weten.

Fase 3: het bisdom Brugge vraagt voor Vangheluwe de zwaarste straf, de laïcisering. Laïcisering betekent dat Roger Vangheluwe zich laat ontzetten uit al zijn kerkelijke functies en terugkeert naar de lekenstaat. Volgens professor kerkelijk recht Rik Torfs kan dit enkel gebeuren op aanvraag van Vangheluwe zelf of door de paus. Ook de woordvoerder van Dan-

neels vindt de laïcisering 'een valabel voorstel, in de mate dat je dat als een straf beschouwt', en hij zegt er fijntjes bij dat hij dit keer ten persoonlijke titel spreekt. Aartsbisschop Léonard wacht nog om zich publiek uit te spreken, hij zal dit pas maandag doen – in de hoop dat Vangheluwe dan al door de knieën zal gegaan zijn? Nu, in ieder geval is duidelijk dat Vangheluwe thans onder zeer grote druk staat, want ook de Sint-Sixtusabdij in Westvleteren laat weten dat hij er niet kan blijven.

Een meesterlijk plan inderdaad, zeker vanuit het oogpunt van de kardinaal. De zwarte piet speelt hij door aan zijn bisschop. Zelf wast hij, net als Pilatus, zijn handen in onschuld. Uit juridisch standpunt is hier allicht geen sprake van verzuim, maar vanuit moreel standpunt is het dat volgens mij wel.

Trouwens, de kardinaal heeft vandaag nog een meevallertje te horen gekregen, want er werd bekendgemaakt dat ook de onderzoeksstukken in beslag genomen in de Sint-Romboutskathedraal, in het aartsbischoppelijk paleis en in de woning van kardinaal Danneels ongeldig zijn. Je zou zowaar denken dat zijn goede god – of is het vrouwe Fortuna? – hem gunstig gezind is. Maar ja, in het leven moet men geluk hebben, en liefst ook een tikkeltje macht en relaties, dat kan ook helpen.

Woensdag 15 september 2010

De Morgen: Beeldenstorm tegen Léonard – Katholieke basis reageert furieus op antwoord kerkleiders na eindverslag van Commissie Adriaenssens

De Standaard: Mea culpa split Belgische bisschoppen

Vandaag twee jaar geleden ging de Amerikaanse bank Lehman Brothers failliet en

daarmee werd stante pede de financiële crisis ingeluid, later gevolgd door een economische. Vooral Europa en Amerika werden getroffen, de groei landen kenden weinig of geen gevolgen. Sindsdien heeft Amerika al een lichte relance gekend, maar die is inmiddels alweer voorbij. Over een hernemende economische groei in Europa verschijnen vooral de laatste tijd positieve berichten. Voorspellingen doen is en blijft moeilijk, voor rijk en arm blijft het dus gewoon afwachten.

Echte koppen zijn er naar aanleiding van de pedofiëschandalen nog niet gerold, maar er liggen meer en meer geestelijken te spartelen als duiveltjes in een wijwatervat. De eerste die sneuvelde was natuurlijk Vangheluwe, die de daden publiek moest erkennen en in een trappistenklooster werd weggestopt, om te mediteren. Vooralsnog blijft hij wel priester en bisschop. Danneels hield langer stand, maar maandag wist aartsbisschop Léonard toch te vertellen dat de man hem teleurgesteld had. Danneels heeft niet alleen meer zijn gezicht verloren, hij verliest nu ook de steun van zijn geloofsbroeders. Tot slot moest gisteren ook Léonard eraan geloven, niet alleen vanwege gewone priesters en leken, maar ook zijn bijzitter van daags voordien – de bisschop van Doornik – laat hem vierkant in de steek. Of er nog meer in 't heilige water zullen tuimelen is moeilijk te voorspellen, maar 't is nu wel duidelijk in kerkelijke kringen: 't is zwemmen of verzuipen. #

Sivrisinek

Nigel Williams

- Geboren in 1954 in Bristol, Engeland.
- Kwam midden jaren zeventig in Antwerpen terecht op zoek naar werk. Ging aan de slag als fabrieksarbeider.
- Won in 2000 Humo's Comedy Cup en brak door als stand-upcomedian.
- Oogstte veel succes met De Penismonoloog, Terrorist en Democlash. Toert momenteel door Nederland met Geloof mij!, een comedyshow waarin hij godsdienstwaanzin door de mangel haalt. Op 27 november brengt hij deze voorstelling op de vierde atheïstische trefdag in Gent.

Interview met Nigel Williams

PS: God bestaat niet

Bikkelhard op het podium, mild in het dagelijks leven. En één bom verbale energie. Hij verklaart God verschillende avonden per week dood, maar dan met humor en op een podium. Deze humorkunstenaar uit Bristol spoelde midden jaren zeventig eerder toevallig in Antwerpen aan en staat ons op een druilerige septemberdag strijduardig te woord in zijn Berchemse woning. Een betere remedie voor de herfstblues is er niet. Eind november met Geloof mij! op de atheïstische trefdag in Gent, nu al in De Geus. We proudly present: Nigel Williams!

Blanke allochtoon

Je woont nu zo'n 35 jaar in België. Ben je iemand die de Irish Pubs platloopt op zoek naar landgenoten? Ik ben niet naar hier gekomen om constant met Engelsen op te trekken.

Een inwijkeling wordt hiernooit echt aanvaard als Vlaming. En ik ben blank, god weet hoe het moet zijn voor een kleurling.

Hoe wanhopig moet je zijn om vanuit Engeland naar België te verhuizen? Het lijkt ons de omgekeerde beweging.

We spreken over het midden van de jaren zeventig, de crisis sloeg hard toe en de werkloosheid piekte. Ik had wel een job, maar de fabriek waar ik toen werkte was

massaal mensen aan het afdanken. Ik was een jonge gast, niet getrouwd, geen hypotheek. En dus nam ik vrijwillig ontslag, zo kwam er een job vrij voor iemand met meer verantwoordelijkheden.

Mijn ontslagpremie, een paar honderd pond, was op binnen de week. Wat nu gedaan? Ik wou wel eens ergens anders gaan zien. Een van mijn broers woonde toen in Antwerpen en ik had hem al jaren niet gezien. Mijn bestemming was dus snel gekozen. Ik vond onmiddellijk werken bleef hier hangen. Het was geen plan.

En, geen spijt?

Goh, spijt heb ik niet maar ik zou het geen twee keer doen, hoor. Ergens anders gaan wonen wordt erg overroepen. Echt. Je komt hier toe en je bent niets meer.

In Engeland zeggen mijn oude maten dat ik toch geen echte Engelsman meer ben. Ik ben geen macho met tatoeages en dus hoor ik er niet echt bij. En hier wordt een inwijkeling nooit echt aanvaard als Vlaming. De grappen over het Engelse eten zijn niet uit te roeien en er is altijd wel iemand die een opmerking maakt. Het is meestal allemaal grappig bedoeld, maar het voelt toch vaak een beetje vies: je bent niet van hier en dat blijft zo. En ik ben blank, god weet hoe het moet zijn voor een kleurling.

Nochtans spreek je vloeiend Antwerps.

Ja, ik heb ondertussen langer in België gewoond dan in Engeland. Nationaliteit is saai, het wordt tijd dat mensen daar overgeraken.

We zijn allemaal verschillend, wat maakt het nu uit waar iemand woont? We hebben in Europa migratie nog niet positief leren bekijken. Ik woonde tot voor kort in Borgerhout en heb gemerkt dat veel Belgen in allochtonenbuurten zich al gauw een vreemde in eigen land voelen. In Engeland is het niet anders. Dat is een begrijpelijke reflex: oudere mensen zien

landgenoten wegtrekken en enkel allochtonen in de plaats komen. Zo ontstaan getto's. En migranten zijn vaak conservatiever dan de mensen in hun geboorteland.

landgenoten wegtrekken en enkel allochtonen in de plaats komen. Zo ontstaan getto's. En migranten zijn vaak conservatiever dan de mensen in hun geboorteland.

Ik ben benieuwd eerder dan bang. De meerderheid van de mensen is oké: wat kan er echt misgaan?

Hoe komt dat?

Iedereen herinnert zich zijn vaderland zoals hij het achterliet en evolueert mee met zijn nieuwe thuisland. Ook ik zie Engeland nog steeds zoals het was in de jaren

zeventig. Vooral migranten op leeftijd houden vast aan dat beeld van vroeger, aan de oude structuren van hun geboorteland. Een voorbeeld. Mijn kapper is een Marokkaanse homoseksueel en woont samen met een Belgische para. Dat zijn alle clichés op een hoop. Zijn familieleden die aanwezig waren op het trouwfeest, waren uit Marokko overgekomen. Heel vrijgevochten mensen, die fietsen huurden en zo de stad verkenden. De familieleden die al lang in België woonden, weigerden het huwelijk bij te wonen. Wat een contrast...

Lachen met de 'underdog'

Op je blog schrijf je ook geregeld over de collectieve angst die ons in zijn greep houdt: iedereen is bang.

Ja, en dat snap ik niet. Waarom overal bang van zijn? Eigenlijk kan je hier niet veel gebeuren. Vorige week werd in deze woning ingebroken. Dat is niet leuk, maar ga ik daarom mijn huis versterken met alle mogelijke alarminstalla-

ties en mezelf opsluiten? Neen, dit is gewoon een toevalstreffer: die dingen gebeuren en deze keer waren wij het slachtoffer.

Ik ben benieuwd eerder dan bang. De meerderheid van de mensen is oké; wat kan er echt misgaan, waarom die angst voor de toekomst? Neem nu Brussel: ik ben benieuwd hoe die multiculturele stad zal evolueren. Wat er ook gebeurt – stel nu dat ze over dertig jaar volledig bevolkt wordt door niet-Europese allochtonen –, Brussel zal een stad blijven, vol mensen die willen overleven, die moeten eten, drinken, werken, een dak boven hun hoofd nodig hebben enzovoort. De stad zal blijven draaien. De Brusselse bevolking zal geen leger vormen en Antwerpen niet komen innemen. Natuurlijk, men is bang voor samenlevingsproblemen. Maar sla er de geschiedenisboeken maar op na: de geschiedenis zit vól van de samenlevingsproblemen, het is nooit anders geweest. Het enige verschil is alleen dat wij nu alles weten. Er wordt iemand overvallen in Anderlecht en die avond zien wij dat op het nieuws.

Sla er de geschiedenisboeken maar op na: de geschiedenis zit vól van de samenlevingsproblemen.

Zijn de media dan de oorzaak van die angst?

Goh, dat weet ik niet. Ik weet wel dat angst werkt om mensen in het gareel te houden. Vroeger dienden de Russen als afschrikmiddel, nu zijn het de Arabieren. Elke Ara-

bier is een terrorist, naar het schijnt. Hoewel zij vooral moslims opblazen! De kans dat een niet-moslim door een terroristische aanval van moslimfundamentalisten zal getroffen worden is bijna nihil. Humor helpt om dat in te zien.

Van humor gesproken: wanneer besloot je stand-upcomedian te worden?

Dat is een lang proces geweest. Ik ben vrij laat met stand-upcomedy begonnen, was al een eind in de veertig. Ik wou altijd al iets doen met comedy – in het Engels of het Nederlands, dat maakte niet uit. Ik werkte hier eerst als fabrieksarbeider en had daarna een eigen café. Toen dat over de kop ging, dacht ik: het is nu of nooit. Toen woonde ik al zo'n twintig jaar in België, dus de taal was geen probleem.

Humor maakt je sterk.

Ben je altijd al de grapjas op het werk, in het café geweest?

Neen, ik háát jokes. Overal de grap van inzien, dat heb ik wel altijd geprobeerd, want humor maakt je sterk. Het is een wapen dat ik veel gebruikt heb als vakbondsafgevaardigde in onderhandelingen (*Nigel Williams was jarenlang afgevaardigde van het ABVV, red.*).

Er zit altijd wel iets filosofisch in jouw humor, niet?

Zo is het leven. Ik zal in mijn shows wel nooit schieten naar beneden. Tja, ik zal wel nooit de populairste komiek van Vlaanderen worden. Dat ligt aan mijn niet-vlekkeloze Nederlands en aan mijn gebrek aan inlevingsvermogen. Ik ben niet geassimileerd met de Belgen, blijkbaar: na twaalf jaar comedy slaag ik er nog steeds niet in om een joke te doen eindigen met de woorden 'tetten', 'neger', 'mongool' of 'Marokkaan' (*lacht*). Ook met gehandicapten zal ik in mijn voorstellingen nooit lachen, ik zie daar de lol niet van in. Hier doet men dat graag, zijn pijlen richten op de *underdog*. Als je dat doet in Engeland krijg je driehonderd flessen naar je hoofd. Ik weet hoe dit verschil ontstaan is: Vlaanderen is erg bourgeois, iedereen behoort tot de middenklasse, terwijl de klas-

sen verschillen in Engeland veel scherper zijn. De humor komt daar meer uit het volken is dus meer tegen de machthebbers gericht.

Dus er zijn grenzen aan humor, er kan niet met alles gelachen worden?

Toch wél, men doet maar, ik ben voor de totale vrijheid van meningsuiting. Het is niet omdat ik er niet mee kan lachen, dat dit soort humor verboden is. En dat geldt op alle vlakken: problemen zijn onoverkomelijk zolang ze hier zitten (*wijst naar zijn hoofd*), door erover te praten krijg je oplossingen aangereikt. 'Sharia voor België!?' Ik zie geen enkele Marokkaan in de fabriek denken: dát lijkt me wel de toekomst. Idem dito voor racistische praat: laat ze maar zeggen. Extremisme blijft beter openbaar dan dat het ondergronds gaat. Dan kan je het niet meer counteren en dat is pas écht gevaarlijk. Een spreekverbod weert het debat.

Ik zal wel nooit de populairste komiek van Vlaanderen worden.

Humor – en comedy in het bijzonder – heeft dus een maatschappelijk nut?

Oh neen, zo groots zie ik het niet. Wel in je directe omgeving. Een van mijn broers was rolstoelge-

bruiker en wij hebben wel veel gelachen onder elkaar. Het is ongelooflijk hoeveel mensen ervan uitgaan dat wie in een rolstoel zit per definitie mentaal gehandicapt is. Mijn broers spieren werkten niet, maar hij was wel heel intelligent. Als ik hem voortduwde, kwam er stevast een van die goedbedoelende oude wijven op ons af die vroeg: 'Hoe gaat het nu met hem?' Dan keek mijn broer naar mij omhoog en zei: 'Goed, als hij zijn pillen pakt.' Humor kan het leven enorm relativeren.

Het is ook goed met de idiotie van je eigen

Nigel Williams over zijn show Geloof mij!: 'Slechts drie mensen zijn buiten gestormd. En ik kreeg één heel lange mail van een jezuïet, die me aanraade op het podium een kostuum te dragen, mijn Nederlands bij te schaven en eens naar de shows van Toon Hermans te kijken.' © Gerbrich Reynaert

Vlaamse komieken richten hun pijlen graag op de 'underdog', Britse niet.

echt in. We moeten onszelf ook niet te ernstig nemen. Want volgende week ben je misschien dood en – poef! – dan ben je weg. Daarom zie ik godsdienst ook als een belemmering voor vooruitgang: het houdt mensen in de waan,

statements geconfronteerd te worden. Ik toon graag hoe grappig de mens als diersoort is. We hebben de intelligentie om alles hier op aarde leuk in te richten, maar slagen daar om de een of andere reden niet

belooft hen dingen die er niet zijn. Stel, ik verkondig dat de boom in mijn tuin 's nachts rondanst en ik daar allerlei ceremonieën rond ga uitvoeren. Of ik ga op straat in rare kleren met een boek in de hand staan prevelen en wiegen. We zullen eens zien hoe snel ik gecolloqueerd word. Wie godsdienst analyseert ziet in dat het allemaal even krankjorum is, in onze maatschappij is dat het enige dat niet aan de regels van de normaliteit onderworpen wordt. De Bijbel, de Koran... die boeken staan vol dingen die geen steek houden. De eerste pagina in de Bijbel: totaal *van mijn kloten!* Van die stambom klopt geen snars. En daarmee zouden wij dan

Extremisme blijft beter openbaar dan dat het ondergronds gaat.

gans gedachtepatroon achter dat wél gevaarlijk kan zijn. Het ligt aan de basis van overtuigingen als: 'dit is mijn land en alle Palestijnen moeten hier weg', 'alle ongelovigen zijn klootzakken die we moeten kapotmaken', 'Christus is de enige ware'.

niet mogen lachen?

Nu, ze doen maar, het vreemde gedrag is niet het probleem. Helaas stopt het daar niet. Het is niet zoals masturberen in je bad, er zit een

Subgenres van God

Kan je op het podium met je eigen miserie lachen?

Wel, mijn familie heeft me niet gevraagd om op een podium te gaan staan en dat respecteer ik. In mijn shows vertel ik over hen dus niets en ik kom ook nooit in 'de boekskes'.

Eind september stapte je schoonzoon uit het leven. Kan humor bij de verwerking van zelfs een dergelijk drama helpen?

Ach, ik vind zelfdoding in zijn geval een stomme keuze. Als atheïst geloof ik dat je maar één leven hebt en zijn problemen waren best oplosbaar.

Maar moet men geen respect hebben voor ieders ultieme keuze, ook die aangaande de dood?

Natuurlijk, maar dat betekent niet dat ik het een goeie keuze moet vinden. Hij had nog zo veel kunnen doen... Op mijn twaalfde heb ik

In onze
maatschappij is
godsdienst het
enige dat niet
aan de regels van
de normaliteit
onderworpen
wordt.

mijn moeder eens
tegengehouden toen
ze zelfmoord wilde
plegen. Die poging
kon ik al beter begrij-
pen, het was bij ons
thuis een zeer uit-
zichtloze situatie: ze
had het in het Enge-
land van toen zowel
financieel als per-
soonlijk heel zwaar.

Ooit zelf aan zelfdoding gedacht?

Misschien één keer, maar toen dacht ik: neen, *fuck it*. Als er mensen zijn die je irriteren, blijf dan in leven om die mensen te kloten. Want weg is weg, waarom zou je sneller dood willen

gaan als je niet aan een pijnlijke ziekte lijdt? Je moet ook niet wegllopen van je verantwoorde-
lijkheden, maar je eigen *shit* opruimen en niet
achterlaten voor een ander.

Godsdienst is toch eigenlijk je reinste bullshit. Ben ik nu echt de enige die dat snapt?

hij is gestorven. Die kleine garagebox bete-
kende het einde van zijn leven. Laf... neen.
Het is wel een vlucht en ik vind niet dat je je
verantwoordelijkheden mag ontvluchten. Ik
vind zelfdoders dan ook geen helden. Iemand
die elke dag in de file staat of elke dag in weer
en wind gaat werken om zijn familie te onder-
houden, hoewel zijn arbeid niet geappreci-
eerd wordt, die is voor mij een held. Helden
zijn zij die putten graven langs de weg of
vuilnis ophalen en niet opgeven als het even
moeilijk gaat.

Wanneer en hoe ben je atheïst geworden?

Ik ben doorheen de jaren steeds meer gaan
beseffen: godsdienst, dat is toch eigenlijk
allemaal je reinste bullshit. Ben ik nu echt de
enige die dat snapt? Heel veel christelijk geïn-
spireerde mensen doen zeer goede dingen,
en als godsdienst hen daar bij helpt: waarom
niet. Maar je hebt religie niet nodig om goed
te zijn. En eigenlijk doet het allemaal meer
kwaad dan goed.

Onlangs trad ik op in West-Vlaanderen, en na
de show zei iemand naar aanleiding van de
pedofilieschandalen: 'Pas op, de kerk doet ook
goede dingen.' Oók? *What the fuck!* Goed doen
wordt beschouwd als haar bestaansreden,

Is uit het leven stappen dan laf?

Dat zeker niet. Ik ben
vorige week de auto
van mijn schoon-
zoon gaan verzetten,
ik ben in de autostoel
gaan zitten waarin

een dergelijke uitspraak wijst er dus op dat
er iets grondig mis zit... Het is zoals zeggen:
General Motors maakt ook auto's. Nogmaals,
ik heb het nu wel over de kerk als instituut,
niet over de individuele gelovigen. Bovendien
zijn er honderden verschillende subgenres
van God, je kan die niet allemaal over één kam
scheren. Ik begrijp wel niet dat niet meer men-
sen zich afkeren van de kerk. Veel gelovigen
zeggen nu dat ze naar de kerk gaan maar de
pastoor en de paus niet steunen. Kunnen ze
dan niet gewoon thuis met hun god babbelen?
En nu zitten we bij de kern: neen, dat kunnen
ze niet want hij bestaat niet!

Veel mensen verwarren moreel besef met
'godsgevoel'. Onze genetisch overgedragen
gedragscode zorgt ervoor dat we streven naar
het goede, want we leven in groep en als die
het niet goed stelt, wordt ook het individu
beschadigd. Het is wetenschappelijk bewezen
dat dit de basis is van ethiek.

Wat ik niet durf zeggen bij de slager

**Beroepshumoristen worden soms gevi-
seerd, denken we maar aan de rel rond de
Mohammedcartoons. Durf je nog kri-
stiek te uiten op de islam of heb je jezelf**

**Veel mensen
verwarren
moreel
besef met
'godsgevoel'.**

**al eens betrappt op
zelfcensuur?**

Neen, mezelf intomen
doe ik nooit. Ik zou wel
nooit een individuele
gelovige viseren, wel wil
ik aantonen hoe belache-
lijk sommige overtuigin-
gen zijn.

'Humor kan het leven enorm relativeren. Als ik mijn broer in zijn rolstoel voortduwde, vroeg er stevast iemand: "Hoe gaat het nu met hem?" Dan keek mijn broer naar mij omhoog en zei: 'Goed, als hij zijn pillen pakt.' © Gerbrich Reynaert

Wil je in je shows het volk dan verlichten?

Dat nu ook weer niet: ik zeg gewoon wat ik te zeggen heb, wat vaak uit kwaadheid voortkomt. Daarom ervaar ik op een podium staan voor een stuk ook als therapeutisch: tijdens een voorstelling spui ik alles wat ik niet durf zeggen bij de slager. En niemand die mij kan tegenhouden.

Vorig seizoen toerde je in Vlaanderen met *Geloof mij!*, waarin je godsdienstwaan zin op de korrel neemt. Hoe werd deze show in Vlaanderen onthaald?

Heel goed: slechts drie mensen zijn buiten gestormd. En ik kreeg één heel lange mail van

een jezuïet, die het enkel over de vorm en niet de inhoud had: hij raadde me aan op het podium een kostuum te dragen, mijn Nederlands bij te schaven en eens naar de shows van Toon Hermans te kijken. Och, ik heb hem met een kort mailtje bedankt voor de goede raad. PS: *God doesn't exist!*

Vlaanderen valt op dat vlak mee: strenggelovigen komen hier gewoon niet naar voorstellingen als *Geloof mij!*. Volgende week begin ik in Nederland en daar verwacht ik meer tegenkating. Er heerst meer een debatcultuur en gelovigen gaan daar juist wél naar dergelijke shows om eens goed hun gedacht te zeggen.

Waar haal je je inspiratie? Lees je bijvoorbeeld boeken van Richard Dawkins, Christopher Hitchens, Sam Harris?

Van Dawkins en Hitchens heb ik heel wat gelezen, om achtergrondinformatie te vergaren, bijvoorbeeld de stelling dat religiositeit misschien voor een stuk genetisch overgedragen wordt. Door nog meer research te doen ben ik dan op het idee gekomen om in mijn show de link te leggen met de *dicrocoelium dendriticum*, een parasiet die echt bestaat en die ik op het spoor ben gekomen dankzij bioloog-filosoof Daniel Dennett.

Bij het opstellen van elke show bepaal ik ook

eerst een thema. Zonder rode draad vervalt je in algemene mopjes, vertel je weinig relevants. En ik ga het podium niet op om een beetje te staan lullen. De rol die godsdienst speelt in de samenleving vind ik op dit moment erg actueel, en zo ontstond *Geloof mij!*. En niet te vergeten: eens het thema vastligt verzamelt mijn vrouw een heleboel krantenknipsels.

Ga je iets doen rond de pedofilieschandalen?

Ach, wat is er grappig aan kinderen verkrachten?

Humor als paringsdans

Vrouwen en humor: *mission impossible*?

Natuurlijk hebben ook vrouwen humor, maar ze gaan er minder het podium voor op. En dat heeft volgens Hitchens een evolutie-onaire reden. Mannen voelen zich tot een vrouw aangetrokken vooral omwille van haar uiterlijk, vrouwen vallen voor mannen met humor. Dat is nu eenmaal zo, dat moeten we niet ontkennen: ik zal eens een intellectuele vrouw met drie hoofden naast een man zetten, we zullen eens zien wat er dan gebeurt.

Mannen hebben doorheen de tijd dus humor ontwikkeld om vrouwen te imponeren. Hitchens heeft voor deze uitspraak natuurlijk de hele feministische wereld over zich heen gekregen: 'Wat een seksistische klootzak!' Terwijl hij enkel zijn analyse van de evolutie uiteengezet heeft.

Daar komt natuurlijk nog bij dat vrouwen in heel veel sectoren door discriminatie het

onderspit hebben moeten delven. Hoeveel vrouwelijke managers, basgitaristen of chef-koks zijn er? Vrouwen moeten zich constant verantwoorden, worden zo vaak in het defensief gedrongen. Mij is nog nooit gevraagd of ik 's avonds niet beter op mijn kinderen zou letten. Het feit dat ze minder aanwezig zijn in bepaalde beroepen, betekent nog niet dat vrouwen de kunst niet verstaan om ze uit te oefenen.

Is er een verschil tussen Britse en Vlaamse humor?

Hier houdt men nogal van het opvoeren van 'typetjes'. In Groot-Brittannië moet een komiek het hebben van zijn ironie.

Vanwaar dit verschil?

Men is hier pas vrij recent 'oraal bevrijd'. De Vlaming heeft een complex over zijn taal, dat lang een middel geweest is om hem te onderdrukken. Vandaar dat hij ook nooit erg mondig is geweest en humor hier vooral zeer visueel ontwikkeld is – men beklom het podium met een valse neus op en in een te grote broek. Dat is nu allemaal vrij snel aan het veranderen. De Vlaming heeft zijn stem gevonden, letterlijk. Eindelijk!

Je bent nu 56. Wat zou je absoluut nog willen doen?

Alle godsdiensten afschaffen! Mensen uit hun *comfort zone* trekken, wat ik probeer te doen met mijn shows. Ik probeer graag.

Ben je doorheen de jaren rechtser geworden?

Neen, dat denk ik niet. Men moet wel harder werken om me van iets te overtuigen. Als jonge gast zoek je een vlag om achter te lopen. Als je wat ouder bent, heeft elke vlag je al eens bedrogen. Je wordt cynischer, hoe dan ook. Kijk

maar naar de revolutionairen in de geschiedenis, allemaal tussen de twintigen en de dertig. De bolsjewieken waren toch geen vijftigers?

Links bestaat trouwens niet meer in België. Caroline Gennez is niet links, dat is iemand zonder ideologie die zo maar wat rondloopt op zoek naar een reden. Vandaar dat mijn volgende show *Working Class Hero* zal heten. Het lijkt wel alsof ik de laatste 25 jaar in een droom heb geleefd. Ik word plots wakker, neem mijn krant en op de voorpagina staat niet meer 'progressief dagblad'. Heel eigenaardig, wanneer is dát gebeurd? Er zijn geen ideologieën meer.

Is dat wel een slechte zaak? Misschien hebben we die ook niet meer nodig?

(*weifelend*) Misschien niet... maar ik ben ook maar een kind van mijn tijd. En vroeger had elke generatie de neiging om het tapijt waar ze op stond onderuit te halen.

Ik ben lang politiek actief geweest, en vroeger was de keuze makkelijk: je wist aan welke kant je stond. Je werd opgebeld om mee te gaan betogen en dat deed je, ook zonder precies te weten wat de eisen waren, want je wist wel dat het goed zat. Nu heb ik geen flauw benul meer hoe de boel in elkaar zit, er zijn geen duidelijke groepen meer. #

Bedankt voor dit gesprek.

Philippe Juliam en Leentje Van Hoorde

Nigel Williams komt met Geloof mij! naar Atheïsme & humor, de vierde atheïstische trefdag van het Humanistisch Verbond Gent, op zaterdag 27 november 2010 om 10.30 uur in Gent (ICC). Inschrijving: Ria Gheldof, 09 220 80 20 of huv.gent@geuzenhuis.be. Meer info in de nieuwsbrief op pagina 56.

Lezer, dit is uw rubriek. Forum is het discussieplatform van De Geus. De redactie behoudt zich het recht voor om uw bijdrage in te korten, echter zonder dat aan de essentie van uw boodschap wordt geraakt. Stuur uw reacties bij voorkeur via e-mail naar leentje@geuzenhuis.be of op ons adres, Kantienberg 9 - 9000 Gent.

Zichtbaar anders!

Een reactie diende zich aan na het lezen van het artikel van Guido Lauwaert over het boek *Anders Zichtbaar* (zie *De Geus* september 2010 pagina 40, red.), de uitspraken betreffende zwaarlijvigheid van sommige bijdragen moesten zeker genuanceerd worden.

Het boek dient namelijk om bij de hedendaagse student de drang naar informatie te ontwikkelen, de mogelijkheid om zowel praktische als intellectuele risico's te nemen, in staat zijn om op een bewuste manier een reflexieve beslissing te nemen, om creatieve antwoorden te evalueren, de mogelijkheid om gefundeerde voorkeuren, kwaliteitsvolle oordelen, of humanistische waarden te communiceren, en versmelten van kunst en natuur in de publieke samenleving. Dat is de reden waarom dit boek zo belangrijk is in het onderwijs.

De grenzen die ooit eens de verschillende kunst disciplines verdeelden bestaan niet meer, nieuwe technologieën zoals multimedia en computergemaakte beelden brachten een totaal nieuw aanbod van visuele expressies en mogelijkheden. Dynamische sociaal-culturele veranderingen beïnvloedden de expressiemogelijkheden op elk gebied, debatten rond de culturele identiteit, religie of minderheidsgroepen, aspecten van de nationale identiteit, snelle technologische veranderingen en de gevolgen van de postmodernistische filosofie van fragmentatie, secularisering en pluralisme hervormden bepaalde verwachtingen rond kunst en onderwijs. Deze veranderingen beïnvloedden de manier waarop wij visuele kunsten benaderen en bestuderen: de traditionele dimensies van leren zijn wel nog steeds aanwezig in onze onderwijspraktijk en gelijktijdig onderzoeken we alternatieve concep-

ten. Oude paradigma's gebaseerd op technische kennis, encyclopedische kennis of meer gericht op zelfexpressie beantwoorden niet meer aan de noden van deze tijd. Vandaar dat de student vaardigheden en competenties kan ontwikkelen door dit boek. Dit stelt de student in staat op korte termijn een bepaalde thematiek te doorgronden en een eigen opvatting te formuleren.

Dirk Reynders, docent fotografie en beeldcultuur in het Hoger Kunstonderwijs in Maas-tricht, Genk en Antwerpen

Goesting in een beeldboek

Waarde Guido,

Het is niet mijn gewoonte te reageren op recensies maar ik heb me te veel geamuseerd op uw nachten van de poëzie dat uw schrijven me onverschillig zou laten. Even duiden.

Naar aanleiding van een onderzoeksproject binnen de studie van de visuele cultuur aan de Antwerpse academie en Vrije Universiteit Brussel stelde ik als redacteur een boek samen met als titel *Anders zichtbaar. De visuele constructie van het humanisme* (VUBPRESS, Brussel, 2010). Deze boekuitgave beoogde een lang verwacht overzicht van al langer spelende thema's over het herdenken van de visuele constructie van het humanisme te brengen. Dit boek introduceert onder meer film, fotografie, beeldende kunst, performances, nieuwe media als historische bron. Dat mondde uit in diverse artikels binnen het boek waarin elementaire aspecten van historische kritiek worden meegegeven. Daar is nood aan bij een publiek dat kritische consumenten van de beeldcultuur wil zijn. En voegt daarbij stevig filosofische reflecties van echt vrije denkers. De vele kritische maar enthousiaste mails die we ontvangen over het boek sterken de uitgever en mezelf dat we zelfs moeten gaan denken aan een deel II, waar de humanistische waarden centraal staan op zoek naar de identiteit van het beeld.

Beeldkunst is net als beeldcultuur een strategie, een methode om de wereld te onderzoeken en te begrijpen. Doel was een bundeling van teksten te verzamelen die als collegethema's bruikbaar zijn voor studenten op bachelor- en masterniveau aan hogescholen en universiteiten in Vlaanderen, Nederland en Suriname (in dit Zuid-Amerikaans land doceer ik sinds dit jaar beeldcultuur aan de Anton de Kom universiteit), maar ook aan alle geïnteresseerden in de hedendaagse visuele cultuur. De teksten stralen een grondig inzicht en kennis uit op het gebied van de visuele codes en betekenis mogelijkheden van de beeldcultuur. De teksten hebben de betekenis van bouwstenen over het wel en wee van het statische en bewegende beeld. De vrij(-) zinnige teksten handelen over de mogelijkheden om beelden te analyseren en te bespreken, inzicht te verwerven in de samenhang tussen visuele technologie en expressie binnen een bepaalde culturele of sociaal-politiek context. 'Het boek straalt de levendigheid uit van een geanimeerd debat', is me al vaak gesignaleerd door mensen die het boek stukje bij stukje gelezen en gesmaakt hebben. Er is zelfs meer dan één leesgroep aan de slag met het boek. Het spreekt voor zich dat in de keuze van de voorbeelden van de thema's uitgegaan is van de link met wereldcultuur én dat tevens de nadruk ligt op de mogelijkheden van de studie van de beeldcultuur toegepast op duurzame ontwikkeling. Dit boek doet een appel aan de verbeelding en wil een alternatief bieden aan de doorsnee Euro-Amerikaanse cultuur, ongereflecteerde middelmatigheid en arme verbeeldingswereld. En waar vrijzinnig humanisme ons een aantrekkelijker perspectief biedt naar de studie van de beeldkunst toe dan een herkauwen van de reactionaire zich van de ene vervlakking naar de andere rode loper voortslappende mediastudie.

Een hutje in de hei toch best ruilen voor een Loft op 't Zuid in Antwerpen met gezicht op de Schelde, waarde Guido? En o ja, heb je soms interesse in mijn vergeelde foto's van uw poëzienachten met onder meer Jan Cremer en zijn poolhonden? Zin in vergeelde beeldcultuur? #

Johan Swinnen, samensteller van *Anders zichtbaar*

PRO

Jan-Pieter Everaerts is docent, journalist en uitgever van het dagelijks e-zine De Groene Belg (www.mediadoc.be).

Verplichte geboortebepaling: ethisch verantwoord?

De feiten zijn reeds lang gekend: de wereldbevolking groeit steeds sneller en onze planeet kan dit niet aan. Relatief nieuw is wel dat ook in België stemmen opgaan om de bevolkingsexplosie met een verplichte geboortebepaling te lijf te gaan. Hoog tijd dus om pro en contra aan bod te laten komen in De Geus.

Spanningen zullen er ook elders ter wereld ontstaan door de toenemende strijd om de steeds schaarser wordende grondstoffen, met water als allernoodzakelijkste. Spanningen door de strijd om landbouwgrond ook. Een strijd die in Rwanda al eens leidde tot een volkerenmoord. Alleen al om de vrede op aarde te dienen, is een met veel sensibilisatie gepaard gaande verplichte geboortebepaling moreel te verantwoorden.

Maar de belangrijkste verantwoording is te zoeken op het vlak van het behoud van de biodiversiteit, de diversiteit van het leven op Planeet Aarde. Zoals stilaan geweten moet zijn, is de industriële visvangst momenteel de oceanen – de broedkamers van het leven – aan het leegvissen. Op het land zijn het de groene longen van de planeet die eraan moeten geloven: het Amazonewoud, het Congolees regenwoud... Eén en ander leidt tot de zesde grote uitroeijing van dierlijk en plantaardig leven op aarde. Sommigen voorspellen dat als het zo doorgaat, de mens zichzelf nog uitroeit: hij dreigt erin te slagen om de noodzakelijke omstandigheden voor zijn overleven te vernietigen. Vergeet niet dat slechts 13 procent van de aarde bewoonbaar is. Meer dan 70 procent van de planeet wordt bedekt met water. Voeg daar de bergen en woestijnen bij en je komt aan niet één achtste van de aarde waarop we kunnen wonen. Met nu al bijna 7 miljard mensen en straks 9,11 of nog meer miljard mensen? En allen moeten die een woning, een school, landbouwgrond, een werkterrein, wegen enzovoort ter beschikking hebben.

Wie dan ziet hoe we in eigen land alles aan het volbouwen zijn, hoe wereldwijd nu al meer dan de helft van de mensen in steden wonen waar ze blootgesteld zijn aan verkeerslawaaï, luchtverontreiniging, een immens gebrek aan

groen... Wat voor zin heeft het dan nog (veel) kinderen te maken? Tot wat voor gestresseerd leven veroordeelt men die sukkelaars? Zijn we het niet moreel verplicht aan de mensen van de toekomst om hun een leefbare aarde na te laten? Een niet verstikkend overbevolkte wereld?

En daar waar de meeste 'intellectuelen' (filosofen, journalisten, politici...) in een land zoals België het probleem van de overbevolking niet als prioritair willen zien of er zelfs onbeschaamd willen van genieten – getuige de reclameslogan in Knack: 'Verdient u geld aan de bevolkingsexplosie?' (een oproep tot 'verstandig' beleggen) – ligt dat bij de 'gewone mensen' anders. Zij merken immers meer dan de rijkere en groenere wonende bovenlaag, de gevolgen van de overbevolking aan den lijve. Het Laatste Nieuws berichtte een paar jaar geleden over een enquête waaruit bleek dat ongeveer de helft van de bevolking gewonnen is voor een of andere vorm van geboortebepaling, bijvoorbeeld gezinnen beperken tot maximaal vier kinderen. Concreet zou men zo de bevolkingsgroei in met name de armste stadswijken al een stuk kunnen afremmen. Als men de beperking tot maximaal vier kinderen verplicht en rechtvaardig doet naleven, vermijdt men ook de allerergste vormen van generatiearmoede.

En als men wereldwijd tot efficiënte geboortebepalingsprogramma's zou kunnen komen – inbegrepen lessen inzake familieplanning en het gratis ter beschikking stellen van contraceptiva, een dienstverlening verplicht voor alle overheden! – zouden jaarlijks 536.000 meisjes en vrouwen niet in het kraambed hoeven te sterven. #

Jan-Pieter Everaerts

Wil je iets gegarandeerd doen mislukken? Verplicht het. Veel mensen zullen dan alles doen om eronderuit te komen. In de grootste democratie ter wereld, Indië, kunnen ze daar op het vlak van geboortebepaling over meespreken. En buurland China dan? Daar lukt het inderdaad wel, de éénkindpolitiek die Deng Xiaoping er in 1979 invoerde. De Gentse moraalfilosoof Etienne Vermeersch raamt in zijn zopas heruitgegeven boek *De ogen van de panda* de impact van het Chinese beleid op 300 miljoen minder geboorten over een periode van twintig jaar.

Maar zoals Vermeersch ook opmerkt, is er elders ter wereld weinig animo om het Chinese voorbeeld te volgen. Sterker nog: overal hangen demografen, politici en de meeste intellectuelen het demografisch 'transitie-geloof' aan: verhoogde welvaart en de bevolkingsgroei zal wel stoppen. En hoe zit dat dan in Nederland? En in het al even rijke België dat zijn bevolking ziet stijgen tot 12,6 miljoen in 2060? Migratie komt hier het 'stilval'-scenario uitschakelen. En migratie is er nog meer op komst. In Afrika verdubbelt de bevolking, tot 1,7 miljard in 2050. Als de helft van de Afrikanen dan nog steeds van hun continent weg willen richting Europa, raken de 500 miljoen blanke Europeanen in de minderheid op hun continent. Zullen ze dat goedschiks laten gebeuren of zullen daardoor toenemende raciale spanningen ontstaan?

Beperking:

Overbevolking is in toenemende mate een probleem. Vanuit ecologisch perspectief, maar ook vanuit het perspectief van het duurzaam en vreedzaam samenleven hangt de overbevolking als een zwaard van Damocles boven ons hoofd.

De problematiek werd in 1798 al invloedrijk verwoord door Thomas Malthus, meer bepaald in zijn *An Essay on the Principle of Population*. Malthus was ervan overtuigd dat de lineaire economische groei de exponentiële bevolkingsgroei nooit zou kunnen bijhouden. Hij voorspelde dan ook grote hongersnoden. Om al te grote catastrofes te vermijden was Malthus voorstander van geboortebeperking, in het bijzonder voor de armen die niet in staat zouden zijn in het levensonderhoud van hun nazaten te voorzien. Ook John Stuart Mill schrijft in zijn boek *On Liberty* (1859): 'Het is een ernstig misdrijf tegenover allen die van de opbrengst van hun arbeid moeten leven, als men in een overbevolkt of bijna overbevolkt land meer dan een klein aantal kinderen verwekt, zodat de lonen door het arbeidsoverschot omlaag gaan.'

De voorstanders van geboortebeperking zijn dus in goed gezelschap. Toch ben ik van mening dat een *verplichte* geboortebeperking geen goede maatregel is, en slechts in zeer uitzonderlijke situaties moreel verantwoord kan zijn. Vooraleer een overheid dergelijke drastische vrijheidsbeperkende maatregelen neemt, moeten eerst alle andere middelen om het doel – geboortebeperking – te bereiken ingezet zijn. Een overheid die bepaalt hoeveel kinderen mensen mogen hebben, getuigt van een vorm van paternalisme – sommigen zouden het zelfs totalitarisme noemen – die haaks staat op de liberaal-democratische rechtstaat waar we lang voor gevochten hebben en die

we nog steeds wensen te verdedigen. Een rechtstaat dient in eerste instantie om de vrijheidsrechten van mensen te beschermen en te bevorderen. Ook het recht op gezinsvorming hoort daar bij.

Dit betekent niet dat een overheid niet sturend kan/mag optreden. Een bevolkingspolitiek voeren is wenselijk, alleen moet ze – althans in eerste instantie – vermijden om dwingend te zijn. In de meeste omstandigheden moeten we het dus houden op voorlichting, vorming, mentaliteitswijziging, creëren van welvaart/welzijn en het beschikbaar stellen van voorbehoedsmiddelen. Op al deze punten schieten we in vele landen nog tekort, dus is een afgedwongen beperking niet aan de orde. Een verplichte geboortebeperking kan slechts legitiem zijn als allerlaatste reddingsboei in noodsituaties. Bovendien zou zo'n geboortebeperking steeds tijdelijk moeten zijn.

Wat betreft het vergrijzende Europa, dat de komende jaren in toenemende mate te maken zal krijgen met een ontgroening van de arbeidsmarkt, is het overigens niet zo duidelijk welke bevolkingspolitiek gevoerd moet worden. Economen, demografen en politici zijn het hierover zelf vaak oneens met elkaar. Is het wenselijk dat Europa demografisch gezien krimpt? Wat betekent dit voor de economie? Moeten we proberen via immigratie hieraan tegemoet te komen? Zal de delokatie van de bedrijven naar het Zuiden en het Oosten het arbeidsmarktprobleem oplossen of juist aanscherpen? Ik hoor hierover heel wat verschillende geluiden.

Er is wat mij betreft dus een fundamenteel onderscheid tussen de vraag of het moreel wenselijk is dat de bevolkingsgroei afneemt en de vraag of de overheid hiertoe dwingende

Professor Patrick Loobuyck is als moraal filosoof verbonden aan de Universiteit Antwerpen en de Universiteit Gent.

maatregelen mag nemen. Zelfs in omstandigheden waarin een geboortebeperking moreel wenselijk zou zijn, is het vaak moreel onwenselijk die beperking ook juridisch afdwingbaar te maken. Niet alleen raakt het aan de individuele vrijheid van mensen, een dergelijke maatregel is ook bijzonder moeilijk af te dwingen zonder in mensonwaardige toestanden terecht te komen. Of zijn we van plan om een nieuwe categorie van mensen zonder papieren te creëren? #

Patrick Loobuyck

(Spelregels: de auteurs 'pro' en 'contra' nemen voorafgeen kennis van elkaars standpunt.)

Zelf(in)Beeld

De instrumentele fotografie van Hilde Braet

Fotografie dekt vele ladingen. Met het clusterproject Zelf(in)Beeld brengt Hilde Braet eind november de instrumentele fotografie naar het Geuzenhuis. Ze presenteert er met een studiedag en een tentoonstelling haar intrigerende onderzoek naar het vermogen van de fotografie om veranderingsprocessen op persoonlijke en maatschappelijk vlak te activeren. Hieronder tekst en uitleg. En beeld natuurlijk.

De kracht van fotografie

Kan je via het werken met fotografische beelden een bijdrage leveren aan emancipatorische processen? Kan je sterker worden, je

gelukkig(er) voelen door foto's?

Bij fotoworkshops rond het zelfbeeld voor diverse doelgroepen ervaar ik dat de deelnemers zich na de workshop beter voelen. Foto's worden ook in erfgoedprojecten gebruikt om het verleden te reconstrueren. Ze zijn meer dan een technisch en artistiek medium en kunnen gebruikt worden om jezelf en je omgeving beter in te schatten ten voordele van positieve veranderingsprocessen. Ook in mijn studio ervaar ik dat een goed portret iemand gelukkig kan maken en meer zelfvertrouwen kan geven. De act van het gefotografeerd worden, de weg er naartoe werkt in vele gevallen louterend.

Maar kan dit effect ook wetenschappelijk bewezen worden? En, als fotografie een bijdrage kan leveren aan emancipatorische processen, over welke soort fotografie hebben we het dan? In een maatschappij waarin we overspoeld worden door (fotografische) beelden is het zinvol om hierin wegwijs te raken.

De fotografie die zich niet alleen richt op het eindproduct van de fotografische handeling maar ook en vooral op het effect ervan – zowel van de handeling als van de foto – noem ik de 'instrumentele fotografie'. Zij wordt op de eerste plaats als instrument, als middel gebruikt

voor educatie en socialisatie. De nadruk ligt op het bewustwordingsproces dat hierdoor wordt veroorzaakt.

De ontwikkeling van de instrumentele fotografie

Officieel wordt 1839 beschouwd als het geboortjaar van de fotografie. Anno 2010 bestaat fotografie dus meer dan 170 jaar. In deze relatief korte periode heeft het medium heel wat veranderingsprocessen ondergaan en dit zowel op technologisch, sociaal als op kunsthistorisch vlak. In de beginjaren was men hoofdzakelijk bekommerd over de vraag of fotografie kunst dan wel wetenschap is. Het is pas vanaf de jaren tachtig van de vorige eeuw – toen de authenticiteit van het medium ten volle gevaloriseerd werd – dat men de fotografie vanuit verschillende disciplines begon te bestuderen. De vraag of fotografie kunst is, was niet meer relevant. Fotografie is nu eenmaal anders dan de traditionele kunstdisciplines en haar hiermee vergelijken doet afbreuk aan haar unieke karakter.

Verschillende geleerden hebben bijgedragen tot het 'anders denken' over fotografie. Pierre Bourdieu (1930 - 2002) was de eerste wetenschapper die fotografie vanuit de sociologie bestudeerde. Rudolf Arnheim (1904 - 2007) was psycholoog en vanuit deze discipline was hij ook geïnteresseerd in de waarneming en verwerking van beelden. Wat doen foto's met ons? De filosoof Roland Barthes (1915 - 1980) stelde dat foto's existentiële vragen kunnen

oproepen. In *La chambre claire* (1980) beseft hij, terwijl hij naar een foto kijkt van de overleden broer van Napoleon, dat hij in de ogen kijkt van iemand die de keizer aanschouwd heeft. De eenvoudigste foto kan gevoelens van verdriet, melancholie, blijdschap, hoop enzovoort oproepen. Met zijn benadering wordt de 'vernaculaire fotografie' geboren. Ook de foto's in het familiealbum zijn nu belangrijk om bestudeerd te worden, bijvoorbeeld vanuit antropologisch perspectief. Voor de communicatiefilosoof Vilém Flusser (1920 - 1991) is een foto een beeld van concepten. Philippe Dubois (1952) wijst ons op de pragmatische dimensie van fotografie, namelijk het betekenis-effect dat ontstaat bij het gebruik ervan. Al deze vernieuwende denkbeelden hebben ertoe bijgedragen dat fotografie ook instrumenteel kan gebruikt worden.

Actuele toepassingen

Instrumentele fotografie is dus die fotografie die als middel ingezet wordt voor andere doeleinden dan alleen de intrinsieke. Ook elders en bij andere doelgroepen zijn fotografen bezig met instrumentele fotografie. Wendy Ewald (Verenigde Staten) ontwikkelde de LTP-methode (*Literacy Through Photography*) waarbij ze, door het werken met fotografie, diverse doelgroepen in rurale gebieden leert lezen en schrijven en visuele geletterdheid bijbrengt, wat een stimulerende invloed uitoefent op het zelfvertrouwen.

In vluchtelingenkampen in Palestina leert Rich Wiles (Verenigd Koninkrijk) jongeren fotograferen en met de foto's hun verleden reconstrueren. Ze leren abstracte begrippen zoals 'hoop' en 'droom' visualiseren en daardoor hun identiteit terugvinden. Dit bewustwordingsproces wordt gestimuleerd door het werken met fotografie. De kwaliteit van de foto's, de intrinsieke

Kan je via het werken met fotografische beelden een bijdrage leveren aan emancipatorische processen? Kan je sterker worden, je gelukkig(er) voelen door foto's? Hilde Braet onderzocht het en presenteert met Zelf(in)Beeld de resultaten.

waarde ervan is minder belangrijk.

Toch kunnen foto's die mensen weerbaarder maken ook kunst zijn. Het oeuvre van Wendy Ewald behoort tot de *art scene*. Haar werk bestaat grotendeels uit zelfportretten van haar modellen, maar die komen wel tot stand door haar invloed. Op die manier tast ze de grenzen af van het individuele auteurschap en zaait ze twijfels over de identiteit van de kunstenaar.

Foto's verwijzen naar een tijd en een ruimte in een voorbije realiteit. Zij alluderen op de werkelijkheid maar geven terzelfder tijd een illusie van die werkelijkheid. Dit noemt men de paradox van de fotografie. Fotografie is meer dan ooit laagdrempelig en alomtegenwoordig. Iedereen fotografeert, al is het maar met een *i-phone*. Vanuit een humanistisch perspectief heb ik het accent op die fotografie gelegd die gebruikt wordt opdat de mens er beter van

wordt, meer inzicht krijgt in zijn situatie en in zijn leefomgeving, waardoor fotografie een bijdrage kan geven aan zingevingsprocessen. Werken met en rond fotobeelden stimuleert reflecties, resulteert in visies die in handelingen vertaald kunnen worden. Daarom heeft instrumentele fotografie steeds met ethische vraagstellingen te maken.

Hilde Braet

Een workshop met impact

Ik tref Hilde Braet in haar studio aan de Visserij in Gent. Ook Chantal staat me ertoe woord. Zij nam in maart 2010 deel aan de workshop van Hilde en kan dus als geen ander getuigen over de impact van instrumentele fotografie.

Wat houdt Zelf(in)Beeld precies in?

Hilde: Het afgelopen jaar voerde ik in het kader van mijn studie cultuurwetenschappen aan de Vrije Universiteit Brussel (VUB) een onderzoeksproject uit rond instrumentele fotografie. In hoeverre kan fotografie emancipatorische processen activeren en stimuleren? Om deze vraag te beantwoorden richtte ik in maart 2010 met de steun van het Vermeylenfonds een workshop in rond fotografie en zelfbeeld voor vrouwen tussen de 45 en 61. Achttien deelnemers gingen na mijn inleidende uiteenzetting over het fotografisch zelfportret in de mobiele studio aan de slag met de camera, al dan niet met een zelfgekozen attribuut. Een week later interviewde ik elke deelnemster individueel. Tijdens dat gesprek kregen zij ook voor het eerst hun zelfportret – dat ik vaak na veel wikken en wegen uit hun fotoreeks had geselecteerd – te zien.

Waarom koos je als doelgroep vrouwen tussen 45 en 61 jaar?

Hilde: Mensen worden op steeds jongere leeftijd 'oud' verklaard en worden dan vaak als niet of minder productief en weinig flexibel ervaren. Vandaag zijn 'jeugdig' en 'jong' de norm geworden en 'ouderen' worden al snel opzijgeschoven en afgeschreven. Vooral vrouwen worden getroffen door deze onrechtvaardigheid.

Het zelfportret van Chantal, een van de achttien vrouwen die deelnamen aan Hilde Braets workshop rond fotografie en zelfbeeld in maart 2010.

De media spelen hierin een grote rol, niet in het minst door de reclameboodschappen die ze massaal de wereld insturen. Het jeugdige schoonheidsideaal zegeviert in die boodschappen. Vrouwen ouder dan 45 verschijnen vooral op ons scherm als oma, rusthuisbewoner... Antirimpelcrèmes worden op steeds jongere huidjes gepresenteerd. Vrouwen boven de 45 zijn grotendeels afwezig in het maatschappelijk debat zoals het in de media wordt getoond. Ze worden onzichtbaar en dus maatschappelijk onbestaande. Vrouwen van rond de dertig komen dan weer constant in de media – dat is ook de leeftijd die in onze maatschappij vereenzelvigd wordt met productiviteit, seksualiteit en succes. Dit fenomeen is onrechtvaardig en komt het zelfvertrouwen van ouder wordende vrouwen niet ten goede. Zou een fotoworkshop rond het zelfportret bijdragen tot zelfreflectie en daardoor het zelfvertrouwen en de weerbaarheid van de deelnemende vrouwen opkrikken? Dat wou ik wel eens weten.

En?

Hilde: Uit de gesprekken achteraf bleek dat de workshop bij het gros van de deelnemers wel degelijk een positief effect heeft gehad. Ze hebben in de eerste plaats natuurlijk veel opgestoken over fotografie als medium. Maar door het hele proces van het maken van en reflecteren over het zelfportret, bleken ook bewustwordingsprocessen op gang gebracht. Natuurlijk, dit is zeer moeilijk meetbaar. Wat is geluk, hoe meet je weerbaarheid? En om na te gaan of het gerapporteerde effect wel blijft gelden op lange termijn, zou er eigenlijk een 'nastudie' moeten komen.

Chantal, jij nam deel aan de workshop. Heb jij dit heilzame effect aan den lijve ondervonden?

Chantal: Zeker weten. Het was zelfs even schrikken van de impact die de workshop heeft gehad op mijn leven.

Ik had geen verwachtingen over mijn deelname. Ik werk voor het Vermeylenfonds en

ben gebeten door fotografie – zo kwam ik in de workshop terecht. Ik had me helemaal niet voorbereid, had geen attriboot bij en had nog niet nagedacht over hoe ik mezelf in beeld wou brengen. Maar Hilde zoog ons mee in de wereld van de fotografie en in de loop van de dag werd de kiem gelegd voor een mentale verandering die voor een ommekeer in mijn leven heeft gezorgd.

Hoe kan fotografie dit verwezenlijken?

Hilde: De fotografie – en dan specifiek het fotografisch zelfportret – blijkt zeer bruikbaar als instrument tot zelfkennis. Zo kan de confrontatie met je zelfportret vrij snel processen in gang zetten die leiden naar een grotere zingeving en die je bewust maken van zaken die je parten spelen, wat bij andere media vaak meer tijd vergt.

Waarom? Omdat de fotografie een medium is dat als alternatieve communicatievorm een schat aan kansen biedt. Beeldtaal kan enorm krachtig zijn, zeker ten dienste van zij die uitgesloten zijn van de macht. We leven in een maatschappij van het woord, dat sterk verbonden is met vaste machtsstructuren – het woord is het medium van het establishment, van ministers, professoren, juristen, gearriveerde kunstenaars enzovoort. Ik gaf deze workshop onder andere ook aan leerlingen uit het beroepsonderwijs. Zij slaagden erin om via hun zelfportret anderen eindelijk naar hen te laten 'luisteren'; ze konden zich eindelijk uiten. Jonge kankerpatiënten die deze workshop volgden, konden hun leed – waarvoor woorden vaak tekortschieten – eindelijk overbrengen.

Bovendien laat een beeld altijd verschillende interpretaties toe, waardoor het makkelijk aanzet tot (zelf)reflectie. Wat de kijker ziet in een afbeelding zegt soms meer dan het beeld

op zich. Het fotografische beeld heeft dan nog als extraatje dat het altijd verwijst naar een realiteit, naar iets wat er op het moment dat de foto gemaakt werd ook echt geweest is. Door die realiteitswaarde heeft een foto vaak meer overtuigingskracht dan een ander medium.

Eén krachtig zelfportret zegt meer dan tien mooie woorden, want we hechten meer geloof aan beelden?

Hilde: Absoluut. Ook al moet je de werkelijkheidswaarde van een foto altijd relativeren: er wordt natuurlijk slechts een deel van de realiteit getoond, het blijft een momentopname. Want wie zijn wij? Dé identiteit, hét zelfbeeld bestaan niet. Allemaal zijn we een verzameling van verschillende identiteiten. Het 'ik' is enorm contextgebonden.

Met pakweg een schrijfworkshop zou je dus niet dezelfde resultaten kunnen boeken?

Hilde: Zeker niet! Fotografie is trouwens ook een eenvoudiger, meer laagdrempelig medium.

Chantal, hoe zorgde de workshop bij jou voor verandering?

Chantal: Ook voor mij gaf de confrontatie met mijn zelfportret de doorslag. Eerlijk gezegd schrok ik wel een beetje toen ik mijn zelfportret voor het eerst zag: mijn pose is vrij onthullend. Maar het beeld gaf me onmiddellijk ook kracht en vertrouwen. Hier sta ik, er valt niet met mij te sollen! – dat straalt mijn ik op de foto uit. Dit besef heeft ervoor gezorgd dat ik een aantal knopen heb durven doorhakken die mijn leven al een hele tijd blokkeerden. Nu ben ik trots op mijn zelfportret en blij dat het me heeft doen inzien dat het leven niet stopt aan 49, dat er nog veel nieuwe kansen en uitdagingen voor het grijpen liggen.

Waren alle vrouwen tevreden met hun zelfportret?

Hilde: De meeste vrouwen wel. Bij sommigen was het wel wat confronterend. Maar ook dat kan voor loutering zorgen. Iemand was teleurgesteld in het beeld dat ze van zichzelf had gemaakt, maar kwam op basis daarvan tot het inzicht dat ze hulp nodig had. Uiteindelijk is de ervaring voor haar dus toch positief geweest.

De deelnemers legden dus echt wel hun ziel bloot. Chantal, deze fotoworkshop werd gegeven door een vrouw. Zou je hetzelfde proces hebben doorgemaakt met een man?

Chantal: Ik denk dat ik niet zou deelgenomen hebben mocht de workshopleider een man geweest zijn. Hilde behoort zelf tot de doelgroep, en dat gaf een zekere band, een gevoel van samenhang.

Krijgt je foto thuis een plek?

Chantal: Jazeker, ik ga hem thuis ophangen... in mijn slaapkamer. Niet in de woonkamer, hoor (schaterlacht)! #

Leentje Van Hoorde

Zelf(in)Beeld gaat op zaterdag 27 november 2010 van start: studiedag over fotografie en zelfbeeld (van 15 tot 18 uur) met aansluitend de opening van de tentoonstelling en receptie. Alle activiteiten gaan door in het Geuzenhuis. Info en inschrijving (enkel nodig voor de studiedag): jnotte@vermeylenfonds.be of 09 223 02 88. Meer info in de nieuwsbrief op pagina 57.

Zelf(in)Beeld is een initiatief van het Vermeylenfonds in samenwerking met Kunst in het Geuzenhuis.

Surf naar www.hildebraet.be voor Hilde Braets integrale scriptie.

Breek uit jezelf

Wim De Craene – 20 Jaar Later

Het was op 14 september 2010 precies twintig jaar geleden dat Wim De Craene overleed in ietwat duistere omstandigheden, in de media meteen als een zelfmoord geklasseerd – wat goed paste bij het imago van de getormenteerde artiest dat ze al eerder hadden opgevoerd. Water precies is gebeurd, is voor mij van weinig betekenis. Eén ding is zeker, de man verdween in 1990 definitief van het toneel en kan gerust als een van de smaakmakers van de toenmalige kleinkunstscène beschouwd worden. Zijn muziek is in het collectieve geheugen van Vlaanderen bewaard gebleven met nummers als Rozane en Tim, die nog steeds veelvuldig gedraaid worden.

In de jaren zeventig was ik al vanaf mijn prille tienerjaren heel erg geïnteresseerd in alles wat zich op muzieklak afspeelde en groeide ook mijn platenverzameling snel aan. In die periode toerden mensen als Jzef Vanuytsel, Kris De Bruyne, Johan Verminnen, Miek en Roel en vele anderen door Vlaanderen en elk mogelijk optreden pikte ik mee. Ik organiseerde er in het Brugse overigens enkele zelfen het was altijd bang afwachten, niet of er publiek kwam maar of de artiesten er wel geraakten of op tijd de achterzaaltjes vonden – dat soort uitvluchten kan nu niet meer gebruikt worden want de gps weet het altijd zijn.

Die kleinkunstoptredens met dat typische Vlaamse repertoire waren razend populair en sommige van die Vlaamse singer-songwriters waren bovendien nog zeer geëngageerd. Tot het beste van die tijd behoort voor mij Vanuytsel, die vorig jaar nog tijdens de Gentse Feesten op Sint-Jacobs te horen en te zien was, en Kris De Bruyne, die nog vaak optreedt. Waarmee ik niet wil zeggen dat mensen als Lieven Tavernier, Hugo Raspoet, Jan De Wilde of Johan Verminnen mij niet boeiden, maar ik had mijn voorkeuren. Wim de Craene heb ik vele keren gezien in de Vlaamse zaaltjes en hij had als muzikant iets wat mij aantrok – namelijk een zeker rock-'n-rollgehalte, wat hem in zijn carrière later wel parten zou spelen. Zoals dat nu eenmaal gaat in alle sectoren van de samenleving waren er koplopers en een peloton,

waarin – soms absoluut onterecht – veel getalenteerde muzikanten bleven steken.

Wim De Craene werd in 1950 in Gent (Melle) geboren en voelde zich al vrij vlug aangetrokken tot de muziek. Hij maakte zijn debuut bij de Wetterse groep Ja – het Vlaamse Yes –, waar hij ontdekt werd door Miel Cools. Vrij vlug hield hij het daar voor bekeken en hij begaf zich naar Amsterdam, waar hij zijn idool Ramses Shaffy echt leerde kennen. Die bood hem in het café chantant 't Cloppertjen in Amsterdam de kans om zijn muziek aan het kritische Nederlandse publiek voor te stellen. Dat Wims zoon de naam Ramses draagt, is dan ook geen toeval: er bleef altijd een speciale band met Shaffy. Zijn passage in Amsterdam ging niet onopgemerkt voorbij, hij werd zo een beetje gezien als de *angry young man* van de Vlaamse kleinkunst. Hij toerde toen ook een tijd met Tim Visterin.

Echt debuten deed hij in 1973 met het album *Wim De Craene*, hoewel hij in 1970 al een single *Recht naar de kroegen en de wijven* had uitgebracht. Grappig is dat die eerste single een inzending was voor het Humorfestival, toen nog een muziekconкурс.

Maar ongetwijfeld is zijn topjaar 1975 met de albums *Brussel* en *Alles is nog bij het oude*. Uit het eerste album kwam *Rozane*, *Tim* uit *Alles is nog bij het oude*. Hij had in 1975 verscheidene hits, onder meer ook *Mensen van 18*, een duet met Della Bosiers. Dat veel van zijn num-

mers voornamen zijn, heeft te maken met het feit dat hij vooral schreef over mensen rond hem. Hij gaf ze in zijn nummers vaak andere – meestal veel voorkomende – namen, want die moesten ingepast worden in zijn liedjes teksten. Zo gaat *Tim* over zijn zoon Ramses. Over wie het fantastische nummer *Rozane* gaat is onderwerp van veel speculatie, maar het staat zo goed als vast dat dit Chris Thijs is, zijn toenmalige vriendin. In 1977 schreef hij ook de musical *Help ik win een miljoen*, en elf jaar later nog een, *Jan de Lichte* – zonder veel succes weliswaar.

Tegen het einde van de jaren zeventig zakte zijn populariteit weg en deed hij verwoede pogingen om een nieuwe start te maken. Zo bracht hij in 1977 *Wim De Craene is ook nooit weg* uit, maar het lukte niet zo goed meer. De reden waarom Wim niet zomaar in het hokje van de kleinkunst te duwen is, heeft veel te maken met het vermengen van andere genres zoals soul, funk, disco enzovoort in zijn muziek. In 1980 bracht hij het album *Perte Totale* uit, dat veeleer een rockplaat probeerde te zijn en een volledige breuk met de kleinkunst inhield. Maar ook dit experiment was niet echt succesvol. Hij flirtte ook een tijd met de new wave. In 1983 bracht hij *Kraaknet* uit, een van zijn betere albums en een beter geslaagde doorbraakpoging dan de vorige.

Weet dat de man ondertussen in 1981 en 1983 had deelgenomen aan de preselecties voor het Eurovisie Songfestival en daaraan in 1983 de bescheiden hit *Kristien* overhield. Velen onder u zullen zich wellicht nog herinneren dat België in 1983 Pas de Deux met *Rendez-vous* naar het Songfestival stuurde na een zeer tumultueuze finale in preselectie. Misschien had men toen toch beter Wim De Craene in de arm genomen...

De hommage Wim De Craene – 20 Jaar Later, op 6 november om 20 uur in de Vooruit: de ideale gelegenheid voor wie zich eens in de muziek van die onvergetelijke Wim De Craene wil laten onderdompelen.

Wim zou in 1987 nog eenmaal een hit scoren met *Breek uit jezelf*, maar dat hielp zijn platenverkoop niet vooruit en hij geraakte steeds meer verbitterd. In 1990 stierf hij in Gent, een beetje miskend in het muziekcircuit. Zoals dat gaat, werd hij na zijn dood populairder dan tijdens zijn leven en worden zijn nummers nu veel gedraaid op de radio. In alle Top Honderds Allertijden in Vlaanderen vindt men *Tim* in de eerste tien, zoals overigens ook *Rozane*, dat in 2007 in het concours *Zo is er maar één* in een uitvoering van Andrea Croonenberghs zilver won.

Zoon Ramses, ondertussen 35 jaar, nam het initiatief om twintig jaar na het overlijden van zijn vader een hommage aan hem in elkaar te steken met onder anderen Della Bosiers en Andrea Croonenberghs aan de zang en hijzelf aan de keyboards en als presentator van het geheel. Deze hommage, met ook nooit eerder geziene beelden van Wim, toert door Vlaanderen en komt op 6 november 2010 naar de Vooruit in Gent. De ideale gelegenheid voor wie zich eens in de muziek van die onvergetelijke Wim De Craene, die in de jaren tachtig in Gent circuleerde, wil laten onderdompelen.

Deze hommage *Wim De Craene – 20 Jaar Later* is op nog vele andere plaatsen in Oost-Vlaanderen te zien – raadpleeg daarvoor de concertkalenders.

Er verschijnt ook een nieuwe verzamelbox van het werk van Wim De Craene, maar *Alles is nog bij het oude* en *Kraaknet* zijn nog steeds muziekalbums om te koesteren. #

Dany Vandenbossche

Wim De Craene – 20 Jaar Later, zaterdag 6 november in Vooruit (Theaterzaal), 20 uur.

Hoe sterk is de eenzame zanger

Johan Verminnen wordt 60

© Lieve Blancquaert

Een sympathieke dame bij SABAM loodst me naar het kantoor van Johan Verminnen. Als ik haar vraag of de gedelegeerd bestuurder vandaag goedgehumt is, kijkt ze me oprecht verbaasd aan. Met een charmant Brussels accent repliceert ze: 'Maar dat is hij altijd!' En dat blijkt niet gelogen. Een warm gesprek over muziek, mijlpalen, je eigen weggaan... engagement.

Je bent al meer dan veertig jaar professioneel muzikant maar vecht ook al heel lang voor de rechten van de artiest in België. Vanwaar dit engagement?

Ik ben al heel mijn leven geëngageerd, het zit me in de genen. Mijn vader was een eenvoudige arbeider die nooit de kans gekregen heeft om te studeren. Hij is altijd actief geweest in syndicale organisaties en volgens mij is dat de bron van mijn betrokkenheid. Ik ben fier dat we het 'artiestenstatuut' erdoor gekregen hebben. Daar hebben we elf jaar lang hard voor moeten lobbyen. Het is nog niet perfect, maar het is nu aan jongere mensen om het af te werken. Waar je die kan vinden, is een andere vraag...

Is die opvolging een probleem in de muziekbusiness?

Ja, zo ervaar ik het toch. Het is een zeer individueel beroep, maar ik heb het altijd breder gezien. In de jaren negentig werd ik gevraagd als een soort woordvoerder op te treden van de artiesten in dit land. Bij gebrek aan een vereniging heb ik toen ZAMU, de belangenvereniging voor Vlaamse zangers en muzikanten, opgericht. Samen met mensen zoals Frank Vandenbroucke, Laurette Onkelinx en Guy Verhofstadt, heb ik van daaruit geijverd om een artiestenstatuut waar te maken. Dat is men al vergeten in de muziekbusiness, maar dat heeft geen belang. Het feit dat het statuut er is, dát telt.

Ben je trotser op je werk voor je medeartiesten dan op je muziekcarrière?

Mijn repertoire is zeer uiteenlopend en gevarieerd, ik heb ook meer dan twintig albums gemaakt en dat is veel. Daar ben ik best wel trots op. Ik word volgend jaar zestig en hou daar aanleiding daarvan een speciale tournee, *Songbook van mijn hart*. In oktober komt er ook een verzamelalbum uit, 60 – drie cd's met telkens twintig liedjes. Deze tournee voorbereiden en de speellijst samenstellen, nummers selecteren voor het album... eerlijk gezegd is het allemaal heel confronterend. Ik herinner me plots alle omstandigheden, alle opnames, de nachten die de liedjes me hebben gekost. *Als mijn gitaar me helpt*, het eerste album dat ik zelf produceerde, hebben we bijvoorbeeld 's nachts opgenomen. Will Tura en andere artiesten mochten toen wel overdag de studio in.

Schrijf je gedisciplineerd?

Niet echt. Schrijven is een heel eigenaardige bezigheid. Stel, je moet een nieuw album maken. Het eerste liedje is het moeilijkste. Dat geeft je de moed om de rest te schrijven. Maar dat eerste nummer, dat is zwoegen!

Schrijf je dan niet continu?

Neen, ik schrijf echt naar een album toe. Ik heb drie boeken geschreven, op aanvraag. Dat werkt het beste voor mij: een opdracht, een deadline. Al heb ik het nu veel moeilijker, want overdag werk ik hier bij SABAM en 's avonds ga ik spelen.

Valt dat te combineren? Hoe erg raast het in je hoofd?

Tja... Die combinatie maakt mijn job interessant. Maar ik doe dit niet lang meer, want ik kan het tempo niet volhouden. Op mijn 62ste loopt mijn SABAM-mandaat af. Dan moet iemand anders het echt overnemen. Ik zal hem, of haar, mee helpen zoeken – kandidaten mogen zich aanbieden.

En, lopen ze de deur plat?

Neen. Je wordt door je collega's verkozen en dus moet je eerst 'opgroeien' in het beroep. Ik ben destijds vanuit ZAMU naar SABAM gegaan, als een soort oppositieleider. Toen heeft de heersende macht begrepen: wij hebben vernieuwing nodig en misschien is dit onze kans daartoe. Vervolgens hebben de leden mij verkozen. Zo is het gegaan. Nu zit mijn tijd er hier op: over twee jaar zijn er opnieuw verkiezingen en ik denk niet dat ik mij opnieuw verkiesbaar zal stellen. Natuurlijk ga ik wel eerst nog twee jaar heel hard werken.

Ook als vrijzinnige ben je geëngageerd.

Hoewel je school liep in een college.

Dat klopt, maar daar ben ik heel vlug van genezen.

Hoezo?

Nu komt de kerk in de media met pedofilie-schandalen. Wel, dat was voor ons toen óók de actualiteit. Zo ging het er op het college aan toe. Zelf ben ik niet misbruikt maar ik heb wel slachtoffers gekend. Ik heb snel beseft – om het met een liedjestekst van The Scene te zeggen: de wereld is van iedereen. En die wereld is belangrijk. Je moet niet hopen op een hierna-maals, een paradijs voor later, je moet bouwen aan een paradijs hier en nu. Dat is voor mij het wezenlijke verschil tussen het katholieke en het vrijzinnige denken. Wij vrijzinnigen werken aan de maatschappij van nu omdat we denken dat het geluk hier moet gevonden worden en niet hierna. Een heel ander denkpatroon dus dan een terrorist die zich opblaast en veronderstelt dat hij in een hemel zal beloond worden met 27 maagden.

Dus je vrijzinnig engagement is een verlengstuk van je sociaal engagement?

Jazeker. Naast de muziek en SABAM, waar ik

zo'n beetje de gedelegeerd bestuurder van de Nederlandstalige afdeling ben, engageer ik me voor twee dingen. Ik verleen elk jaar een week mijn hoofd en mijn leden aan de voedselbanken in België en help zo mee aan het inzamelen van voedsel voor zo'n 300 000 mensen die tussen de mazen van het net vallen. En ik steun het Liliane Fonds in Den Bosch. Deze organisatie dient medische zorgen toe aan gehandicapte kinderen en jongvolwassenen in de derde wereld en probeert hun een functie in de maatschappij te geven.

Maar goed, wat is engagement? Je zet je in voor iets dat je interesseert. Een vrijwilliger die het terrein onderhoudt van de dorpsvoetbalploeg houdt van voetbal. Iemand met passies rolt dus bijna vanzelf in een vrijwilligersrol.

En jij houdt van mensen?

Dan denk ik weer aan mijn vader. Hij was een volksmens, hield van de gewone, simpele mensen. Ik heb dat ook: ik vermijd de grote recepties en ga liever in het duivenlokaal een pint drinken. Zo ben ik nu eenmaal.

Vrijzinnigen verenigen zich en hebben een structuur op poten gezet voor de organisatie en vertegenwoordiging van hun gemeenschap. Een goed idee?

Ja. Maar het is niet gemakkelijk: de vrijzinnige gemeenschap heeft een zwakkere structuur dan pakweg de katholieke zuil. Ze telt minder leden, komt minder in aanmerking voor subsidieering. Toch heeft ze één grote troef: zij die besluiten zich aan te sluiten bij een vrijzinnige vereniging, zijn zeer gemotiveerd.

Dus geen angst voor de 'vrijzinnige kerk'?

Nee, die bestaat niet. Trouwens, als vrijzinnige moet je eerst luisteren naar de mening van de ander alvorens je eigen opinie te uiten. Eigenlijk is dat – en het vermogen om samen te leven

met mensen met andere ideeën – de basis van vrijzinnigheid. Daarmee heeft de katholieke zuil altijd moeite gehad. Uitzonderingen niet te na gesproken, want er zijn fantastische katholieken.

Je gaat van deze tournee toch geen afscheid maken?

Nee, absoluut niet. Maar ik rond hiermee wel iets af, wat mij de mogelijkheid geeft om nadien interessante projecten te ondernemen, beperkter in omvang. Deze tournee maakt de weg vrij voor het experiment. Ik wil na *Songbook van mijn hart* nog eigenzinniger te werk gaan.

Over eigenzinnig gesproken: je hebt in die veertig jaar carrière echt wel de meest uiteenlopende dingen gedaan.

Dat is waar. Ik heb met big bands gespeeld, ik heb soloprogramma's gemaakt met Tars Lootens, later met Michel Bisceglia. Ik heb ook altijd, elk jaar, de groep vernieuwd. Ook nu dus krijgt het publiek een nieuwe groep te zien. Er is een nieuwe drummer, een nieuwe accordeonist. Nils De Caster speelt op *lapsteel* en viool. Patrick Steenaerts, die nu bij Yevgueni speelt, komt weer meedoen. Bert Candries en Leo Caerts, mijn oude getrouwen, zijn er ook bij.

Hoe doet een muzikant dat, een selectie maken uit zijn eigen repertoire voor een overzichtstournee?

Dat is een drama. De mensen sturen lijstjes op, zo duiken nummers op die je bijna vergeten was: (*zingend*) 'Eén of andere dag, daar kun je van op aan.' Liedjes als *Spelers en drinkers*. Er komt een heel eigenaardig liedje terug, *Op het bal*, gemaakt met Raymond van het Groenewoud op het Bal van de Dode Rat, waar het orkest van zijn vader speelde. En we spelen nog andere verrassende, onbekende nummers.

Maar allemaal hebben ze een verhaal. Dat is een belangrijk aspect, want je moet een verteltrant hebben in je *tour de chant*. Op basis van de gekozen liedjes maak ik een verhaal, dat ook de volgorde bepaalt.

Maar het publiek verwacht natuurlijk ook een heleboel succesnummers. Ik kan toch niet voorbijgaan aan *Laat me nu toch niet alleen*?

Maar dat zou je wel willen?

De verleiding is soms groot om het als bisnummer te bewaren en ik heb genoeg liedjes om het ook eens helemaal niet te spelen.

Stoort het je niet dat het publiek altijd opnieuw vraagt naar dat beperkte aantal oude hits?

Nee. Een liedje als *Laat me nu toch niet alleen* ben ik nooit beu gezongen. Dat lied heeft mijn leven gered. Ik had nog één kans om een single te maken en het werd een nummer 1-hit. Dat lied is ook van iedereen geworden, het hele publiek zingt dat telkens gewoon mee. Zoals *Ik ben zo eenzaam zonder jou* van Will Tura. Of (*zingend*) 'Ach Margrietje, de rozen zullen...' Dat worden volksliedjes.

Heb je zelf favoriete nummers?

Een van mijn liedjes die ik het mooiste vind, is *De hemel vol sterren*, dat het album *'k Voel me goed* afsluit. Ik schreef het in de coulissen van de Ancienne Belgique – de echte, oude AB, waar Georges Brassens nog speelde.

En Brussel...

Dat is mijn lijflied en speel ik altijd! Ik heb *Brussel* geschreven nadat ik voor het eerst *Streets of London* van Ralph McTell had gehoord. Zo'n mooi liedje over die straten van Londen, ik móest een nummer schrijven over mijn stad... Een anekdote om in een volgend boek te zetten.

Johan Verminnen komt naar Geraardsbergen

In 2005 sloegen de Geraardsbergse vrijzinnige verenigingen de handen in elkaar en stichtten de Geraardsbergse Vrijzinnige Raad (GVR). Het Huis van het Vrije Denken op de markt is hun thuishonk met ruimte voor voordrachten en een permanente historische tentoonstelling rond de Geraardsbergse vrijzinnigheid. Ook het Vrijzinnig Informatiepunt (VIP) en de Antenne Morele Dienstverlening vonden er een thuis. De GVR sluit dit lustrumjaar feestelijk af en haalt hiervoor een andere – vrijzinnige – jarige naar Geraardsbergen. Johan Verminnen wordt zes-tig en toert komend seizoen met *Songbook van mijn hart* door Vlaanderen. Op vrijdag 3 december verblijden hij en zijn band het Arjaantheater met een mix van onverwoestbare klassiekers en opnieuw opgedolven pareltjes.

Johan Verminnen – *Songbook van mijn hart*, op vrijdag 3 december 2010 om 20 uur in het Arjaantheater, Zonnebloemstraat 5, 9500 Geraardsbergen. Info en kaarten: 09 326 85 70 of cmd.zottegem@uvu.be. Meer info op pagina 57 van dit nummer.

Werk je aan een nieuw boek?

Dat probeer ik toch. Er is al het boek over mijn moeder (Prinses van het Pajottenland, *red*), en ook *De laatste boot* en *Van Brussel naar de wereld*. Nu staat *Vijf minuten voor aanvang* op stapel, waarin ik wil beschrijven wat je voelt als je iets nieuws aanvangt – een lied, een optreden, noem maar op. Anekdoten over mijn inspiratiebronnen dus, zoals het verhaal over *Brussel*. Of dat over *Als mijn gitaar me helpt*: voor dat nummer liet ik me inspireren door George Harrison's *While My Guitar Gently Weeps*. En toch is door de plagiaatcommissie aangetoond dat de enige overeenkomst het woord 'gitaar' is. De verkoop van beide platen, die was ook zeer verschillend (*lacht*). #

Johan Van Der Speeten

Bongoterreur

Making a famine where abundance lies heb ik steeds een buitengewoon intrigerend onderdeel van het eerste sonnet van een zekere William Shakespeare gevonden. Vermoedelijk omdat ik het nooit echt begrepen heb. Vrij vertaald zou ik zeggen: van de overvloed een hongersnood maken. Welnu, niemand zal ontkennen dat we in een *culture of abundance* (fraai, zo in het Engels) leven, ook niet de klokkenluiders die telkens weer herhalen dat we met z'n allen diep in de stront zitten. Tegenwoordig kan je geen verjaardagsfeestje of ander onheil ondergaan of iemand bedelft je onder een zogeheten Bongobon. Beste lezer, zeg niet dat je er nog nooit een cadeau hebt gekregen.

De eerste keer dat ik zo'n fraai doosje kreeg dacht ik onmiddellijk aan een dubbel-cd. Argeloos en verblijd denk je dat je eindelijk nog eens een nieuwe versie van de laatste strijkkwartetten van Ludwig van Beethoven of van Bachs weergaloze Goldberg Variationen te pakken hebt. *Forget it*. Het gaat gemeenweg over een gedwongen professionele fotosessie, een nachtje je laatste stuiver verkwansen in een heus speelhol, een – god sta me bij – cultuurweekend naar keuze, twee nachten doorbrengen in een hip hotelletje, een leuke familiebelevens (whatever), het meemaken van een *lazy Sunday* en – gruwel aller gruwelen – het noodgedwongen verblijf in een Center Park ergens in Limburg.

Je laat natuurlijk nooit aan vrienden en bekenden blijken dat de in een bui van verdwazing geschonken Bongobox voor jou een kwelling van de kwalijkste soort is. Neen, je spaart doosje na doosje op, blaast er af en toe het stof af om de vervaldatum nog eens te controleren en als je de gulde schenkers ondertussen toe-

vallig tegen het lijf loopt verzin je ter plekke de wonderlijke, unieke belevens die je te beurt is gevallen en val je dood van dankbaarheid.

Op een dag gebeurt dan onvermijdelijk het volgende. Je stelt vast dat je nog drie Bongobonnen voor een onvergetelijk avondje in een wereldkeukenrestaurant moet verzilveren waarvan de uiterste houdbaarheidsdatum op hetzelfde moment verstrijkt.

Wat doe je dan? Je nodigt een vijand uit en trakteert hem/haar op een exotisch etentje. En drie opeenvolgende weekends probeer je samosa, dodo, kip moambe, tialpiafilet Dongo Dongo en een maniokstoofpotje door je strot te rammen. Variatie op het thema: misosoep, kaisosalade, hotstarters, yakitori, genbu (schootel met 7, zeven!, sushi's), barramundifilet met gewokte groenten, basmatirijst en mangosalsa OF kangoeroefilet met guavesaus, frieten en groenten.

Pas op, als je dan deinend het schip verlaat moet je nog eens voor twee personen alle drank betalen, want je vergat dat de vergiftigde Bongobon exclusief het drinkgelag is. Een schromelijk gat in je budget, want op zo'n zweterige avond spoel je de frustraties liefst

met zoveel mogelijk *fairtrade* wijntjes weg. Klinkt dit giftig? Neen. Leg je oor te luisteren en vang het geweekeklag van je talloze vrienden en bekenden op. Iedereen zit tegenwoordig met een niet te veronachtzamen Bongoprobleem. Velen ondergaan gedwee de kwelling; anderen geven in een moment van verbijstering het vergiftigde geschenk gewoon door aan nieuwe gegadigden. Waarmee de kringloop van terreur en intimidatie onverdroten doorgaat.

Wat mij bovenal in deze trend stoort is het totale gebrek aan verbeelding. Waarom krijg je nooit bij een Bongobon een partner naar keuze om je te vergezellen op een 'romantisch hotelletje' weekend? Waar blijven de Bongo's waarmee je gratis naar de meisjes van plezier kan, bubbels inbegrepen? Heb je al een cadeaubon gekregen om je eigen uitvaart met de nodige glitter en luid klaoengeschal op te luisteren? Wat dacht je van een bruisende Bongoreceptie in een crematorium naar keuze? Zelfs een ontdopingspakket zit er niet in. Of een nachtje stappen met een monseigneur, om maar iets te zeggen. #

Willem de Zwijger

Paul Cliteur

The Secular Outlook

In Defence of Moral and Political Secularism

The Secular Outlook is het jongste werk van Paul Cliteur, hoogleraar encyclopedie van de rechtswetenschap aan de Universiteit Leiden en belangrijk opiniemaker in Nederland. Dankzij onder andere artikelen voor Liberales is hij ook in Vlaanderen niet onbekend. Cliteur heeft talrijke publicaties op zijn naam over filosofie, atheïsme, religie, integratie, multiculturalisme en meer en staat bekend om zijn standpunten die vaak indruisen tegen de hedendaagse politieke correctheid.

Paul Cliteur © Nout Steenkamp

In *The Secular Outlook* onderzoekt Cliteur hoe gelovigen en ongelovigen vandaag harmonieus kunnen samenleven en welke principes de staat daarvoor het best hanteert. De auteur stelt namelijk vast dat de secularisatiethese – de stelling dat religie automatisch en gaandeweg aan belang zou verliezen – volgens velen gefaald heeft en dat de kloof tussen gelovigen en ongelovigen groter wordt. Een bijzonder verschijnsel dat hierbij zorgen baart, is het religieus geweld en de dikwijls verbazingwekkende reactie – onder de vlag van het multiculturalisme – vanuit verschillende middens in het Westen.

Cliteur is buitengewoon goed gedocumenteerd en al in de inleiding legt hij duidelijk de vinger op de wonde. Aan de hand van een gedetailleerde bespreking van de controverse rond de moord op Theo van Gogh, de film van Geert Wilders en andere bekende voorbeelden wordt getoond hoe vertwijfeld vaak wordt omgegaan met agressieve geloofsuitingen en hoe de neiging ontstaat het nochtans zo gekoesterde westerse goed, het recht op vrije meningsuiting, te gaan herdenken. Cliteur citeert weinig bekende maar wel zeer opvallende uitspraken van belangrijke gezagsdragers en -organen.

Vandaar de noodzaak een en ander op punt te stellen. Cliteurs stelling is dat genoemde problemen het best behandeld worden vanuit het secularisme, het credo dat omgaan met religieuze verschillen gebaat is met een moreel neutraal vocabularium en een moraal die niet gebaseerd is op religie. Cliteur ziet in de westerse seculiere traditie vier pijlers: het atheïs-

me, het vrijdenken als religiekritiek en als vrije meningsuiting en de morele autonomie – dat wil zeggen: het principe dat ethische systemen autonoom en los van religie dienen gevormd te worden.

In het eerste hoofdstuk beschrijft de auteur hoe doorheen de geschiedenis atheïsme werd gedefinieerd en gepercipieerd. Er is niks mis mee dat het atheïsme vooral ontkent en zich afzet tegen iets, net zoals het pacifisme bijvoorbeeld dat ook doet versus oorlog. Maar het is wel nodig duidelijk af te bakenen waartegen het atheïsme zich verzet. Cliteur stelt wat hij noemt een verbale inflatie vast met betrekking tot wat mensen (hun) religie noemen. Voorbeelden zijn er genoeg: het 'ietsisme', Markies de Sade die zijn seksueel sadisme een religie noemde enzovoort. Daarom stelt de auteur voor atheïsme enkel en duidelijk tegenover het theïsme te plaatsen, het geloof dus in een persoonlijke, alwetende en gebiedende God.

Het atheïsme is door de eeuwen heen fel aangevallen met verschillende verwijten en Cliteur geeft aan waarom dat vaak onterecht was. Bijzonder interessant hierin is dat heel wat (vergeten) denkers gepoogd hebben vanuit het atheïsme ook een ethisch systeem op te bouwen. De Liberale Decaloog van Bertrand Russell doet misschien nog een belletje rinkelen, maar Cliteur geeft nog andere waardevolle voorbeelden. Omdat het atheïsme vandaag negatieve connotaties als 'provocatief', 'beledigend' en 'fundamentalistisch' krijgt, wordt de term non-theïsme voorgedragen als alternatief.

Cliteur houdt ook een uiteenzetting over het agnosticisme en legt uit waarom die houding weinig vruchtbaar is. Een agnost, zo stelt de auteur niet zonder gevoel voor humor, is iemand die het bestaan van iets waarover hij weinig kan zeggen openlaat, en daarmee valt als premisse verder weinig of niets aan te vangen.

Atheïsme is een private zaak; het vrijdenken heeft vooral een publieke functie en is historisch nauw verbonden met religiekritiek. Cliteur schetst hier een overzicht van de belangrijkste vertegenwoordigers en hun ideeën en spitst zich daarna toe op het verschijnsel religieus geweld vandaag. De apologeten van religie, aldus Cliteur, ontkennen namelijk dat religie op zich iets met geweld te maken heeft.

Om dit onderwerp aan te pakken zijn meerdere onderzoeksmethoden mogelijk maar de auteur kiest vooral voor wat hij noemt de 'research-strategie', de studie namelijk van wat in de heilige boeken zelf staat. En hij bespreekt uitvoerig twee voorbeelden: het geweld dat voorgeschreven wordt ter bestraffing van overspel in de Koran en wat in de Bijbel gedicteerd wordt als reactie op apostasie of *geloofsafvalligheid*. Hij verwijst hierbij naar het werk van Ayaan Hirsi Ali en verzet zich tegen wat hij noemt het 'semantisch *laissez faire*' van onder anderen de bekende Tariq Ramadan en diens stelling dat religie in de kern ongerept is en enkel 'verkeerde' interpretaties tot religieus geweld kunnen aanzetten. Volgens Cliteur blijft het probleem gewoon in de heilige teksten zelf

zitten en hij verdedigt ook met Hirsi Ali de opvatting dat wat zich empirisch of sociaal als religieus manifesteert ook echt deel uitmaakt van die religie. Kenmerkend voor het theïsme is het zogenaamde goddelijke gebod dat volledig haaks staat op het temporele of politieke gezag. Cliteur geeft een aantal zeer pregnante voorbeelden van restanten van dat goddelijke gebodsdanken in hedendaagse, westerse wetgeving – onder andere blasfemiewetten die nog in meer westerse landen bestaan dan men zou denken.

Vrijheid van meningsuiting is de tweede pijler van vrijdenken en opnieuw geeft Cliteur een bijzonder verhelderend historisch overzicht van de definities die eraangegeven zijn – vooral het *harm principle* van John Stuart Mill is hierin essentieel.

Hij onderzoekt vervolgens hoe vrijheid van meningsuiting vandaag gedefinieerd en gebruikt wordt ter verdediging van gewelddadige geloofsuitingen die het expliciet op de waarden van liberale democratieën gemunt hebben. Cliteur bespreekt aan de hand van wereldbekende zaken – bijvoorbeeld Khomeini versus Rushdie – de strategie van veel gelovigen om religiekritiek in de kiem te smoren omdat die ‘beledigend’ of ‘respectloos’ zou zijn. Ook kant hij zich zeer overtuigend tegen de hedendaagse struisvogelpolitiek van gezagsdragers die de vrije meningsuiting in dit verband willen beperken omdat die ‘provocerend’ en ‘polariserend’ zou zijn. Cruciaal is de stelling van de auteur dat belediging vooral zit bij degene die zich beledigd voelt. Belediging, met andere woorden, zit in *‘the eye of the beholder’*. Cliteur stelt dat (religie)kritiek nodigen van alle tijden is en constateert gealarmeerd dat vandaag het recht op vrije meningsuiting meer en meer afgewogen wordt aan het gevaar dat mensen zich zullen ‘gekwetst’ voelen.

In het laatste hoofdstuk, ‘Moral and Political Secularism’, legt de auteur het probleem bloot van de goddelijke gebodstheorie in het theïsme. Aan de hand van verscheidene verhalen uit de Bijbel – Phineas die de Israëlieten moest straffen voor hun aanbidding van de verkeerde goden, Abraham die opgedragen werd zijn zoon te offeren enzovoort – toont Cliteur aan dat het primeren van het goddelijke gebod onverenigbaar is met vrije, autonome ethiek en het wettelijk gezag in onze westerse maatschappijen, en dus onmogelijk een basis kan zijn voor het samenleven van gelovigen en niet-gelovigen. Dat kan alleen met een neutrale, autonome moraal die ontwikkeld is los van religie. Dat lijken zelfs vele apologeten van religie te beseffen. Cliteur toont namelijk haarfijn aan hoe die zich in de lijn van de moderne hermeneutiek in de meest onmogelijke bochten wringen om door middel van ‘interpretatie’ de waarde van hun heilige voorschriften en religieuze ethiek te redden.

Zeer interessant hier zijn Tariq Ramadan in de islamwereld en Karen Armstrong in het christendom. Cliteur verwijt hen overtuigend de ‘arbitrariteit’ en het ‘textueel relativisme’ waarmee ze religieuze teksten naar hun hand zetten. Cliteur blijft erbij: secularisme, autonome moraal zonder God noch gebod is het enige principe dat hanteerbaar is in een democratische rechtstaat. Maar dat betekent niet dat we allemaal atheïsten moeten worden. Alleen zijn bepaalde aspecten van het theïstische wereldbeeld onverenigbaar met de seculiere staat.

Paul Cliteur kent niet alleen zijn klassiekers, hij lijkt zowat alles te kennen dat ooit over deze onderwerpen is verschenen en citeert bij het opbouwen van zijn stellingen moeiteloos en overvloedig uit de filosofie, geschiedkunde, psychologie en andere vakgebieden. In die zin kan

The Secular Outlook ook gelezen worden als een geschiedenis van het theïsme en het atheïsme, het secularisme, de Verlichting en het vrijdenken. Er bestaat tegenwoordig een explosie aan publicaties in dit domein maar Cliteur is nog beter gedocumenteerd dan andere gezaghebbende auteurs.

De verdienste van dit werk zit echter niet alleen in de eruditie maar ook en vooral in de analyse. In vaak verhitte en verwarde debatten over integratie, intolerantie, hoofddoeken, religieus geweld, terrorisme en dies meer is intellectuele hygiëne en eerlijkheid soms ver te zoeken. Dit boek biedt daartegenover een welkome allesomvattende, zeer bevattelijke en wetenschappelijk verantwoorde analyse en visie van zeer actuele onderwerpen aan de hand van concrete en bekende voorbeelden in West-Europa en de rest van de wereld.

Cliteur gaat daarbij integraal te werk. Hij neemt standpunten in die hij omstandig en begrijpelijk argumenteert en neemt ook de moeite om tegengestelde opvattingen grondig op hun geldigheid te onderzoeken. In al zijn eruditie en argumenteerdrijf zwermt de auteur vaak uit. Zijn excursies zijn legio maar dat zorgt er niet voor dat hij of de lezer het overzicht verliest of dat de vaak geziene fout optreedt waarbij verwante maar zeer verschillende begrippen op één hoop terecht komen en de boodschap daardoor diffuus wordt. Dit boek is (voorlopig) enkel in het Engels verschenen maar Cliteurs Engels is even uitmuntend als toegankelijk. #

Jurgen Knockaert

Paul Cliteur, The Secular Outlook – In Defense of Moral and Political Secularism, Wiley-Blackwell, 2010, 352 pagina's, ISBN: 978-1-4443-3521-7, adviesprijs: € 23.

Belgische prijsbeesten met sociaal engagement

De Belgische film doet het schitterend. Op de grote festivals weten Belgische filmmakers steeds opnieuw vriend en vijand te verbazen met hun vakmanschap. Wat er ook telkens uitspringt in hun goed gemaakte films is het sociaal engagement. Alhoewel dit humane aspect sommige mensen afschrikt – ze gaan tenslotte voor de ontspanning naar de bioscoop – doet dit in deze gevallen geen afbreuk aan spanning of vlotheid. Ook het Vlaams Audiovisueel Fonds (VAF) heeft alle redenen om trots te zijn, want het moedigt deze projecten aan en steunt ze ook financieel.

‘Illégal’

De Belgische film *Illégal* van Olivier Masset-Depasse werd bekroond met de onderscheiding voor beste film op de derde editie van het Filmfestival van Angoulême en werd met een enthousiast applaus ontvangen op het Filmfestival van Cannes 2010. De film ging er in wereldpremière in de belangrijke nevensectie *Quinzaine des Réalisateurs* en werd bekroond met de SACD prijs. SACD staat voor *Société des Auteurs et Compositeurs Dramatiques*, de oudste auteursvereniging van Frankrijk. De film is tevens genomineerd voor de LUX filmprijs van het Europees Parlement die in 2007 in het leven werd geroepen.

Illégal vertelt het verhaal van een Wit-Russische vrouw die met Ivan, haar opgroeiende zoon van veertien, illegaal in België verblijft, maar zich desondanks vrij goed heeft geïntegreerd. Tot ze op een dag door de politie wordt gearresteerd en in een gesloten centrum verdwijnt, gescheiden van haar zoon.

Regisseur Masset-Depasse, die eerder *Cages* en de gelauwerde kortfilms *Chambre froide* en *Dans l'ombre* maakte, specialiseert zich in straffe verhalen rond sterke vrouwelijke personages. ‘Deze mensen leven in een permanente thriller’, zegt regisseur Masset-Depasse over mensen zonder papieren, en dat wou hij met dynamisch camerawerk in beeld brengen.

Hij heeft met *Illégal* ook een duidelijk doel voor ogen: ‘Met deze film wil ik het debat openhouden zodat op termijn deze gesloten centra zouden verdwijnen.’

We worden dagelijks geconfronteerd met termen als ‘asielzoeker’ en ‘illegaal’ zonder eigenlijk goed te beseffen wat het betekent om, komend uit een land waar je niet gewenst bent, te belanden in een land waar je ook niet welkom bent en waar men er alles aan doet om je zo snel mogelijk buiten te krijgen. Deze film confronteert de kijker op een artistieke maar ook heel realistische manier met de werkelijkheid van dit gegeven. Het is een mooie en goed gemaakte film over mensen zonder papieren die tegen beter weten in blijven hopen op een

goede afloop. In deze knappe prent wordt ook duidelijk gemaakt dat het personeel van gesloten instellingen niet altijd achter het gevolgde beleid staat en dat de openbare opinie duidelijk de politiek kan beïnvloeden.

‘De keuze voor *Illégal* werd gemaakt op emotionele en cinematografische gronden’, aldus Nathalie Baye, actrice en juryvoorzitster van het Filmfestival van Angoulême. ‘De film heeft natuurlijk een actueel onderwerp, maar dat heeft ons niet beïnvloed. Het gaat om een echte cinefiele film.’

Met de Lux filmprijs belooft het Europees parlement films die ‘vragen oproepen voor de Europeanen: over de waarden die ze delen, het Europese project en de manier waarop ze grensoverschrijdende problemen aanpakken’. En deze film stelt duidelijke vragen, niet alleen gericht aan de landen die asielzoekers opvangen, maar ook en vooral aan de landen waar ze vandaan komen.

De hoofdrol in *Illégal* wordt gespeeld door een fenomenaal sterke Anne Coesens. Zij liet zich inspireren door enkele Russen die hetzelfde hebben meegemaakt.

Illégal, regie: Olivier Masset-Depasse, met: Anne Coesens e.a., België/Luxemburg, 2010, 95 min.

‘Adem’

Op het Wereldfilmfestival van Montréal is *Adem*, het speelfilmdebuut van de Vlaamse regisseur Hans Van Nuffel, de grote winnaar geworden. De film wist de internationale jury van het festival te bekoren, met als resultaat dat Hans Van Nuffel naar huis keert met de Grand Prix des Amériques op zak. Het is de

Stef Aerts en Anemone Valcke in *Adem*, de debuutfilm van Hans Van Nuffel © Cinebel.be

tweede keer dat een Vlaamse film deze prijs wint. Drie jaar geleden viel Nic Balthazar deze eer te beurt toen zijn *Ben X* de hoofdprijs van Montréal deelde met het Franse *Le secret*. Naast de hoofdprijs sleepte *Adem* ook de Prijs van de Oecumenische Jury in de wacht. De film viel bij zowel de Canadese als de buitenlandse pers in de smaak. Op de goedkeuring van het festivalpubliek kon de prent evenzeer rekenen. Er bleek zelfs een extra voorstelling nodig als gevolg van de aanhoudende *buzz* rond de film. Voor Hans Van Nuffel is het niet de eerste maal dat hij in Montréal in de prijzen valt. In 2008 won hij er de Prijs van de Jury met zijn korte film *FAL*, die hij in het kader van de VAF Wildcards maakte.

Adem vertelt het aangrijpende verhaal van twee mannelijke mucoviscidosepatiënten die

een moeizaame vriendschap onderhouden tijdens hun herhaaldelijke verblijven in het ziekenhuis. Zonder lotsverbondenheid zou er tussen deze twee geen band bestaan, omdat ze allebei hun eigen levensstijl hebben. Deze kameraadschap steunt een beetje op het concept van de zelfhulpgroep: alleen een medepatiënt kan het lijden van een meestal jonge mucoviscidosepatiënt begrijpen.

Het scenario van de hand van Jean-Claude van Rijckeghem en Hans Van Nuffel vertelt ons een heel sterk maar ook sober gehouden verhaal. Zij verwachten van de kijker ook niet dat hij massa's pathologische kennis bezit, dus opent de film met een internationaal congres over diagnose, levensverwachtingen enzovoort. Het is wel goed dat dit zo duidelijk in de film aan bod komt. De kijker begrijpt zo beter dat

deze ziekte zéér ingrijpend is in het leven van de patiënt en zijn omgeving. De Belgische Vereniging voor Strijd tegen Mucoviscidose was sterk betrokken bij de productie van de film en is erg blij met het feit dat een publieksfilm met grote artistieke kwaliteiten deze drastische ziekte op een duidelijke maar zeker niet sensationele manier in beeld brengt.

Een indrukwekkende prent waarin ook de acteerpresetaties van Stef Aerts, Wouter Hendrickx, Anemone Valcke, Marie Vinck, Rik Verheye en Ina Geerts van grote klasse getuigen. #

André Oyen

Adem, regie: Hans Van Nuffel, met: Anemone Valcke, Marie Vinck, Rik Verheye, Stef Aerts, Wouter Hendrickx e.a., België, 2010, 98 min.

Oliedood

Lucienne Stassaert ziet de Zwarte Zee

Lucienne Stassaert (1936), Antwerps tripeltalent, schildert regelmatig en musiceert bij gelegenheid, maar haar ware roeping is de literatuur en haar roep dankt zij aan haar poëzie.

Problemen van politieke, economische of ecologische aard brengt ze in haar autobiografisch geïnspireerde literaire werk slechts uitzonderlijk te berde. In haar verhalenbundel *De houtworm* (1970) en de roman *Parfait amour* (1979) beschreef ze vooral haar lokale leefwereld, gekenmerkt en gekweld door relationele problemen – overigens behoorlijk autokritisch en vrij van moralisme en zelfbeklag.

Zelfs een vluchtig doorbladeren van *In aanraking*, een bloemlezing uit haar poëzie (Leuven, P, 2004), laat zien dat het *leitmotiv* het menselijk tekort is: het onvermogen om wezenlijk te communiceren, in welke zin dan ook. Echt ‘aanraakbaar’ is ‘de ander’ niet.

Haar jongste gedichtenbundel, *Keerpunt* (Leuven, P, 2009), is grotendeels de weerslag van een recente confrontatie met ziekte, ellende, aftakeling, dood. Zelf is Stassaert de dans ontsprongen; ze kreeg zoals een criticus het ietwat cru stelde, ‘uitstel van executie’. Maar de dood is van oudsher in haar werk aanwezig, openlijk of onderhuids: ‘Nog houdt de tijd de dood geheim’ lezen we in *Nachtglas* (1981) en, reeds in 1969, in *Fossiel*: ‘de ebbe in mijn schaduw schuift / mijn schaduw in de dood’.

De dood achtervolgt haar in haar ‘doodsdromen’, een woord dat ze gebruikt in ‘Miserere’, een cyclus van vijf gedichten en geschreven naar aanleiding van de olieramp op de Zwarte Zee (gepubliceerd in *Poëziekrant*, jaargang 34, nummer 5, augustus 2010). Op 12 november 2007 brak ten gevolge van een zware storm de

olietanker Volganef-139 middendoor. Minstens 30 000 vogels kwamen om.

De titel ‘Miserere’ is ontleend aan het Boek der Psalmen van David en dekt een requiem ‘voor bedrogen zeevogels’. In strofen van twee, drie, maximum vier korte onversierde regels beheerst de dichteres haar emotie terwijl de vinnige verticale versificatie haar woede accentueert. Het hopeloze, verbeterd gevecht van de dieren wordt als een apocalyptische tragedie verwoord: ‘Kom maar, dood, kom. / De zee slikt al / die golfstillende olie / niet langer’.

Het thema verdraagt geen franje. Stassaert schrijft beeldend en beheerst – twee adjectieven die haar hele oeuvre kenmerken. De vogels: ‘In de oliedamp / in de olietank // wachten zij / de doodklap af // van een klapdood / zonder wiekslag –’; ze zijn, ‘beteerd, bemodderd, bedot’, verworden tot vogelschrik, goyeske karikaturen van zichzelf, een schrikbeeld voor soortgenoten.

Sarcastisch besluit het vierde gedicht met een verwijzing naar het sacrament dat katholieke gelovigen bij hun sterven begeleidt: ‘Wat zich vergeefs / zonder zwier / in de hoogte / wou trekken // viel telkens om, / prikte in pikkerige veren / begon te kokhalzen / van sterfte. // Zo, om te bekomen / van hun laatste Oliesel.’ #

Renaat Ramon

Miserere

1

Hij spert zijn beken zijn ogen
zo wijd en zo lang open
dat hij haast stikt van verbazing.

Wat er ginds op ontkrulde golven lilt,
klit aan zijn vleugels, zijn verenheid.

Een doodlaken, die olievlek
waar nevel in nevel miezelt
bij een aangezwart strand.

Geen klauwende meeuwen. Hier
vecht een vogel voor zijn opvlucht.

Hij waggelt, strubbelt tegen, drijft
niet meer op eigen wieken
boven gebroken spiegelingen.

Beteerd, bemodderd, bedot
is hij voor al wat nog kan vliegen
een ware vogelschrik

op drift.

Like a virgin (Madonna, allebei)

Soms kan het gebeuren dat je nog niet meteen een onderwerp hebt voor een column maar dat je wel weet wat niet in aanmerking komt. Het ligt zodanig voor de hand om het te hebben over de rooms-katholieke kerk, maar eerlijk gezegd, het doet mij deugd dat de vrijzinnigheid zich vrij rustig en kalm opstelt en alleen maar reageert indien de geuite beweringen, hoewel beschuldigingen een betere en juistere term is, te grof of te onnozel zijn – genre de uitleg dat de priesters het zo moeilijk hebben met seksualiteit omdat de atheïsten en vrijzinnigen ervoor gezorgd hebben dat de maatschappij zo libertijns geworden is (was het maar waar!).

Let wel, er zijn momenten dat een mens waarlijk wordt beproefd, dus ook die ervaring is een atheïst niet onbekend. Eén enkel voorbeeld. De verleiding om toch een column te plegen over Vangheluwe was op een bepaald moment enorm groot. Dat er zwijggeld werd betaald, ligt in de logica der dingen. Maar ik was werkelijk onthutst toen ik las dat het ging over bedragen van 50 tot 75 euro en dat zelfs niet eens noodzakelijk maandelijks maar gekoppeld aan de katholieke feestdagen. De gedachte dat er niet alleen corruptie heerst, een hypocriete ingesteldheid en wat nog niet allemaal – waarom zou je verbaasd zijn eigenlijk? – maar dat ze bovendien ook nog gierig zijn, dat slaat toch werkelijk alles. Zoiets als een huurmoordenaar zoeken en dan aan Test-Aankoop vragen wie de goedkoopste is.

Maar, zoals gezegd, daar wou ik het echt niet over hebben. Evenmin als over de kwestie van het maar niet willen met elkaar in verband brengen van het celibaat met een flink verwrongen seksuele beleving. Het hoeft niet perse een rechtstreeks verband te zijn, dat weet ik wel, maar géén verband is toch wel sterk, dat

vraagt om argumenten en die heb ik nog niet gezien. Ja, wel bizarre hersenspinnels, zoals 'Jamaar, het komt overal voor' – voor zo'n uitspraak wordt een student in welke richting ook in eerste bachelor terecht gebuisd – of 'Het celibaat opheffen zou de aandacht voor God laten verslappen' (zonder commentaar).

Nogmaals, hierover wou ik het allemaal niet hebben tot ik in De Standaard van 23 september 2010 een bericht zag staan onder de titel 'Geen school voor wie geen maagd meer is'. In één zin samengevat: een groep raadsleden in de Indonesische provincie Jambi op Sumatra heeft een voorstel ingediend om meisjes die naar school willen gaan, eerst te testen op hun maagdelijkheid. Geen maagd, geen school, zo simpel is dat. Ik citeer: 'Zo willen de raadsleden het "probleem" van vrije seks onder jongeren de kop indrukken.' Een van die raadsleden voegde daaraan toe: 'Met deze maatregelen hopen we een cultuur van schaamte te creëren onder de studenten.' Je moet met dergelijke

berichten altijd heel zorgvuldig omgaan, dat besef ik, maar onmogelijk klinkt het zeker niet, dus zal ik ervan uitgaan dat het grosso modo weergeeft wat er gebeurd is. Je mag het zonder probleem afzwakken, het blijft toch even waanzinnig.

Maar toen dacht ik: ik heb mijn onderwerp gevonden, want het grote voordeel is dat ik nu rooms-katholicisme en islam tezamen kan behandelen zodat niemand zich verongelijkt moet voelen. Ik weet niet goed waar te beginnen, want het is teveel om op te sommen. Als het effectief jouw bedoeling is om vrije seks te onderdrukken, waarom moet weer eens de ene helft van de wereld als oorzaak worden aangewezen? Gewoontevorming? Nog los van het feit dat maagdelijkheid vaststellen op zich al een heikele kwestie is. Ik heb al vaker eens een column willen schrijven over de prachtige dingen die de mens zou kunnen verwezenlijken eenmaal we de menselijke genetische code werkelijk onder de knie hebben. Dan zou ik er voorstander van zijn om de man genetisch zo te wijzigen dat er een teller op de penis komt te zitten die bijhoudt hoeveel keer er geslachtsverkeer heeft plaatsgehad – het moet technisch mogelijk zijn om het onderscheid te maken met masturbatie, dat laat ik over aan de wetenschappers. Teller niet op nul, geen school. Ik zie het al voor mij: slimme meisjes staan alleen anale seks toe, ze blijven maagd maar de penisteller staat wel positief, dus meisjes naar school, jongens niet en de feminisering van de maatschappij is een feit. Maar ik droom weg. Bovendien zie ik dat ik aan het eind van deze column ben gekomen. Maar best ook, want ik begin mij op te jagen en ik vermoed dat de lezer de rest zelf kan aanvullen. Het verhaal is ons meer dan genoeg bekend. #

Jean Paul Van Bendegem

Agenda Vrijzinnig Oost-Vlaanderen - november 2010

Datum	uur	activiteit	organisatie
Denderleeuw			
Do 25-11	14:00	Voordracht 'NMBS: meer dan ooit in de actualiteit!'	HVV, UPV
Eeklo			
Di 09-11	19:30	Filosofiecafé 'Waar is onze tijd?'	CMD e.a.
Do 18-11	19:30	'Waar ben je nu? Afscheid van mijn zus Anna'	SMB
Gent			
Di 02-11	15:00	Vrijzinnig-humanistische herdenkingsplechtigheid	Feniks
Zo 07-11	10:00	Rommelmart en veiling t.v.v. Wereldkids	VC, HVV O-VL
Wo 10-11	14:00	Film en nabespreking 'The Straight Story'	GGG, CMD
Wo 10-11	20:00	Werkgroep vrijzinnige vrouwen	HVV O-VL
Wo 10-11	20:00	Lezing 'Drugs, een probleem voor anderen'	SOS, UPV
Za 13-11	09:20	Uitstap Oostende: Mu.ZEE en 'REALTIME'-wandeling	KIG
Wo 17-11	16:00	WaSa & Capability Approach	vrijzinnige org.
Wo 17-11	20:00	Lezing 'Medicine and Ethics'	FLDC, DMM
Do 18-11	14:30	Lezing John Harris	DMM
Do 18-11	19:00	Talking Dinner: Spanje	VF
Za 20-11	10:00	Uitreiking Geuzenprijs	't Zal Wel Gaan
Za 20-11	10:00	Dag van De Maakbare Mens	DMM
Di 23-11	14:00	Voordracht 'De Gentse Beluiken'	GGG
Wo 24-11	16:00	Lezing 'Pseudowetenschap in Academia'	FLDC
Do 25-11	19:30	Zot van lezen! Startsessie leesclub	KIG
Za 27-11	10:30	4e Atheïstische trefdag 'atheïsme & humor'	HV
Za 27-11	15:00	Colloquium en vernissage 'Zelf(in)beeld'	VF, KIG
Geraardsbergen			
Di 09-11	20:00	'Het pantheïstisch godsbeeld van Spinoza'	UPV
Lochristi			
Ma 01-11	15:00	Vrijzinnig-humanistische herdenkingsplechtigheid	Feniks
Oudenaarde			
Zo 14-11	11:30	'Spaanse tapas: wat zijn dat en hoe smaken ze?'	VF, VC e.a.
Do 18-11	19:30	Voordracht 'Hedendaagse Nederlandse literatuur'	WF
Zo 21-11	10:30	Vrijzinnige toogbabbel	VC, OGG e.a.
Ronse			
Za 06-11	18:00	Vernissage Paule Smeets e.a. (tento tot 27-11)	VF, VC
Di 16-11	20:00	Gespreksavond HVV: 'Over onze privacy'	HVV, VC
Za 27-11	14:00	Bezoek aan het crematorium te Hacquinies	HVV, VC
Sint-Niklaas			
Ma 01-11	15:00	Vrijzinnig-humanistische herdenkingsplechtigheid	Feniks
Zo 21-11	10:30	'Verhalen uit het leven, overgangen voor jong en oud'	CMD e.a.
Waarschoot			
Za 06-11	15:00	'Mars op Oostende'	VF
Zottegem			

Feniks

Maandag 1 en dinsdag 2 november 2010, 15:00

Vrijzinnig-humanistische herdenkingsplechtigheid

Feniks vzw nodigt iedereen uit op de jaarlijkse vrijzinnig-humanistische herdenkingsplechtigheid, op maandag 1 november 2010 om 15:00.

Deze plechtigheid gaat simultaan door in het crematorium Westlede te Lochristi én in het crematorium Heimolen te Sint-Niklaas.

Op dinsdag 2 november 2010 kan iedereen de plechtigheid bijwonen op de Westerbegraafplaats. Deze vindt plaats in het afscheidscentrum, Palinghuizen 143 te Gent om 15:00.

Info: Feniks - p/a PCMD, Sint-Antoniuskaai 2, 9000 Gent - 09 233 52 26 - cmd.gent@uvv.be - www.plichtigheden.be.

Locatie Westlede: Smalle Heerweg 60, 9080 Lochristi.

Locatie Heimolen: Waasmunstersesteenweg 13, 9100 Sint-Niklaas.

Vr 26-11	20:00	Lezing 'Afscheid van mijn zus Anna'	CMD
Noteer alvast			
Gent			
Wo 15-12	14:00	Midwinteractiviteit met film 'UP!'	GGG, CMD
Geraardsbergen			
Vr 03-12	20:00	5 jaar Vrijzinnige Raad & 60 jaar Johan Verminnen	WF, VF, HVV, OVM e.a

De volgende nieuwsbrief verschijnt op 1 december 2010.
Bijdragen hiertoe worden ten laatste op 3 november verwacht op onze redactie.

Alle activiteiten voorzien van dit huisje gaan door in het VC Geuzenhuis -
Kantienberg 9, 9000 Gent - 09 220 80 20 - www.geuzenhuis.be.

Vermeylenfonds Waarschoot
Zaterdag 6 november 2010, 15:00
Mars op Oostende

Meer dan 400 figuranten geven samen de 'Mars op Oostende' vorm. Zo nemen ondermeer de Oostendse amateurgezelschappen, scholen, fanfares, amateurkoren en figuranten uit de wijken deel aan dit massaspektakel. Speciaal voor dit Ensoriaans evenement worden kostuums en vlaggen ontworpen. Onderweg brengen de deelnemers nieuwe muziek en liederen. De Mars vertrekt vanuit de verschillende Oostendse wijken, slingert zich door het centrum en eindigt op het strand, voor de grande finale met blazersconcert, choreografie en vreugdevuur.

Info en inschrijving: Antoine Bouchier - voorzitter VF Waarschoot - antoinebouchier@gmail.com - 09 377 70 67.

Vermeylenfonds i.s.m. VC De Branderij
Zaterdag 6 november 2010, 18:00
Vernissage met werken van Paule Smeets en poëzie van Werner Vanderstricht

Openingswoord door Leander De Cauter

De tentoonstelling is te bezichtigen op zaterdagen 6, 13, 20 en 27 november 2010 van 15:00 tot 18:00. Op zondagen 7, 14, en 21 november 2010 van 15:00 tot 18:00.

Info en locatie: VC De Branderij - Zuidstraat 13, 9600 Ronse - 055 20 93 20 - de.branderij@skynet.be.

VCG & HVV Oost-Vlaanderen
Zondag 7 november 2010, 10:00
Rommelmarkt en veiling in het Geuzenhuis ten voordele van Wereldkids

Net zoals vorig jaar nemen het Geuzenhuis en de Humanistisch-Vrijzinnige Vereniging Oost-Vlaanderen deel aan Belmundo, het Noord-Zuid project van de Stad Gent. Opnieuw willen we het project Wereldkids in de kijker plaatsen.

Wereldkids zet zich in voor zwerf- en straatkinderen uit Mumbai (het vroegere Bombay) in India. Het hoofddoel van het project is de straat- en zwerfkinderen een veilige leefomgeving en kansen op een waardig leven te bieden. Dit gebeurt door het aanbieden van dagopvang voor kinderen waar er voorzien wordt in voedzame maaltijden, gezondheidszorg en het stimuleren van hun mentale en lichamelijke ontwikkeling, een nachtonderkomen voor meisjes en jongens om hun veiligheid te garanderen, een project voor niet meer schoolgaande jongens waar ze hun vaardigheden ontwikkelen in functie van het verwerven van een inkomen en een project met kindbedelaars.

Luc Meys, voorzitter van HVV/HV Dendermonde, is coördinator van Wereldkids in Vlaanderen en inspecteur niet-confessionele zedenleer. Op pagina 16 leest u een artikel van zijn hand over dit project.

Om Wereldkids te steunen organiseren wij

een rommelmarkt en veiling op 7 november. Ook trachten we extra geld in te zamelen door de verkoop van wijn.

Steun deze noodzakelijke actie en breng een bezoekje aan de rommelmarkt! Om 14:00 worden de leukste spulletjes geveild op ludieke wijze. Tijdens de rommelmarkt kunt u genieten van een lekker glas wijn.

Programma:

10:00–16:00: Rommelmarkt, wijnverkoop.

14:00: De leukste spullen worden geveild.

Info en locatie: VC Geuzenhuis (Zuilenzaal) - 09 220 80 20 - Kantienberg 9, 9000 Gent.

**CMD Eeklo i.s.m. N9 muziekclub
en Bibliotheek**

Dinsdag 9 november 2010, 19:30–21:30
Filosofiecafé 'Waar is onze tijd?'

Lieven Verstraete, journalist VRT (Terzake)

Neen, dit wordt geen nostalgische terugblik op vervlogen tijden maar een filosofisch rondetafelgesprek over tijdsbeleving. Geïnspireerd door de filosofiecafés in andere steden, namen het Centrum Morele Dienstverlening, de bibliotheek en de N9 het initiatief om ook in Eeklo met een filosofiecafé van start te gaan. Het opzet is eenvoudig: een aantal geïnteresseerden samenbrengen en een discussie over een bepaald onderwerp op gang brengen.

Thema van dit eerste gesprek is tijd (of het gebrek eraan), tijdsbeleving, het waarom van de retro-mode en het succes van vintage, enz. En wat meer is, we vonden Lieven Verstraete (Terzake) bereid om dit gesprek in

goede banen te leiden. Iedereen kan hieraan deelnemen, er is geen voorkennis vereist. In de inschrijvingsprijs is een drankje inbegrepen.

Deelname: € 5.

Inschrijving en locatie: CMD Eeklo - Boelare 131, 9900 Eeklo - cmd.eeklo@uvv.be - 09 218 73 50.

UPV Geraardsbergen

Dinsdag 9 november 2010, 20:00

Het pantheïstisch godsbeeld van Spinoza

Prof. dr. Jef Van Bellingen, Vrije Universiteit Brussel

Info: Laurent Rens - 054 41 20 06 - laurent.rens@skynet.be.

Locatie: Huis van het Vrije Denken, Markt, Geraardsbergen.

Gentse Grijs Geuzen i.s.m. PCMD Gent

Woensdag 10 november 2010, 14:00

Film: 'The Straight Story': over de betekenis van familierelaties, waarden, jong zijn en iets ouder worden

De 73-jarige Alvin Straight leeft al jaren in onmin met zijn oudere broer, die hij dan ook al lang niet meer heeft gezien. Wanneer hij verneemt dat zijn broer bedlegerig is geworden na een beroerte, besluit hij hem op te zoeken.

Zijn slecht gezichtsvermogen en zijn zwakke heupen beletten hem om zelf met de auto te vertrekken en hij is veel te koppig om zich door iemand anders te laten vervoeren. Dus besluit de man de lange tocht (bijna 600 km!) af te leggen met zijn eigen grasmaaier. David Lynch (*Lost Highway*, *Twin Peaks*) verraste vriend en vijand met deze alleraardigste speelfilm over een koppige oude man op een ongewoon avontuur. Hoofdacteur Richard Farnsworth kreeg terecht een Oscar- en Golden Globe nominatie voor zijn uitstekende vertolking!

Na de film volgt een nabespreking.

Deze film maakt deel uit van de filmcyclus 'over zingeving en de kunst van het ouder worden'.

Deelname is gratis. Het aantal inschrijvingen is beperkt, dus telefonisch reserveren is noodzakelijk: 09 233 52 26 vóór 8 november.

Info en organisatie: GGG i.s.m. PCMD - 09 233 52 26 - cmd.gent@uvv.be.

Locatie: Provinciaal Centrum Morele Dienstverlening, Sint-Antoniusskaai 2 te 9000 Gent. Onder auspiciën van de Unie Vrijzinnige Verenigingen i.s.m. de Instelling Morele Dienstverlening Oost-Vlaanderen.

Humanistisch-Vrijzinnige Vereniging O-VL

Woensdag 10 november 2010, 20:00

Werkgroep Vrijzinnige Vrouwen

Binnen de Humanistisch-Vrijzinnige Vereniging Oost-Vlaanderen is er een werkgroep Vrijzinnige Vrouwen opgestart. We willen werken rond vrouwen- en genderthema's. Thema's die deze avond verder uitgediept worden:

- Alleenstaande moeders/gescheiden vrouwen en hun specifieke problemen. Kunnen we hier een project rond opzetten? Hoe komt het dat het alimentatiefonds niet of nauwelijks werkt?
- Gender en jeugdliteratuur. Vinden we stereotiep gendergedrag terug in jeugdliteratuur? Hoe kunnen we onderwijs, jeugdverenigingen en bibliotheken benaderen omtrent dit thema?

Deelname is gratis.

Info: Katrien Van Hecke - katrienvanhecke@telenet.be - 09 223 09 97.

Locatie: VC Geuzenhuis, Kantienberg 9, 9000 Gent.

SOS Nuchterheid en UPV

Woensdag 10 november 2010, 20:00
Lezing 'Drugs, een probleem voor anderen'

Luc Foucart, verslavingsarts, De Kiem

Tweede deel van een lezingenreeks rond verslavingen, steeds belicht vanuit een verschillende invalshoek.

SOS Nuchterheid is een vrijzinnigen humanistisch zelfzorg initiatief en is een lidvereniging van de UVV.

Info: SOS Nuchterheid - 09 330 35 25 (24u op 24u) - info@sosnuchterheid.org - www.sosnuchterheid.org.

Kunst in het Geuzenhuis

Zaterdag 13 november, 9:20

Uitstap Oostende: Mu.ZEE en 'REALTIME'-wandeling

Zin in een kunstzinnig uitstapje met KIG? We bezoeken een boeiende expositie in het Mu.ZEE en maken in het kader van het artistiek project *REALTIME* ook een wandeling door Oostende.

Programma:

- Afspraak om 9:20 in de centrale hal van het station Gent-Sint-Pieters (we nemen de trein van 9:39 richting Oostende). De deelnemers zorgen zelf voor een treinticket heen en terug.
- Voormiddag: geleid bezoek aan de expositie *PPP - Public Private Painting* in het Mu.ZEE. Deze tentoonstelling, die een eerbetoon aan het verzamelbeleid van de privéverzamelaars is, onderzoekt welke schilders de Belgische verzamelaars de laatste tien jaar gevolgd hebben en welke schilderijen ze hebben aangekocht. Deze keuze wil PPP confronteren met de verzameling van Mu.ZEE: hoe verhouden de Belgische schilders zich hier tegenover? 'Meer museum worden'... deze tentoonstelling biedt een mooie gelegenheid om dit opzet theoretisch te onderbouwen. Vandaag kan de vraag gesteld worden naar zowel de 'private' als de 'publieke' functie van het schilderij. Hoe verhoudt het schilderij zich als kunstwerk tegenover het individu – zowel in de private als in de publieke ruimte? Hoe verhoudt het schilderij zich als cultuurproduct tegenover de gemeenschap – zowel in het museum als in de media? Een rijk onderwerp dat vele mogelijkheden biedt om de hedendaagse betekenis en het statuut van het schilderij te onderzoeken. Daarnaast blijft ook de permanente collectie toegankelijk, met onder andere werken van Ensor.

→ 12:30 - 14:00 Vrije lunch.

→ Namiddag: geleide wandeling langs het parcours van het kunstevenement *REALTIME*. Doorheen de stad en in winkels hebben 25 kunstenaars kijkdozen geplaatst met daarin een kunstwerk. In die kijkdozen kan het publiek meer te weten komen over een verdwenen gewaande soort haring. Het belooft een grappig, kunstzinnig evenement te worden, en tegelijk maken we zo een mooie wandeling door de stad. Meer info op <http://haringtime.wordpress.com>.

→ 17:30 Einde wandeling in Oostende. We nemen om 17:43 de trein terug (richting Eupen). Aankomst in Gent omstreeks 18:25.

Opgelet: de deelnemers zorgen zelf voor een treinticket naar Oostende, zodat iedereen kan genieten van de korting waar hij eventueel recht op heeft.

Vertrek: afspraak om 9:20 in de centrale hal van station Gent-Sint-Pieters, met treinticket. De wandeling in Oostende eindigt omstreeks 17:30.

Deelname: € 8 (leden Gentse vrijzinnige verenigingen) of € 12 (niet-leden). Lunch en treinticket niet inbegrepen. Inschrijven is noodzakelijk (maximum 20 deelnemers). Dit kan telefonisch of per mail vóór 10 november. Info & inschrijving: Leentje Van Hoorde, 09 220 80 20 of leentje@geuzenhuis.be.

Vermeulenfonds Oudenaarde
i.s.m. VC Liedts & Liedtskring

Zondag 14 november 2010, 11:30

Spaanse tapas: wat zijn dat en hoe smaken ze?

Wist je bijvoorbeeld dat men voor de tijd van Columbus bij de bereidingen sinaasappelen gebruikte in plaats van tomaten?

- Bacalao con naranjas (kabeljauw met appelsien) recept uit het Arabische Andalucië
- Tortilla de patatas, een klassieker, maar het is een van oorsprong Joods recept
- Een 'synthese' van cocido, Castiliaans recept
- Dessert!

Inschrijving: telefonisch bij het VC Liedts of VF Geraardsbergen - Johan Soenen/Trudy Ernste - 055 49 87 23 en storting van € 12 op rekening-nummer 877-7199001-62 van Vermeylenfonds Oudenaarde, met vermelding '(naam) + SMAAK TAPAS'.

Info en locatie: VC Liedts - Parkstraat 4, 9700 Oudenaarde - 055 30 10 30 - info@vcliedts.be. Deze activiteit wordt praktisch ondersteund door de vzw 'la cantera del brujo'. In het kader van 'De week van de smaak' en onder auspiciën van UVV.

HVV en VC De Branderij

Dinsdag 16 november 2010, 20:00
Gespreksavond HVV: 'Over onze privacy'

Coördinatie Caroline Goossens

Info en locatie: VC De Branderij - Zuidstraat 13, 9600 Ronse - 055 20 93 20 - de.branterij@skynet.be.

**Samenwerkingsverband
vrijzinnige lidorganisaties**

**Woensdag 17 november 2010,
16:00-22:00**

**Waardige Samenleving en
Capability Approach**

De oorspronkelijke bedoeling van het project Waardige Samenleving blijft een actualisering van het vrijzinnig-humanisme met actieve deelname van vrijzinnige verenigingen en beïnvloeding van lokale beleidsplannen door samenwerking tussen vrijzinnigen (en mogelijks andere geïnteresseerden) voor een meer waardige samenleving op basis van actuele vrijzinnig-humanistische waarden.

Op langere termijn beogen we met onze voorstellen en contacten ook de actieve deelname aan het lokale cultuurbeleid te stimuleren en te ondersteunen. Het is de bedoeling om op regionaal en lokaal vlak in samenspraak tussen de plaatselijke geledingen van de verschillende partnerorganisaties én ondersteund door de regionale ankerpunten het plaatselijke (cultuur-)beleid meer te stoelen op de actiepunten voor een waardige samenleving.

Hiervoor zal ten behoeve van de vertegenwoordigers van de verschillende verenigingen in diverse lokale of regionale adviesraden een WaSa-barometer op basis van de 'Capability Approach' ontwikkeld worden met terugkoppeling naar de deelnemende (gespreks-) groepen.

'Capability Approach' is een methode ontwikkeld door Nobelprijswinnaar Amartya Sen om het individueel welzijn en de sociale staat te evalueren in termen van het functioneren en de mogelijkheden van individuen. De benadering van deze sociaal-liberale econoom wordt ook gebruikt door de Verenigde Naties voor hun jaarlijkse Menselijke Rapporten van de Ontwikkeling (HDR).

Na een presentatie van de WaSa-resultaten 2009 voor medewerkers en deelnemers via de WaSa-DVD verzorgt Caroline Suransky (wellicht samen met Henk Manschot) van de Universiteit van de Humanistiek (Utrecht) een 'workshop Capability Approach' over het werkinstrument 'WaSa-barometer'. In deze interactieve sessie zullen volgende onderwerpen aangesneden worden:

1. Theoretisch kader van Margalit, Sen en

Nusbaum

2. Human Development Index (als toepassing van Capability Approach)
 3. Toepassing op actueel vrijzinnig humanisme
 4. Methode voor WaSa-gesprekken
 5. Finaliteit: lokaal hanteerbare WaSa-barometer.
- Jean Borgers, die onder meer in 2009 ervaring opdeed met het begeleiden van WaSa-groepen zal daarna nog een gesprek begeleiden over 'hoe de WaSa-barometer bottom-up invullen?'.

Programma:

- 16:00-16:30** Onthaal met koffie/thee
- 16:30-17:00** Inleiding (DVD) en situering WaSa: Frederik Dezutter / Pascal Nicolas
- 17:00-19:00** Capability Approach: Caroline Suransky
- 19:00-20:00** Broodjesmaaltijd
- 20:00-21:30** WaSa-barometer bottom-up invullen: Jean Borgers
- 21:30-22:00** Afsluiten en afspraken Frederik Dezutter / Pascal Nicolas
- 22:00** Drankje

Meer info: info@waardigesamenleving.be - www.waardigesamenleving.be.

**Fonds Lucien De Coninck
i.s.m. De Maakbare Mens**

Woensdag 17 november 2010, 20:00
Lezing 'Medicine and ethics'

Prof. Dr. John Harris

Prof. Dr. John Harris, Doctor of Philosophy, is professor bio-ethiek, verbonden aan het Institute of Medicine, Law and Bioethics van de Universiteit van Manchester. Hij is gespecialiseerd in o.a. bio-ethiek, ethische ethiek, reproductieve ethiek, genetica, biotechnologie, biomedische wetenschappen, transplantatie, experimenten met embryo's, stamcellen en weefsels. Hij buigt zich over justitie, mensenrechten en gelijkheid. Zijn gehele loopbaan is gekenmerkt door een libertaire benadering van bio-ethische kwesties = iedereen heeft de vrijheid om te doen en te laten wat hij wil. Verder is hij ook een vooraanstaand criticus van een paternalistische of beperkende wetgeving.

Deelname is gratis. Deze lezing gaat door in het Engels.

Meer info: info@demaakbaremens.org - www.demaakbaremens.org/index.php/media/actueel/434.

Locatie: UGent - Blandijnberg 2, 9000 Gent - Auditorium B.

De Maakbare Mens

Donderdag 18 november 2010, 14:30
Tweede lezing van John Harris

Zie ook lezing 17 november 2010.

Info: DMM - 03 205 73 10 - info@demaakbaremens.org - www.demaakbaremens.org.

Locatie: UGent - Blandijnberg 2, 9000 Gent.

Stuurgroep Morele Bijstand i.s.m. CMD

Donderdag 18 november 2010, 19:30
Lezing 'Waar ben je nu? Afscheid van mijn zus Anna'

Luckas Vander Taelen

Op maandag 28 november 2005 werd het leven van Anna Vander Taelen beëindigd. Ze leed aan kanker. Haar jongere broer Luckas Vander Taelen schreef een aangrijpende tekst tijdens en over haar laatste dagen onder de titel *Waar ben je nu? Afscheid van mijn zus Anna*. Het is een heel persoonlijke reflectie over de eindigheid van het leven, de onvermijdelijke dood en ons onvermogen om hiermee om te gaan. Daarnaast schetst het de bijzonder moeilijke problematiek van euthanasie waarmee de auteur geconfronteerd werd.

Deelname is gratis.

Inschrijven is noodzakelijk en kan via cmd.eeklo@uuu.be of 09 218 73 50.

Locatie: Cultuurfactorij De Koperen Leeuw, Tielstesteeweg 30/1, 9900 Eeklo.

Willemsfonds

Donderdag 18 november 2010, 19:30
Voordracht 'Hedendaagse Nederlandse Literatuur'

Deelname is gratis.

Info en locatie: VC Liedts - Parkstraat 4, 9700 Oudenaarde - 055 30 10 30 - info@vcliedts.be.

Vermeylenfonds

Donderdag 18 november 2010, 19:00
Talking Dinner: Spanje (De week van de smaak)

Juan-Carlos Sampe

Ontmoetingen in de keuken. De wereld op je bord! Talking Dinner is niet zomaar een

kookles, het is koken met nieuwe smaken en ingrediënten van over de hele wereld, gecombineerd met een pakkende getuigenis van de kok. Originele recepten die je ook thuis kan klaarmaken voor vrienden, burens of familie. Tijdens deze Talking Dinner maken we kennis met de Spaanse keuken, overgoten met een sausje van heerlijke flamenco en de warme persoonlijkheid van Juan-Carlos Sampe.

Juan-Carlos is geboren Madrileen, maar leeft en werkt sinds meer dan 10 jaar in Gent. Hij bracht de liefde voor de echte originele Spaanse keuken met zich mee. Hij bereidt originele gerechten, waaronder de klassiekers als paëlla, tapas, tortillia's, cocido madrileño. Daarnaast is Juan auteur, uitvoerder, gitarist, zanger en ritmisch begeleider van de echte, beklievende en emotionele flamenco. Hij onderhoudt en boeit zijn publiek op meesterlijk gevarieerde wijze en brengt werk uit eigen repertoire.

Deelname: €10 (niet-leden) / €8 (studenten, werkzoekenden, leden) voor kookles, getuigenis en eten. Uw inschrijving is pas geldig na telefonische bevestiging en overschrijving op rek. nr. 001-1274522-18 met vermelding 'talking dinner 18/11 en het aantal personen'.

Info en inschrijving: Sarah Mistiaen - Tolhuislaan 88, 9000 Gent - 09 223 02 88 - sarah@vermeylenfonds.be.

Locatie: De Buurtloods, Patrijsstraat 10, 9000 Gent.

't Zal Wel Gaan

Zaterdag 20 november 2010, 10:00
Uitreiking Geuzenprijs

Etienne Vermeersch en Erwin Mortier

Het vriendenkersgenootschap 't Zal Wel Gaan heeft de Geuzenprijs 2010 toegekend aan Erwin Mortier en Etienne Vermeersch. De andere genomineerden waren Anne Provoost, Hans Teeuwen en Tom Lanoye. De Geuzenprijs is bedoeld als 'een hommage aan signalen van het creatief vermogen van de vrije, kritische

geest en als bijdrage tot de uitstraling van een volwassen, ongecomplexeerde vrijzinnigheid!

Laureaten worden gekozen 'onder hen die, zonder daarom een onberispelijk boegbeeld te moeten zijn, de mond niet willen houden of de pen niet willen breken tegenover alles wat een vrij, open meerdimensionaal leefklimaat in Vlaanderen tegenwerkt of bedreigt'.

De prijs is een initiatief van het Taalminnend Studentengenootschap 't Zal Wel Gaan, zijn oud-ledenbond en het Fonds Tony Bergmann. Hij werd voor het eerst uitgereikt in 1979. Vroegere laureaten zijn Johan Anthierens, Maurice De Wilde, Jeroen Brouwers, Kamagurka, Nicole van Goethem, Lucienne Herman-Michielsen en de Vlaamse Vereniging Recht op Waardig Sterven, Cornelius Bracke en Guido Van Meir en 'de eerlijke, moedige en solidaire vrijdenker'.

't Zal Wel Gaan werd opgericht in 1852. Het groepeerde de vrijzinnige studenten van de Gentse universiteit en hogescholen. Na enkele jaren stilstand groeit en bloeit de studentenvereniging weer en komt ze elke dinsdag bijeen, meestal in de lokalen van het Van Crombrugghegenootschap, Huidevetterskaai 39 te Gent.

De uitreiking gebeurt op zaterdag 20 november 2010 in de aula van de Gentse universiteit. Omdat de oud-ledenbond van de Gentse studentenvereniging dit jaar zijn 125ste verjaardag viert, opent de zitting met een historisch overzicht door Herman Balthazar. Daarna volgen de laudatio's en komen de laureaten aan het woord. Tussendoor zijn er optredens van

de alternatieve magiër Gili en van de onvolprezen fanfare *Vooruit met de kuit*. De zitting wordt afgesloten met een receptie.

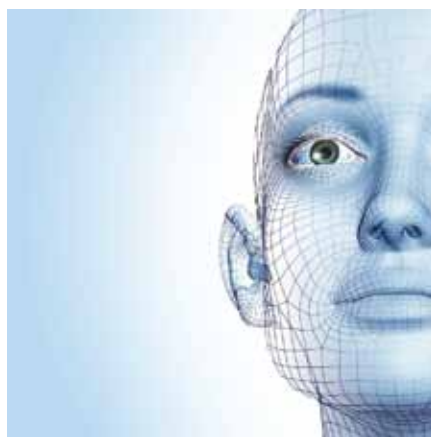
Deelname: €5/studenten gratis. Toegangskaarten zijn te verkrijgen via manu.rob-broeckx@telenet.be - 0486 53 85 17. Info: <http://student.ugent.be/tzal/> Locatie: Ugent, Aula, Voldersstraat 9 te Gent.

De Maakbare Mens vzw

Zaterdag 20 november 2010, 10:00-18:30

Dag van De Maakbare Mens

Met John Harris, Catherine Verfaillie, Wim Distelmans, Jacinta De Roeck e.a.

Een dag over bio-ethiek: het brein, vruchtbaarheid, orgaandonatie, levenseinde, genetisch testen, medicalisering en stamceldonatie.

Een dag over kwesties die ieder van ons aanbelangen:

Hoe kan men koppels met vruchtbaarheidsproblemen helpen?

Is hersenstimulatie nabije toekomst?

Kunnen mijn stamcellen iemands leven redden?

Is euthanasie ooit een optie voor mij?

Kan men nog iets doen met mijn organen na mijn dood?

Hoe groot is de invloed van de medische wetenschap op ons leven?

Doorlopend programma van 10:00 tot 18:30 met wetenschapscafé, film, theater, debat, infostands.

Deelname is gratis, iedereen welkom.

Info: www.demaakbaremens.org.

Locatie: Zebrastraat, Zebrastraat 32, 9000 Gent.

VC Liedts, OGG en Liedtskring

Zondag 21 november 2010, 10:30-13:00

Vrijzinnige toogbabbel

Info en locatie: VC Liedts - Parkstraat 4, 9700 Oudenaarde - 055 30 10 30 - info@vcliedts.be.

CMD Sint-Niklaas i.s.m. OVM,

HuJo en Vrijzinnige Antenne Waasland

Zondag 21 november 2010, 10:30-12:30

Verhalen uit het leven, overgangen voor jong en oud

Kristien Hemmerechts en Lady Angelina

Geboren worden op deze wereld, afscheid nemen van het leven, de volwassenwereld betreden, een relatie delen: leven, liefde en dood worden in elke cultuur, traditie en levensovertuiging gevierd met een feest, met een ritueel, met een lach en een traan....

In het kader van tien jaar Centrum Morele Dienstverlening start een intergeneratieel project 'overgangen voor jong en oud' in samenwerking met het Koninklijk Atheneum Sint-Niklaas. Ter gelegenheid van dit project vertelt Kristien Hemmerechts en zingt Lady Angelina het verhaal over eigen leven, liefde en dood.

Gewapend met revolver en accordeon is Lady Angelina ware passie. Ze brengt ontroerende liefdesliederen en chansons.

Vergezeld door Kristien Hemmerechts, geeft zij woorden aan het ongrijpbare.

Tijdens dit literair-muzikaal gebeuren kunnen kinderen (6 t.e.m. 10 jaar) deelnemen aan een fakkeltesworkshop, verzorgd door de Humanistische Jongeren. In deze workshop krijgen zij de kans om op speelse manier de journalist in zichzelf te ontdekken.

Deelname: €5 / workshop is gratis (maximum 25 personen).

*Info en inschrijving: CMD - cmd.sintniklaas@uuv.be - 03 777 20 87 (vóór 14 november 2010).
Locatie: Stadsschouwburg Sint-Niklaas, R. Van Britsomstraat 21, 9100 Sint-Niklaas.*

Gentse Grijze Geuzen

Dinsdag 23 november 2010, 14:00
Voordracht over de Gentse beluiken: 'Van de Tjiekkesdreef tot het Luizengevecht'

Rita Passemiers, ombudsvrouw Stad Gent

Wie kent er niet het lied van Walter De Buck *In mijn poortje zijn 't allemaal comeren*?

Juist naar die poortjes, ook beluiken of cité's genaamd, neemt de Gentse ombudsvrouw ons mee. Ze laat ons kennis maken met de wereld van de arbeider in deze Gentse cité's en toont ons aan hoe ze uiteindelijk aanleiding hebben gegeven tot bijvoorbeeld de eerste sociale huisvesting in onze stad.

Hoe zijn die beluiken ontstaan, waarom en waar bevonden en bevinden ze zich in Gent? En wie woonde er en hoe? Begin vorige eeuw, rond 1900, leefde 15 procent van alle Gentse inwoners in beluiken. Misschien was ook uw voorvader of moeder erbij... of behoorden ze tot de eigenaars van deze beluiken?

Kortom, een ongetwijfeld boeiende voordracht over de geschiedenis van een belangrijke groep Gentenaars. Niet te missen!

Rita Passemiers is de eerste Gentse ombudsvrouw sinds 1997. Bij haar en haar team kan u in de Mammelokker terecht met klachten over stedelijke dienstverlening. Ze is van opleiding historica en licentiate pers- en communicatiewetenschappen en was 20 jaar als radio-journalist-eindredacteur verbonden aan de VRT. Passemiers heeft diverse publicaties op haar naam.

Deelname is gratis. Iedereen is welkom! Reserveren is niet nodig.

Info GGG: Anita Wynsberghe - 09 222 00 71.

Info Dienst ombudsvrouw, Mammelokker, Botermarkt 17, 9000 Gent - 09 266 55 00 - ombudsvrouw@gent.be - www.gent.be/ombudsvrouw.

Locatie voordracht: VC Geuzenhuis, Kantienberg 9, 9000 Gent.

Fonds Lucien De Coninck

Woensdag 24 november 2010, 16:00
Lezing 'Pseudowetenschap in Academia'

Dr. Griet Vandermassen, laureate Prijs Lucien De Coninck 2010

Het Fonds Lucien de Coninck reikt een prijs uit alternerend enerzijds aan een jonge vorser uit de biologische wetenschappen in ruime zin en anderzijds uit de ethische wetenschappen. Lucien De Coninck was eminent bioloog UG en overtuigd vrijzinnig humanist.

De Prijs voor 2010 werd toegekend aan Dr. Griet Vandermassen (filosofe UG) die zich-

zelf omschrijft als 'darwinistische feministe'. Zij doet onderzoek naar het conflict tussen feminisme en biologische wetenschappen, meer bepaald darwinisme en dit met een uitgebreide interesse naar wetenschapsfilosofie, evolutiebiologie, evolutiepsychologie en feministische theorievorming.

Deelname is gratis.

Info: www.fondslucienconinck.be.

Locatie: UGent - Blandijnberg 2, 9000 Gent - lokaal 613 (6de verdieping).

HVV Denderleeuw i.s.m. UPV

Donderdag 25 november 2010, 14:00
Voordracht 'NMBS: meer dan ooit in de actualiteit!'

Guido Herman, ombudsman van de NMBS

Eind vorige eeuw (het klinkt dramatisch ver, maar is het niet) werd de nood aan een beter contact tussen burger en overheid hard geuit, na de verkiezingsuitslag van de inmiddels gekende zwarte zondag. Een van de middelen om de kloof tussen burger en overheid te dichten, was het inzetten van ombudsmannen. Deze zouden opnieuw vertrouwen scheppen in de relatie tussen burger en diezelfde overheid.

Twintig jaar later lijkt het vertrouwen in de politiek weer erg zoek. Zijn die ombudsmannen dan mislukt? Worden ze door de politieke klasse nog zo gekoesterd als 20 jaar geleden? Hebben ze iets bereikt? Wie zijn hun bondgenoten?

Een verhaal uit de praktijk.

Iedereen welkom!

Deelname: €3 ter plaatse te betalen, koffie inbegrepen.

Info en inschrijving: HVVDenderleeuw-marietherese.deschrijver24@scarlet.be - 053 6699 66.

Locatie: 't Kasteeltje, Stationsstraat 7, 9470 Denderleeuw.

Kunst in het Geuzenhuis

Donderdag 25 november 2010, 19:30
Zot van lezen!: startsessie leesclub

Twaalf boekenwormen, een te verorberen meesterwerk, een portie filosofie, een flinke scheut controverse en een snuifje poëzie: dat zijn de ingrediënten voor elke samenkomst van de kersverse leesclub van Kunst in het Geuzenhuis. De leden van de leesclub lichten tweemaandelijks een roman door. Zo nu en dan vormt het aangesneden boek een duo met een film, zoals *De trein der traagheid* van Johan Daisne in januari. Literaire haute cuisine op humanistische wijze!

Alle sessies gaan door op donderdagavond (19:30 - 21:30) in het Geuzenhuis, Kantienberg 9, Gent.

Programma:

- 25 november 2010: Startsessie Kennismaking en lezing over Johan Daisne en het magisch realisme door Wim Lanckrock en Eddy Daese. Ook niet-leden leesclub zijn welkom.
- 20 januari 2011: Filmsessie Filmvertoning *De trein der traagheid*
- 3 februari 2011: Bespreking *De trein der traagheid* (Johan Daisne)
- 17 maart 2011: Bespreking *Het diner* (Herman Koch)
- 5 mei 2011: Bespreking *De Arkvaarders en Bemide ongelovigen. Atheïstisch Sermoen* (Anne Provoost)
- 15 september 2011: Bespreking *Extreem luid & ongelooflijk dichtbij* (Jonathan Safran Foer)
- 17 november 2011: Bespreking *De rechter en de beul* (Janine De Rop)

Interesse? Deelname voor één jaar kost €30. U ontvangt voor deze prijs de zes te bespreken boeken. Info en inschrijving: Leentje Van Hoorde, 09 220 80 20 of leentje@geuzenhuis.be. Snel inschrijven is de boodschap, het aantal leden is beperkt tot twaalf.

Centrum Morele Dienstverlening
i.s.m. bibliotheek Zottegem

Vrijdag 26 november 2010, 20:00
Lezing 'Afscheid van mijn zus Anna'
Luckas Vander Taelen

Na het overlijden van zijn zus schreef Luckas Vander Taelen, acteur, politicus en journalist, een boek. Een heel persoonlijke reflectie over de eindigheid van het leven, de onvermijdelijke dood en ons onvermogen om hiermee om te gaan.

Deelname: €5.

Info en inschrijving: CMD - 09 326 85 70 - cmd.zottegem@uvv.be.

Locatie: Ridderzaal Kasteel van Egmont, Hel-denlaan 92, 9620 Zottegem.

Humanistisch Verbond Gent

Zaterdag 27 november 2010, 10:30
4de atheïstische trefdag: 'Atheïsme & humor'

Voor de vierde keer organiseert het Humanistisch Verbond Gent de atheïstische trefdag. Dit jaar staat het thema 'atheïsme en humor' centraal.

U kan genieten van de originele invalshoek van een Belgische en een Nederlandse filosoof en een uniek optreden van een Brits-Belgische stand-upcomedian.

Aansluitend kan het echte treffen plaatsvinden tijdens de receptie.

Wij verwachten een grote belangstelling vanuit gans Vlaanderen en zijn daarom uitgeweken naar het International Convention Centre Ghent (ICC), waarvan de ondergrondse parking gratis kan gebruikt worden door de deelnemers.

We hopen dat de aandacht voor het atheïsme met dit evenement groeit en dat er natuurlijk hard kan gelachen worden!

Programma:

- 10:30** Ontvangst door Frederik Dezutter, voorzitter Humanistisch Verbond Gent
10:40 Jean Paul Van Bendegeem, filosoof
11:10 Paul Cliteur, filosoof
11:40 Pauze
12:00 Nigel Williams, stand-upcomedian presenteert 'Geloof mij!'
13:00 Receptie

Deelname, inclusiefreceptie: €15

Info en inschrijving: Humanistisch Verbond Gent - Ria Gheldof - 09 220 80 20 - hvv.gent@geuzenhuis.be - www.geuzenhuis.be. De inschrijving is slechts geldig na overschrijving op rekening van HVV Gent: 979-0698446-51. Locatie: ICC Gent - Citadelpark 1, 9000 Gent - www.iccgent.com. Met de steun van IMD Oost-Vlaanderen.

HVV en VC De Branderij

Zaterdag 27 november 2010, 14:00
Bezoek aan het crematorium te Hacquinies

We verzamelen aan VC De Branderij om 14:00. Neem contact op met VC De Branderij voor de exacte datum. Het is mogelijk dat dit bezoek verplaatst wordt naar zaterdag 4 december, eveneens om 14:00.

Info en locatie plaats van afspraak: VC De Branderij - Zuidstraat 13, 9600 Ronse - 055 20 93 20 - de.branterij@skynet.be.

Vermeylenfonds i.s.m.
Kunst in het Geuzenhuis

Zaterdag 27 november 2010, 15:00 (colloquium) en 18:00 (vernissage)
Colloquium en vernissage
'Zelf(in)Beeld'

Fotografie is een krachtig en veelzijdig medium. Het kan ingezet worden om alternatieve communicatieprocessen te stimuleren. Het

kan gebruikt worden voor andere doelen dan enkel de intrinsieke, bijvoorbeeld om vrouwen weerbaarder te maken, meer zelfvertrouwen te geven, om trots op zichzelf te laten zijn. De vrouwenportretten maken deel uit van het onderzoeksproject naar de potentie van fotografie om, op een speelse en artistieke wijze, emancipatorische processen te bevorderen.

Deze fotografie noemen we de 'instrumentele fotografie'. Negentien vrouwen tussen 45 en 60 jaar dachten intens na over hun positie als vrouw in een maatschappij waar 'jong' geassocieerd wordt met mooi, sexy en productief. Wie ben ik? Hoe kom ik over? Hoe wil ik dat anderen me zien? Is het 'ik' een vaste identiteit of wisselt het naargelang de context? Na een onderdompeling in de wereld van het portret en zelfportret maakte Hilde Braet het portret van deze vrouwen of maakten zij, onder haar begeleiding, hun zelfportret.

Programma

- 15:00** Verwelkoming (Zuilenzaal)
Johan Notte, directeur Vermeylenfonds
15:15 'Instrumentele fotografie'
Hilde Braet, master in de cultuurwetenschappen, fotografe
16:00 'Een beeld van een vrouw'
Magda Michielsens, filosofe en professor emeritus vrouwenstudies
16:45 Pauze
17:00 'Een zelfbeeld, waar halen we't?'
Hubert Van Hoorde, psychiater, psychoanalyticus, erehoofddocent UGent
17:45 Afsluiting
Eddy Carels, voorzitter Kunst in het Geuzenhuis
18:00 Opening tentoonstelling en voorstelling publicatie *Zelf(in)Beeld* (Zolderzaal Geuzenhuis)
Eddy Carels, voorzitter Kunst in het Geuzenhuis

Johan Notte, directeur Vermeylenfonds
Gerti Wouters, deelneemster workshop Receptie

Alle activiteiten gaan door in het VC Geuzenhuis, Kantienberg 9, 9000 Gent. Info en inschrijving: jnotte@vermeylenfonds.be - 09 223 02 88.

De tentoonstelling loopt van 27 november tot en met 5 december 2010 in het VC Geuzenhuis. Open: maandag tot vrijdag van 9:00 tot 12:00 en van 13:00 tot 16:30 (na telefonische afspraak via 09 220 80 20); zaterdag/zondag van 11:00 tot 17:00.

Dit is een initiatief van het Vermeylenfonds i.s.m. Kunst in het Geuzenhuis met de steun van IMD Oost-Vlaanderen.

WF, VF, HVV, OVM e.a.

Vrijdag 3 december 2010, 20:00
5 jaar Geraardsbergse Vrijzinnige Raad & 60 jaar Johan Verminnen

In 2005 sloegen de Geraardsbergse vrijzinnige verenigingen de handen in elkaar en stichtten de Geraardsbergse Vrijzinnige Raad. De GVR wil dit lustrumjaar feestelijk afsluiten door een andere jarige naar het Arjaantheater te halen.

Johan Verminnen wordt 60 en toert komend seizoen met een speciaal aangepast programma door Vlaanderen. Op vrijdag 3 december 2010 staat hij op de planken van het Arjaantheater met een geweldige groep muzikanten en met de sterkste van zijn onverwoestbare klassiekers.

Kaarten aan €15 / €12 voor leden van Willemsfonds, Vermeylenfonds (Zone 054), HVV(V), OVM & Kinneke Baba
Info, inschrijving en kaarten: CMD - Kastanje-laan 73, 9620 Zottegem - 09 326 85 70 - cmd.zottegem@uvv.be.

SOS Nuchterheid en UPV

Woensdag 8 december 2010, 20:00
Alcohol en de problemen die erdoor veroorzaakt worden

Dr. Peter Buydens, gastro-enteroloog, AZ Aalst

Derde en laatste deel van een lezingenreeks rond verslavingen, steeds belicht vanuit een verschillende invalshoek.

SOS Nuchterheid is een vrijzinnig en humanistisch zelfzorg initiatief en is een lidvereniging van de UVV.

Info: SOS Nuchterheid - 09330 35 25 (24u op 24u) - info@sosnuchterheid.org - www.sosnuchterheid.org.

HVV Denderleeuw

Zondag 12 december 2010, 14:00
Monoloog 'Van pukkels en rimpels'

Mong Rosseel

Intergenerationele monoloog met 'Vuile Mong'.

Mong, die onderhand zelf een jonge grijsaard is geworden, gaat op zijn eigen vrolijke en zelfrelativerende wijze de confrontatie aan, zowel met het jonge als met het oude volkje. Nadien gezellige babbel met koffie en taart tegen betaling.

Deelname: €5

Info en inschrijving: HVV Denderleeuw - marietherese.deschrijver24@scarlet.be - 053 66 99 66.

Locatie: 't Kasteeltje, Stationsstraat 7, 9470 Denderleeuw.

Vaste activiteiten VC Liedts

- Elke maandag om 20.00: yoga ingericht door het Willemsfonds
- Elke dinsdag om 20.00: bijeenkomst SOS Nuchterheid
- Elke woensdag van 14.00 tot 16.00: Vrijzinnig humanistische bibliotheek, (en ook op afspraak)
- Elke maandag om 14.00 en elke woensdag om 19.30: bridge-wedstrijd. Organisatie: Liedts Bridge Club, Oudenaardse Grijze Geuzen en Liedtskring
- Elke eerste zaterdag van de maand om 20.00: bijeenkomst Hujo

Opgelet: sluiting wegens herfstvakantie van 30 oktober t.e.m. 7 november 2010

VC Liedtskasteel, Parkstraat 4, 9700 Oudenaarde. Info: www.voc-oudenaarde.be, info@vcliedts.be, 055 30 10 30

Vaste activiteit VC De Branderij

Bijeenkomst SOS Nuchterheid: zelfzorg bij verslaving
Elke donderdag om 19.30

VC De branderij, Zuidstraat 13, 9600 Ronse. Info: de.branderij@skynet.be, 055 20 93 20

Humanistisch-Vrijzinnige Vereniging Lees- en Schrijfgroep Gent

Vrijzinnigen zijn vrienden en denkers willen al eens iets lezen en daarover van gedachten wisselen met anderen. Velen voelen zelfs de drang om hun gedachten neer te schrijven. In een lezersbrief bijvoorbeeld of een opiniestuk. Waarom geen artikel voor een tijdschrift of een essay? 'Wat niet uit te leggen valt, moet je vertellen', zei Wittgenstein. Het kan dus zelfs in de vorm van een

verhaal, een allegorie, wie weet een gedicht.

We willen aan die behoefte, die drang tegemoetkomen en mensen die kritisch willen lezen en schrijven, verenigen. Het is de bedoeling om periodiek (bijvoorbeeld zeswekelijks of tweemaandelijks) samen te komen in een zaaltje in het Gentse Geuzenhuis en in groep te werken rond een thema. Zo kan afgesproken zijn vooraf een tekst of een boek te lezen dat dan tijdens de bijeenkomst gezamenlijk besproken en becommentarieerd wordt. Daaruit kan eventueel een geschreven commentaar of recensie vloeien van één of meer leden van de groep dat voor publicatie vatbaar is. Of de leden hebben beslist meteen zelf een geschreven stuk voor te bereiden rond een afgesproken thema. De eigen teksten worden dan ook vooraf door de leden gelezen en later in de groep besproken.

De manieren om de lees- en schrijfgroep vorm te geven zijn legio en de werkwijze kan variëren en hangt vooral af van waar de leden zelf naar willen streven. In elk geval is het een stimulerende en prettige activiteit die het sociale, intellectuele en creatieve combineert. Lezen en schrijven zijn vrij eenzame oefeningen en zo'n groep kan dat solitaire deels doorbreken en zorgen voor extra dynamiek, motivatie en inspiratie.

De Lees- en Schrijfgroep Gent is een initiatief van HVV.

Wie graag wil deelnemen, of meer info wil, of suggesties heeft, aarzel niet om contact op te nemen met Jurgen Knockaert op jurgen.knockaert@telenet.be of op het nummer 0485 681619.

Fred
Braeckman

Leentje
Van Hoorde

Griet
Engelrelst

Annette
De Vos

Gerbrich
Reynaert

Jurgen
Knockaert

Philippe
Juliam

Frederik
Dezutter

Albert
Comhaire

Kurt
Beckers

Colofon

Hoofredactie: Fred Braeckman

Eindredactie: Leentje Van Hoorde (De Geus),
Griet Engelrelst (nieuwsbrief)

Redactie: Kurt Beckers, Albert Comhaire,
Annette De Vos, Frederik Dezutter,
Philippe Juliam, Jurgen Knockaert

Vormgeving: Gerbrich Reynaert

Druk: New Goff

Verantwoordelijke uitgever: Sven Jacobs
p/a Kantienberg 9, 9000 Gent

Werkten aan dit nummer mee:

Wim Betz, Luc Bonneux, Hilde Braet, Fien
Danniau, Jan-Pieter Everaerts, Patrick
Loobuyck, Ruben Mantels, Luc Meys, Pierre
Martin Neirinckx, André Oyen, Renaat Ramon,
Dirk Reynders, Sivrisinek, Johan Swinnen,
Jean Paul Van Bendegem, Dany Vandenbos-
sche, Johan Van Der Speeten, Katrien Van
Hecke, Norbert Van Yperzele

Coverfoto: ©Gerbrich Reynaert

De Geus is het tijdschrift van het Vrijzinnig
Centrum-Geuzenhuis vzw en de lidvereni-
gingen en wordt met de steun van de PIMD
verspreid over Oost-Vlaanderen.

Het VC-Geuzenhuis coördineert,
ondersteunt, bundelt de Gentse vrijzinnigen
in het Geuzenhuis – Kantienberg 9, 9000 Gent
09 220 80 20 – 09 222 70 73
admin@geuzenhuis.be – www.geuzenhuis.be

U kan de redactie bereiken via Leentje Van Hoorde (leentje@geuzenhuis.be of 09 220 80 20)

*De verantwoordelijkheid voor de gepubliceerde artikels berust uitsluitend bij de auteurs. De redactie
behoudt zich het recht artikels in te korten. Alle rechten voorbehouden.*

Lidmaatschappen

- *Kunst in het Geuzenhuis:* €12 op rekening
001-3067912-72 van Kunst in het Geuzen-
huis vzw met vermelding 'lid KIG'.
- *Grijze Geuzen:* €8 op rekening
001-1777562-16 van HVV Ledenrekening,
Lange Leemstraat 57, 2018 Antwerpen met
vermelding 'lid GG + naam afdeling (bv. lid
Gentse Grijze Geuzen)'.
- *Humanistisch-Vrijzinnige Vereniging:*
€8 op rekening 001-1777562-16 van HVV
Ledenrekening, Lange Leemstraat 57, 2018
Antwerpen met vermelding 'lid HVV +
naam afdeling (bv. lid HVV Gent)'.

Abonnementen

- *De Geus* gratis bij elk van de
lidmaatschappen.
- *De Geus* zonder lidmaatschap: €13,00 op
rekening 001-1189338-97 van het VC-Geu-
zenhuis met vermelding
'abonnement Geus'.
Prijs per los nummer: €2,00.
- *Het Vrije Woord:* gratis bij lidmaatschap
HVV en GGG.

Combinaties van lidmaatschappen met of
zonder abonnementen zijn mogelijk.

Lidverenigingen VC-G

**De Cocon, dienst voor Gezinsbegeleiding
en begeleid zelfstandig wonen vzw**

info: 09 222 30 73 of 09 237 07 22

info@decocon.be – www.decocon.be

De Geus van Gent vzw

open van ma t.e.m. vr vanaf 16:00

za vanaf 19:00

info: www.geuzenhuis.be

Feest Vrijzinnige Jeugd vzw

info: 09 220 80 20

griet@geuzenhuis.be

Feniks vzw

Verzorgt waardige, humanistisch geïn-
spireerde plechtigheden bij belangrijke
levensmomenten.

info: PCMD, 09 233 52 26 – cmd.gent@uvu.be

Fonds Lucien De Coninck vzw

info: www.fondsluciendeconinck.be

secretariaatFLDC@telenet.be

Humanistisch Verbond Gent

info: R. Gheldof, 09 220 80 20

hvv.gent@geuzenhuis.be

Gentse Grijze Geuzen

info: R. Van Mol, 0479 54 22 54

ruanmol@hotmail.com

Kunst in het Geuzenhuis vzw

info: Leentje Van Hoorde, 09 220 80 20

leentje@geuzenhuis.be

Opvang – Oost-Vlaanderen vzw

Dienst voor pleegzorg

info: A. Roelands, 09 222 67 62

gent@opvang.be

SOS Nuchterheid vzw

In Gent, woensdag en vrijdag

(alcohol en andere verslavingen).

info: 09 330 35 25 (24u op 24u)

info@sosnuchterheid.org

www.sosnuchterheid.org

Vermeylenfonds

info: 09 223 02 88

info@vermeylenfonds.be

www.vermeylenfonds.be

Willemsfonds

info: 09 224 10 75

info@willemsfonds.be

www.willemsfonds.be

Werkgemeenschap Leraren Ethiek vzw

info: Mario Boulez, 0473 86 09 75

mario.boulez@nczeddenleer.org

www.nczeddenleer.org

Partners

**Humanistisch Vrijzinnige Vereniging
Oost-Vlaanderen**

info: T. Dekempe, 09 222 29 48

hvv.ovl@geuzenhuis.be

Provinciaal Centrum voor Morele

Dienstverlening

Het centrum biedt hulp aan mensen met
morele problemen. U kan er terecht van
maandag tot en met vrijdag

van 9:00 tot 16:30

De hulpverlening is gratis!

info: PCMD - Sint-Antoniuskaai 2,

9000 Gent

09 233 52 26 – 09 233 74 65

cmd.gent@uvu.be

ATHEISME & HUMOR

4de ATHEISTISCHE TREFDAG

**27
'nov
10**

10:30

ICC GENT

CITADELPARK 1

9000 GENT

MET FILOSOFEN

PAUL CLITEUR

&

JEAN PAUL

VAN

BENDEGEM

Inschrijving
verplicht:
€ 15 inkom,
inclusief
receptie

info:
hvv.gent@
geuzenhuus.be
of bij Ria Gheldof
in het Geuzenhuus
09 220 80 20

OPTREDEN VAN

NIGEL WILLIAMS

www.geuzenhuus.be

UNIE VRIJZINNIGE VERENIGINGEN be